

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

Underlagsrapport 2025:2

ATT HITTA HEM EFTER VÅLDSUTSATTHET

Mäns ekonomiska våld mot kvinnor i nära relationer och
en ojämställd bostads- och arbetsmarknad

Jämställdhetsmyndigheten publicerar flera olika typer av rapporter.
Underlagsrapporter från externa forskare eller aktörer som fungerar
som ett kunskapsunderlag är en typ av rapport.

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, maj 2025

Underlagsrapport 2025:2

Dnr: ALLM 2024/11

Omslagsfoto: Stina Gränfors

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Peter Vikström, Avdelningschef, Analys och uppföljning,
Telefon 031-392 90 00

INNEHÅLL

Förord	4
Sammanfattning	5
1. Inledning	7
Metod och disposition.....	8
2. Ekonomisk ojämlikhet i Sverige.....	9
Kvinnors och mäns ekonomiska förutsättningar	9
Ekonomi och bostadsvillkor	11
Ekonomi och bostad efter separation	13
3. Ekonomiskt våld i nära relation	15
Våld i nära relation	15
Det ekonomiska våldet	16
Det ekonomiska våldets omfattning	16
Det ekonomiska våldets former	18
Vem drabbas av våldet?	23
Våldets konsekvenser	26
4. Ekonomiskt våld och utsattas bostads- och arbetssituation	28
Ekonomi som hinder för att lämna en våldsam relation	28
Våldsutsatthet och förvärvsarbete	28
Våldsutsatthet och bostadssituation	31
5. Att förebygga och hantera ekonomiskt våld: behov och insatser	38
Forskning och kunskapsspridning	38
Stödinterventioner för utsatta	39
Bostadsinterventioner	41
Insatser avseende förvärvsarbete	44
Övriga välfärdspolitiska åtgärder	46
Rättsliga aspekter.....	48
Skola och utbildning	49
6. Förslag till vidare forskning och åtgärder	51
Åtgärdsförslag.....	51
English summary	54

FÖRORD

Denna rapport utgör ett underlag till Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att göra en analys av bostadsmarknaden ur ett jämställdhetsperspektiv.

Rapporten är skriven av Maria Wemrell, Marie Eriksson, Lotta Agevall Gross, Daniel Holm och Rosita Nyman, inom ramen för forskarnätverket GAVIS (Gender and Violence in Social Work) vid Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet.

Författarna ansvarar för rapportens innehåll och slutsatser.

Peter Vikström,
Avdelningschef, Analys och uppföljning, Jämställdhetsmyndigheten

SAMMANFATTNING

Denna rapport undersöker ekonomiskt våld, eftervåld och ekonomiska konsekvenser av våld i en bostads- och arbetsmarknadskontext. Syftet är att utveckla kunskapen om hur våldsutsatthet samt strukturell ojämlikhet och ojämställdhet på arbets- och bostadsmarknaden påverkar kvinnors möjligheter till bostad, egen försörjning och ett liv fritt från våld, samt hur dessa möjligheter kan stärkas.

Sverige rankas som ett av världens mest jämställda länder, men trots detta råder fortfarande ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män, som i vissa avseenden har ökat under senare år. Kvinnors och mäns skilda ekonomiska förutsättningar tar sig bland annat uttryck genom löner, ägande, pensioner, ansvar för obetalt hushålls- och omsorgsarbete samt bostadssituation. Kvinnors ekonomiska situation försämras ofta vid separation, vilket påverkar deras möjligheter till bostad negativt. Denna ekonomiska ojämställdhet bildar kontexten inom vilken kvinnor utsätts för ekonomiskt våld i nära relationer i Sverige.

Ekonomiskt våld i nära relationer har under senare år i allt högre utsträckning erkänts som en egen våldsform, efter att länge ha fått mindre uppmärksamhet än andra former av våld. Kunskapen om dess omfattning är fortfarande begränsad, men i en svensk studie (Bruno m fl, 2024) hade 13 procent av de deltagande kvinnorna utsatts för ekonomiskt våld, varav en större andel rapporterade utsatthet från en tidigare partner och en mindre andel av en nuvarande sådan. Studien visar att ekonomiskt våld förekommer i alla samhällsklasser, och att ensamstående mödrar framstår som en särskilt utsatt grupp. Ekonomiskt våld kan ta många olika former, och kategoriseras som ekonomisk kontroll, ekonomisk exploatering respektive försörjningssabotage. Det ekonomiska våldet upphör inte alltid när relationen tar slut, utan kan fortsätta, förändras eller eskalera och kan då benämnas eftervåld, vilket även kan inkludera institutionellt eller myndighetsunderstött våld.

Ekonomiskt våld, samt ekonomiska konsekvenser av våld, kan bland annat leda till stora och långsiktiga ekonomiska problem för utsatta kvinnor, samt påverka deras arbets- och bostadsförutsättningar. Våldet kan vara direkt inriktat på kvinnans arbets- eller utbildningsmöjligheter, genom att våldsutövaren på olika sätt stör och saboterar hennes arbete eller studier. Våldet kan också påverka kvinnans arbetssituation exempelvis genom fysiska eller psykiska hälsokonsekvenser samt sjukskrivningar på grund av våldet, eller genom behov av att leva under skydd. Ekonomiskt våld i form av påtvingad skuldsättning eller i samband med bodelning kan ha en stor påverkan på den utsattas, och hennes barns, bostadssituation. Både internationellt och i Sverige är utsatthet för våld i nära relationer en vanlig orsak till att kvinnor hamnar i hemlöshet. Ekonomiskt våld och ekonomiska konsekvenser av våld kan samtidigt öka kvinnans beroende av den våldsutövande partnern, och göra det svårare för henne att lämna relationen.

I Sverige tillhandahåller jourverksamheter, socialtjänster och kommuner hjälp med tillfälliga och mer långsiktiga bostadslösningar för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Detta stöd ser emellertid olika ut på olika platser, och begränsas bland annat genom bostadsbrist och andra faktorer kopplade till bostadsmarknaden. Ekonomiskt våld i nära relationer, och andra former av våld i nära relationer, har också i växande utsträckning

börjat beaktas av aktörer som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten. Medvetenhet om och arbete mot ekonomiskt våld i nära relationer, inte minst som en arbetsplatsfråga, behöver emellertid utvecklas. Det finns ett fortsatt behov av åtgärder på bostads- och arbetsmarknaden. Det finns också fortfarande brister och glapp i samhällets stödstrukturer som gör det möjligt att utöva våld via institutioner och regelverk, eller som på andra sätt kan skapa hinder för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Sådana systemfel behöver identifieras och åtgärdas.

Rapporten lyfter fram samhällets ansvar för att motverka och förhindra ekonomiskt våld och andra former av våld i nära relationer, och understryker att detta ansvar inte enbart omfattar hantering av våldets konsekvenser. Samhället bör i högre grad arbeta förebyggande och systematiskt på olika nivåer för att förhindra att kvinnor hamnar i ekonomisk utsatthet och beroendeställning, motverka att förövare använder rättsliga och andra samhälleliga institutioner för att fortsätta utöva kontroll, samt säkerställa att välfärdsstaten gör det möjligt för kvinnor att lämna våldsamma relationer och orientera sig mot ett liv fritt från våld.

Våra förslag på åtgärder för att utveckla förebyggande och hantering av ekonomiskt våld i nära relationer är följande:

- **Forskning.** Det behövs mer forskning om ekonomiskt våld i olika grupper och sammanhang, bland annat med fokus på våldets kopplingar till och konsekvenser för våldsutsattas bostadssituation, förvärvsarbete och försörjning. Även stödorganisationers kunskap om och arbete med ekonomiskt våld behöver undersökas och utvärderas.
- **Kunskapshöjande insatser.** Utbildningsinsatser om ekonomiskt våld i nära relationer bör riktas till yrkesverksamma inom exempelvis socialtjänst, rättsväsende, hälso- och sjukvård, banker, hyresbolag och fackförbund. Examensmålet gällande kunskap om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor för en rad professionsutbildningar bör omfatta ekonomiskt våld och ekonomiska konsekvenser av våld, samt även omfatta lärarutbildningar. Undervisning om ekonomiskt våld bör ges i skolan.
- **Stödinterventioner.** Ekonomiskt våld bör uppmärksammas i befintliga stödinsatser mot våld i nära relationer. Verktyg för att identifiera och utreda ekonomiskt våld behöver utvecklas. Specifika interventioner riktade mot ekonomiskt våld bör utvecklas och implementeras. Möjligheter till förstärkt stöd till våldsutsatta via socialförsäkringar, arbetsförmedling och skuldsanering bör ses över.
- **Åtgärder kopplade till bostadsmarknaden.** Kommunerna bör ges tydligare ansvar för att erbjuda tryggt boende för ekonomiskt våldsutsatta. Möjligheter till lättnader i regler för hyresavtal, bolån och bostadsbidrag vid utsatthet för ekonomiskt våld bör undersökas.
- **Åtgärder kopplade till arbetsmarknaden.** Arbetsgivares ansvar för att identifiera och hantera våld i nära relationer bör tydliggöras. Riktlinjer bör tas fram för hur arbetsgivare, chefer, fackförbund och HR-personal kan och bör agera vid våldsutsatthet eller misstänkt sådan.
- **Rättsliga åtgärder.** Ekonomiskt våld bör få ökat juridiskt erkännande som brott. En statlig offentlig utredning bör undersöka hur rättsligt stöd för förebyggande och hantering av ekonomiskt våld i nära relationer kan förbättras.

1. INLEDNING

Våld mot kvinnor i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem med stora hälsorelaterade, sociala och ekonomiska konsekvenser för de utsatta, på både kort och lång sikt (Strid m fl, 2023; Trygged m fl, 2013). I en nyligen genomförd svensk prevalensundersökning (Westerstrand m fl, 2022) uppgav 37 procent av de deltagande kvinnorna att de utsatts för fysiskt våld, sexuellt våld eller hot om våld från en före detta make eller sambo, 10 procent att de utsatts av en nuvarande make eller sambo, och 30 procent att de utsatts av en partner de inte bott tillsammans med. Detta innebär att en stor andel av alla kvinnor i Sverige någon gång under sina liv utsätts för våld i en nära relationer och att många bär med sig erfarenheten av att lämna en våldsutövande partner. För vissa av de som lämnar en relation till en våldsam partner innebär separationen att våldet och övergreppen upphör, medan våldet i andra fall kan fortsätta eller eskalera (Ekbrand, 2006; Kjellberg, 2023; Westerstrand m fl, 2022).

Våld i nära relationer kan ta många olika former, och vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, digitalt, materiellt eller ekonomiskt. Denna rapport fokuserar på ekonomiskt våld, inklusive sådant som fortsätter efter att relationen har upphört. Ekonomiskt våld har tills nyligen fått begränsad uppmärksamhet, men ska betraktas som en egen, specifik våldsform vilken dock ofta utövas parallellt och sammanflätat med andra former av våld i nära relationer. I en studie av ekonomiskt våld i Sverige fann Bruno m fl (2024) att 94 procent av de kvinnor som uppgav att de utsatts för ekonomiskt våld från en partner också hade erfarit andra former av våld i nära relationer. Det ekonomiska våldet kan ta sig uttryck exempelvis genom kontroll av den utsattas inkomster och inköp, stöld, skuldsättning, eller vägran att betala underhåll eller bidra till andra gemensamma utgifter (Bruno m fl, 2024). Kunskapen om hur ekonomiskt våld, och ekonomiska konsekvenser av våld, kan förvärra kvinnors ekonomiska utsatthet inte minst i relationer till deras bostads- och arbetssituation behöver utvecklas.

Föreliggande rapport har genomförts på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten och syftar till att genomlysa forsknings- och kunskapsläget om ekonomiskt våld och eftervård i en bostads- och arbetsmarknadskontext. I enlighet med det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, och i linje med Istanbulkonventionen (Europarådet, 2011; GREVIO, 2024), ligger rapportens primära fokus på mäns våld mot kvinnor i nära relationer, med tillägget att våld kan utövas i alla former av nära relationer samt att både kvinnor och män kan utöva respektive utsättas för våld. Arbetet har utgått ifrån följande vägledande frågeställningar:

- 1) Hur påverkar strukturell ojämställdhet och ojämlikhet på arbets- och bostadsmarknaden våldsutsatta kvinnors möjligheter att orientera sig mot ett liv fritt från våld?
- 2) Hur påverkar ekonomiskt våld i nära relationer, och ekonomiska konsekvenser av våld i nära relationer, kvinnors möjligheter till egen försörjning och stadigvarande boende?
- 3) Vilka insatser behövs för att stödja och skydda kvinnor som drabbats av ekonomiskt våld i nära relationer?

Metod och disposition

Rapporten utgör en sammanställning av befintlig forskning och kunskap inom området ekonomiskt våld inklusive eftervåld, med fokus på bostads- och arbetsmarknads-kontexter. Dessa är stora och komplexa ämnen, och vi gör inga anspråk på att ge en heltäckande bild, utan snarare en översiktlig beskrivning av kunskapsläget. Rapportens första del berör i korthet ekonomisk ojämställdhet i Sverige, i allmänhet och i relation till bostads- och arbetsmarknaden. Nästa del behandlar våld i nära relationer med fokus på ekonomiskt våld och eftervåld. Därefter diskuteras ekonomiskt våld i relationer till de utsattas boende- och arbetssituation, samt insatser för att förebygga och hantera ekonomiskt våld i nära relationer. Slutligen ger vi förslag på fortsatt forskning och andra åtgärder.

Rapporten har skrivits av Maria Wemrell, Marie Eriksson, Lotta Agevall Gross, Daniel Holm och Rosita Nyman, inom ramen för forskarnätverket GAVIS (Gender and Violence in Social Work) vid Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet.

2. EKONOMISK OJÄMLIKHET I SVERIGE

Ekonomisk egenmakt, inklusive möjlighet till egen försörjning, är en viktig förutsättning för självständighet och handlingsfrihet, samt ett av målen för hållbar utveckling enligt FN (Eggers Del Campo & Steinert, 2022). I jämförelser mellan länder inom EU (EIGE, 2024) eller i världen (World Economic Forum, 2024) har Sverige sedan ett flertal år tillbaka rankats som ett av världens mest jämställda länder, bland annat utifrån ekonomiska indikatorer. Samtidigt råder det fortfarande ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män i Sverige, och denna har i vissa avseenden ökat under de senaste åren (JÄMY, 2022a). Denna ekonomiska ojämställdhet bildar kontexten inom vilken kvinnor utsätts för ekonomiskt våld i nära relationer.

Kvinnors och mäns ekonomiska förutsättningar

Efter att löneskillnaderna mellan kvinnor och män i Sverige länge har minskat över tid, har lönegapet sedan 2019 varit oförändrat (JÄMY, 2024a). År 2022 visade SCB att kvinnors genomsnittliga månadslön motsvarade 90 procent av männens (JÄMY, 2022a; Medlingsinstitutet, 2022). De största skillnaderna mellan kvinnors och mäns ekonomiska situation avser disponibla inkomster, och här har glappet också ökat under senare år (JÄMY, 2024a). Kvinnors disponibla inkomst utgör sedan 1995 runt 80 procent av mäns (JÄMY, 2022a), och skillnaden ökade från 19 till 21 procent mellan 2020 och 2022 (JÄMY, 2024a). Skillnaderna kan bland annat härledas till att kvinnor arbetar deltid i högre utsträckning än män, och kvinnodominerade yrken har generellt också lägre lön än mansdominerade yrken med liknande utbildningstid och kompetenskrav (JÄMY, 2024a; Öun & Grönlund, 2022). Att inkomstskillnaderna ökat på senare år beror sannolikt på växande löneskillnader i höginkomsttagargrupper samt på att andelen kapitalinkomster har ökat (JÄMY, 2024a). Vidare visar tidsanvändningsstudier att kvinnor, oavsett inkomst, ålder och förvärvsarbete, fortfarande ägnar mer tid åt oavlönat hushålls- och omsorgsarbete, som att laga mat, städa, tvätta och ta hand om barn, än vad män gör (SCB, 2021).

Internationell forskning visar att kvinnors ägande är starkt förknippat med ekonomisk egenmakt, handlingsutrymme och ökat välbefinnande, samt med positiva konsekvenser för deras barns utveckling och hälsa (Gaddis m fl, 2022). Enligt tankesmedjan Ownershift (2020, 2021, 2022) äger män i Sverige dubbelt så mycket mark, skog, företag och aktier som kvinnor. Män står även för en större andel av fastighetsägande och förmögenhet, jämfört med kvinnor.

Bland äldre personer i Sverige finns en pensionsklyfta, då män har cirka 28 procent högre pension än kvinnor. Skillnaden beror på att män generellt har högre pensionsgrundande inkomst än kvinnor under hela eller stora delar av arbetslivet, samt att kvinnor oftare arbetar deltid och utför mer oavlönat hem- och omsorgsarbete (Nordiska ministerrådet, 2023). Jämfört med övriga nordiska länder har Sverige den största pensionsklyftan mellan män och kvinnor, eftersom det svenska pensionssystemet i högre grad är inkomstbaserat (Nordiska ministerrådet, 2023). En stor andel av de som mottar äldreförsörjningsstöd är också kvinnor, vilket alltså innebär att fler äldre kvinnor än män lever i eller nära ekonomisk utsatthet (jfr Bisdee m fl, 2013, 2013; Kridahl & Duvander,

2023). Det är inte ovanligt att äldre kvinnor också har mindre kunskap om ekonomi än män, vilket i sig kan påverka deras ekonomiska situation (Band-Winterstein, 2015).

Omfördelning av resurser genom skatter, transfereringar som bostadsbidrag, sjukpenning och föräldraförsäkring, samt skattesubventionerande offentliga tjänster som sjukvård, utbildning och barnomsorg, är centralt för den svenska välfärdsstaten. Gällande beskattning, utgjorde avskaffandet av sambeskattningen år 1971 en viktig jämställdhetsinsats. Tidigare beskattades makar gemensamt, vilket innebar att det ofta blev mindre lönsamt för hushåll att kvinnor arbetade. Införandet av särbeskattningsbidrag därmed till att kvinnors ekonomiska och sociala autonomi i relation till män formellt stärktes. Den tidigare enförsörjarmodellen, där den gifte mannen idealt sågs som familjeförsörjare medan hustrun tog hand om barn och hushåll, övergick till en tvåförsörjarmodell, där både kvinnor och män förväntades förvärvsarbete samt vara relativt ekonomiskt oberoende av varandra. Kvinnors möjligheter till förvärvsarbete och egen försörjning stärktes också bland annat genom utbyggd barnomsorg samt ersättning för vård av sjukt barn. Sådana förmåner baserades dock på inkomst, och tog inte hänsyn till att det oavlönade hushålls- och omsorgsarbetet fortfarande i högre grad utfördes av kvinnor, vilket innebar att befintliga inkomstskillnader mellan kvinnor och män reproducerades (Gunnarsson m fl, 2004; Roman, 2004).

Kvinnor tar fortfarande ut en högre andel av föräldraledigheten (70 procent) jämfört med män (30 procent) och kvinnor är också hemma för vård av sjukt barn (VAB) i högre utsträckning än män. Endast 15 procent av föräldraparen delar helt lika på uttag av VAB-dagar (SCB, 2024). Den ojämställda fördelningen av ansvar för omsorgen om barn påverkar kvinnors inkomster, karriärmöjligheter och långsiktiga ekonomiska trygghet, samt försvårar jämställdhet som idé och praktik. För mer ekonomiskt privilegierade kvinnor kan idén om den jämställda och demokratiska familjen dock upprätthållas genom att tjänster som barnpassning, läxhjälp och städning utförs av andra mot betalning (Eldén & Anving, 2016). Ojämställd fördelning av hushållsarbete har också framkommit bland kvinnors motiv för separation (Ruppanner m.fl., 2018).

Uppbyggnaden av den offentliga sektorn, som utgjorde en central del av välfärdsbygget under efterkrigstiden, bidrog också stort till att många kvinnor kunde etablera sig på arbetsmarknaden, genom professionaliseringen av arbetsuppgifter som tidigare utförts oavlönat av kvinnor i hemmet (SOU 2023:6). Detta ledde till att den ekonomiska ojämställdheten mellan kvinnor och män minskade, men skapade samtidigt en könssegregerad arbetsmarknad (t ex Hirdman, 1988/2022) som i betydande utsträckning består än idag (JÄMY, 2023). Kvinnors ekonomiska livsvillkor påverkas samtidigt i hög grad av hur välfärdsstaten organiseras och förändras, både eftersom den offentliga sektorn är många kvinnors arbetsgivare och genom andra faktorer såsom tillgången till barnomsorg (Holm, 1995). Hur välfärdsstöd till familjer organiseras har också stor betydelse för hur maktresurser inom familjen fördelas och hur familjepraktiker organiseras. Ett exempel är kommuners bestämmelser för huruvida utbetalningar av ekonomiskt bistånd till gifta eller sammanboende personer sker till den ena parten eller till båda (Törner & Frykholm, 2020).

Utöver kön är det viktigt att beakta andra struktureringsdimensioner som påverkar människors möjlighet till inkomst och ägande och i förlängningen deras handlingsutrymme och livsval. SCBs senaste undersökning av levnadsförhållanden visar att ensamstående med barn (25 procent) och personer födda utanför Sverige (22 procent) samt arbetslösa (39 procent) upplevde att de hade det svårt eller mycket svårt att få

ekonomin att gå ihop (ULF, 2023). Ungefär 10 procent av personer över 20 år lever i ett hushåll med låg ekonomisk standard, det vill säga med en inkomst som är lägre än 60 procent av medianinkomsten. År 2021 levde nästan 18 procent av alla barn i Sverige – 14 procent av de som fötts i Sverige och 50 procent av de som fötts i ett annat land - i hushåll med låg ekonomisk standard (SCB, 2023).

Under senare decennier har institutionella och ideologiska förändringar i Sverige gjort att det kollektiva ansvaret för allmän och skattefinansierad välfärd har tonats ner till förmån för marknadsanpassning och individuellt ansvar (t ex Plesner & Altermark, 2024; Therborn, 2018, 2020). Höjda krav och skärpta villkor för arbetslöshetsersättning och ekonomiskt bistånd, minskade statliga subventioner och ett alltmer begränsat offentligt åtagande inom centrala välfärdsområden som vård, omsorg och bostäder har förändrat den svenska välfärdsmodellen i grunden. Många av dessa förändringar kan spåras tillbaka till finanskrisen på 1990-talet, då Sverige drabbades av lågkonjunktur, stigande arbetslöshet och bankkras. Sedan dess har den ekonomiska politiken präglats av strikta budgetregler, vilka begränsar statens möjligheter att göra långsiktiga investeringar i välfärden. Budgetdisciplin har kombinerats med styrningsmodellen New Public Management, vilken betonar mätbara mål, resultat och kostnadseffektivitet i offentliga verksamheter (Karlsson, 2017). Kritiker menar att detta har lett till en välfärdsmodell där kortsiktiga ekonomiska intressen tränger undan socialpolitiska mål om rättvisa och jämlikhet såväl som jämställdhet. Denna utveckling har direkta konsekvenser för statens möjligheter att motverka ekonomisk ojämställdhet och inte minst kvinnors ekonomiska utsatthet.

De senare decenniernas nedmontering av välfärdsstaten, vilken historiskt sett har varit central för att öka kvinnors ekonomiska självständighet, riskerar alltså att förstärka ojämställdheten. Paradoxalt nog har denna nedmontering skett parallellt med utvecklingen av arbetet för att öka medvetenheten om samt på olika sätt förebygga och hantera våld mot kvinnor. Detta aktualiserar frågan om vilken roll staten ska ha i motverkandet av ekonomiskt våld och eftervård mot kvinnor, inklusive av ekonomiska mekanismer som begränsar kvinnors frihet och självständighet.

Ekonomi och bostadsvillkor

Boende är inte enbart en fysisk plats utan kan också utgöra en social och ekonomisk resurs. Boendet kan fungera som en plats för både vila och verksamhet, samt som en potentiell inkomstkälla. Tillgången till en bostad är, liksom tillgången till en egen ekonomi, avgörande för ett liv utan fattigdom (Glinski, 2024; Ludermir, 2024). Allas rätt till en god bostad formulerades som bostadspolitiskt mål i Sverige år 1945 (SOU 1945:63), och år 1975 grundlagsstadgades rätten till bostad (RF 1 kap. 2§). Detta dock inte som en rättighet som medborgare garanteras eller kan utkräva, utan som ett generellt åtagande från samhället att tillgodose invånarnas bostadsbehov (Bengtsson, 2020, 2021).

Den vanligaste boendeformen för hushåll och personer i Sverige idag är småhus med äganderätt, följt av boende i flerbostadshus (SCB, 2023). Ägande av bostad förutsätter ekonomisk stabilitet och kreditvärdighet. Majoriteten av alla hushåll i Sverige utgörs av personer som är gifta eller sammanboende, men andelen ensamhushåll, nära 40 procent, är det högsta i världen (Sandström & Brändström, 2024).

Under senare decennier har bostadsmarknaden genomgått stora förändringar. Under 60-talet gick staten i bräsch för att skapa moderna bostäder för befolkningen, exempelvis genom miljonprogrammet. Därefter, sedan 1970-talet och främst från 1990-talet, har bostadsmarknaden i Sverige avreglerats och marknadspassats (Listerborn,

2023), genom ökad privatisering och konkurrens (Blomqvist & Palme, 2020; Esping-Andersen, 1990; Hort m fl, 2019). Bostadspriserna har också stigit markant. Nationalekonomerna Bergman och Nyberg (2021) påtalar att markpriserna för bostadsrätter har ökat med 479 procent sedan 1990-talet, och hyresrätter i samma områden med 129 procent. Höga markpriser tenderar i sin tur att leda till mer exklusiva och dyra bostäder (Bergman & Nyberg, 2021).

Sveriges kommuner har fortfarande ett bostadsförsörjningsansvar. I bostadsförsörjningslagen (SFS 2000:1383) klargörs att kommunerna ska planera och skapa förutsättning för att alla kommuninvånare ska leva i "goda bostäder". Kommuner ska också, "om det behövs", anordna en bostadsförmedling och förmedla lägenheter. Lagen revideras dock 1 mars 2025. Genom det kommunala planmonopolet, samt plan- och bygglagen (PBL), har kommunerna i Sverige också ensamrätt att bestämma hur mark får användas och bebyggelse får uppföras inom kommunens gränser. Det ger kommunerna kontroll över stadsplanering, bygglov och markanvändning, samt därmed över tillgången till bostäder inklusive billigare hyresrätter genom allmännyttiga bostadsbolag. En nackdel med detta är att det kan bidra till en underproduktion av byggrätter, med högre bostadspriser som följd (Bengtsson 2020).

Enligt Boverkets Bostadsmarknadsenkät (Boverket, 2024b) har antalet kommuner som bedömer att de har ett underskott av bostäder minskat under senare år, från 255 år 2017 till 148 år 2024. Samtidigt visar enkäten att 70 procent av landets befolkning bor i kommuner som uppger sig ha ett underskott på bostäder. Detta gäller främst storstadsregionerna. Av de 288 kommunerna uppgav 218 att det fanns ett behov av bostäder till lägre kostnad. Ändå är det bostadsrätter snarare än hyresrätter som prioriteras i uttryckta förhoppningar om att minska bostadsbristen genom ökat byggande (Boverket, 2024b). Detta innebär att personer som inte har möjlighet att få bolån sannolikt också fortsatt kommer att ha begränsade möjligheter till bostad.

Kommunala hyresrättsbolag fördelar bostäder utifrån ett kösystem och väntetiderna är ofta långa. För den som behöver bostad snabbt blir därför möjligheterna att hyra en kommunal bostad starkt begränsade. Ett alternativ kan vara att hyra bostad i andra hand eller via en privat hyresvärd, men det är generellt mer kostsamt, då den prisreglering som finns på den offentliga hyresmarknaden saknas. Privata hyresvärdar har också möjlighet att fritt välja sina hyresgäster, vilket kan leda till ytterligare exkludering (Lind, 2014). Här blir den enskilda individens ekonomiska förutsättningar och sociala nätverk avgörande för möjligheten att få en bostad.

I en analys av bostadsbristen påtalar Bengtsson (2020) att den inte är generell utan drabbar olika sociodemografiska grupper på olika sätt. Studier av Listerborn (2023) och Neuman (2015) visar också hur bostadsmarknaden segregeras utifrån klass, kön och rasifiering, och hur människor upplever sig väljas bort utifrån dessa grunder. Bostadsmarknaden är med andra ord starkt stratifierad och speglar samt reproducerar ekonomisk och social ojämlikhet, medan det råder bostadsbrist för ekonomiskt utsatta personer i stora delar av landet.

Enligt socialtjänstlagen är Sveriges kommuner skyldiga att tillhandahålla bostäder och andra former av stöd till grupper som behöver det. Hur detta sker i praktiken varierar mellan kommuner. I vissa erbjuds sociala bostadskontrakt, vilka innebär stödande av den boendes kreditvärdighet eller övriga aspekter av att följa avtal. Dock saknar kommunerna tydliga strategier för att hjälpa resurssvaga hushåll, vilket har lett till en ineffektiv social bostadspolitik (Bengtsson 2020). Detta kan i sin tur, återigen, knytas till

institutionella och ideologiska förändringar varigenom det kollektiva ansvaret för allmän välfärd under senare decennier har tonats ner till förmån för individens ansvar (t ex Plesner & Altermark, 2024).

Ekonomi och bostad efter separation

Ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män kan bli särskilt tydlig i samband med deras separation från äktenskap eller samboförhållande. Ojämställdhet och ekonomiskt beroende kan göra det svårare för den ekonomiskt svagare parten att lämna relationen, och en försämrad ekonomisk situation efter separation kan inte minst påverka möjligheten till ett stabilt boende (Hogendoorn m fl, 2020).

Boendesituationen vid separation är ofta utmanande, framför allt för föräldrar då det typiskt är svårt att ensam bära kostnaden för det tidigare gemensamma hemmet eller en annan liknande bostad. Detta kan leda till upprepade flyttar och en successivt försämrad boendestandard, vilket kan ha negativa konsekvenser särskilt för barn (van Houdt, 2023). Enligt Kronofogdemyndighetens sammanställning (2025) hade antalet barnfamiljer som vräkts under första halvan av år 2024 ökat med 13procent jämfört med samma period året innan. Samtidigt visar SBAB (2022) att många kvinnor inte har möjlighet att köpa ett nytt boende efter att de separerat. Sammanställningen av kvinnors och mäns medianlöner samt bostadspriserna i Sveriges 20 största kommuner visade att kvinnor med en medianlön inte hade råd att köpa en trerumslägenhet i någon av kommunerna, medan mäns medianlön möjliggjorde inköp av lägenhet i 9 av dem (SBAB, 2022). Statistik från SCB (2023) visar också att kvinnor i större utsträckning än män bor i hyresrätter och flerbostadshus, samt att ensamstående män med barn bor i större bostäder än ensamstående kvinnor med barn.

En studie av ekonomiska konsekvenser av separation i Sverige och flera andra europeiska länder visade att både kvinnors och mäns disponibla inkomster påverkades negativt, men att kvinnors påverkades mer. Sverige var det land som uppvisade störst jämställdhet gällande inkomster efter separation, men både kvinnor och män upplevde här mer långvariga ekonomiska konsekvenser över tid (Andreß m fl, 2006). En rapport från tankesmedjan Ownershift (2022) visar samtidigt att mäns fastighetsäggande och förmögenhet ökar efter skilsmässa i Sverige, oavsett vilken part som ägde mest när äktenskapet inleddes, medan kvinnors äggande och förmögenhet minskar efter separation.

Skilsmässa förefaller alltså förstärka ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män. Ett välfärdssystem som verkar för ekonomisk jämställdhet, och som kan kompensera för ekonomiska konsekvenser av separation, har därför stor betydelse för kvinnors förutsättningar att välja var och hur de vill bo samt med vem. Sveriges välfärdssystem ger visst stöd till personer med låg inkomst och utan kapital, till exempel genom bostads- och underhållsbidrag, ekonomiskt bistånd samt rättshjälp. För att vara berättigad till rättshjälp får den enskildes ekonomiska underlag dock inte överstiga 260,000 kronor per år och den enskilde förväntas också bära en del av kostnaderna själv (Domstolsverket, 2025). Efter 1990-talet har bidragsreglerna för bostadsbidrag också skärpts och bara de allra fattigaste, som oftast är ensamstående mammor, beviljas denna form av stöd (Flinkfeldt, 2022).

Sammanfattningsvis försämras kvinnors ekonomiska situation typiskt efter separation, vilket inte minst påverkar deras förutsättningar gällande bostad. Om kvinnor dessutom är utsatta för våld i nära relationer, kan deras möjligheter att finna ett nytt boende efter separation vara än mer begränsade. Detta eftersom våld i nära relationer

inte bara påverkar den utsattas psykiska och fysiska hälsa utan också ofta inbegriper ekonomiskt våld och eftervåld. Beslutet att separera och behovet av att finna ett nytt boende kan också uppstå hastigt, samtidigt som risken för fortsatt våld kan ställa särskilda krav på boendet och dess placering.

3. EKONOMISKT VÅLD I NÄRA RELATIONER

Efter att länge fått begränsad uppmärksamhet, har ekonomiskt våld i nära relationer under senare år fått växande erkännande som en distinkt våldsform och som ett utbrett problem, både internationellt och i en svensk kontext och av såväl politiska organ (FN, 2006; Europarådet, 2011; EU, 2020) som av forskare (t ex Adams m fl, 2008; Postmus m fl, 2016; Sharp-Jeffs, 2021; Stylianou, 2018).

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett globalt samhälls- och folkhälsoproblem (t ex WHO, 2021), vilket har definierats som fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt våld mot en nuvarande eller tidigare partner (FN, 2006), inklusive handlingar som sker online eller via informations- och kommunikationsteknologi (OHCHR, 2018), utan den utsatts samtycke. Samtidigt som orsaksbakgrunden till våld i nära relationer generellt ses som komplex (jfr Heise, 1998) uppfattas mäns våld mot kvinnor i nära relationer typiskt som kopplat till ojämställdhet, både i forskning och policy (Dobash & Dobash, 1979; Europarådet, 2011). Exempelvis påtalar European Institute of Gender Equality (EIGE) (2017) att våld mot kvinnor i nära relationer både är en orsak till och en effekt av bristande jämställdhet, såväl som en form av ojämställdhet i sig. Mäns våld mot kvinnor har länge knutits till ojämställdhet i svensk politisk diskurs (t ex Prop. 2005/06:155; SOU 1995:60; SOU 2015:55) och upphörandet av sådant våld är ett av de nationella jämställdhetsmålen (Skr. 2016/17:10). Internationellt har Sverige också betraktats som progressivt gällande lag och policy relaterat till våld mot kvinnor i nära relationer (GREVIO, 2019).

Samtidigt påvisar omfångsstudier höga nivåer av våld mot kvinnor i nära relationer i Sverige, inte minst i yngre åldersgrupper (t ex Korkmaz m fl, 2022; NCK, 2014; Strid m fl, 2023). I en europeisk studie (FRA, EIGE och Eurostat, 2024) uppgav 31procent av kvinnorna i Sverige att de utsatts för fysiskt eller sexuellt våld, eller hot om sådant, av en nuvarande eller tidigare partner. När psykiskt våld inkluderades ökade siffran till 48procent. Denna samexistens av höga nivåer av mäns våld mot kvinnor i nära relationer och av jämställdhet i Sverige och andra nordiska länder har kallats för ”den nordiska paradoxen” (Gracia & Merlo, 2016; Wemrell m fl, 2019, 2020, 2022).

Under senare år har våld mot män i nära relationer (t ex Hansén, 2024; Nybergh m fl, 2013) och våld i samkönade relationer (t ex Holmberg m fl, 2005; Ovesen, 2021) fått växande uppmärksamhet. Vissa studier pekar på hög utsatthet för framför allt psykiskt våld mot män (t ex Nybergh m fl, 2013), medan andra påtalar skillnader mellan mäns och kvinnors våld, till exempel avseende allvarlighetsgrad och konsekvenser (t ex Dobash & Dobash, 2004; Kimmel, 2002; NCK, 2014). Exempelvis drabbar sexuellt respektive dödligt våld i nära relationer oftare kvinnor än män (BRÅ, 2024; Enander m fl, 2022; NCK, 2014). I en granskning av Sveriges arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (GREVIO, 2024), uppmanas svenska myndigheter att i enlighet

med Istanbulkonventionen (Europarådet, 2011) säkerställa att policy och praktik gällande våld i nära relationer bibehåller fokus på kön samt på kvinnors utsatthet.

Det ekonomiska våldet

Även om ekonomiskt våld i nära relationer har fått ökad uppmärksamhet under senare år, är denna typ av våld fortfarande relativt outforskad inom forskningen (t ex JÄMY 2022a). Ekonomiskt våld (*economic abuse*) betraktas typiskt som ett vidare begrepp än finansiellt våld (*financial abuse*), eftersom det föregående inte bara inkluderar pengar och finanser, utan även ekonomiska resurser som exempelvis transportmedel, boende och arbete (Postmus m fl, 2020; Sharp-Jeffs, 2015). Följaktligen har begreppet ekonomiskt våld på senare år blivit det mest använda. Begreppet ekonomiskt tvång (*economic coercion*) används också i sammanhanget (Postmus m fl, 2020).

Ekonomiskt våld kan beskrivas som en process varigenom en individ utövar makt och kontroll över en annan genom handlingar som hindrar den andra från att använda, kontrollera eller avyttra sina ekonomiska resurser. En vanlig definition är att det utgör ”beteenden som kontrollerar kvinnors möjlighet till att skaffa, använda eller behålla ekonomiska resurser [och] således hotar hennes finansiella säkerhet” (Adams m fl, 2008, 2020, s. 1325, förf. övers.). Det kan handla om att våldsutövaren utövar kontroll över kvinnans ekonomi, undanhåller information om denna, saboterar hennes anställnings- eller utbildningsmöjligheter, styr hennes konsumtion, eller begränsar hennes tillgång till ekonomiska resurser på andra sätt. Det kan också handla om att exploatera partners ekonomiska resurser, genom att stjäla pengar eller ägodelar, förstöra egendom, vägra bidra till hushållsgemensamma utgifter, ta ut lån och krediter i sin partners namn, eller på andra sätt skapa utgifter för den utsatta.

Att uppmärksammandet av ekonomiskt våld har varit begränsat har inneburit att det ofta och länge varit ett osynligt problem som inte tagits på allvar (Postmus m fl, 2020).

Det ekonomiska våldets omfattning

Kunskapen om det ekonomiska våldets utbredning är fortfarande begränsad, även i en svensk kontext. I många prevalensundersökningar av våld i nära relationer saknas frågor om ekonomiskt våld (t ex FRA, 2014; NCK, 2014). Den första stora omfångsundersökningen av kvinnors våldserfarenheter i Sverige, ”Slagen Dam” (Lundgren m fl, 2001), innehöll enkätfrågor som handlade om ekonomiska våldsformer, men dessa benämnes i linje med dåtidens terminologi som psykiskt våld (jfr Stylianou, 2018).

I en nyligen genomförd svensk studie (Bruno m fl, 2024) riktades uppmärksamhet specifikt mot ekonomiskt våld, utifrån teman som ekonomisk kontroll, ekonomisk exploatering och försörjningssabotage. Av de deltagande kvinnorna uppgav 13procent att de hade erfarenheter av utsatthet för ekonomiskt våld, varav en större andel rapporterade utsatthet av en tidigare partner och en mindre andel av en nuvarande sådan (Bruno m fl, 2024). Ekonomiskt och materiellt våld beaktas också i en ny rapport från Brottsförebyggande rådet (BRÅ, 2024). Här mättes ekonomiskt våld genom en enkätfråga om ekonomisk kontroll; om huruvida en nuvarande eller tidigare partner bestämt över respondentens pengar, eller över annat som rört respondentens ekonomi, mot dennes vilja. Materiellt våld undersöktes genom frågan om partner slagit sönder eller på annat sätt förstört saker så att respondenten blev sårad eller skrämmd. Av respondenterna uppgav 1.6procent utsatthet för ekonomiskt våld (1.4procent av kvinnorna och 1.9procent av männen) och 2.3procent för materiellt våld (3.3procent av

kvinnorna och 1.3procent av männen), under 2022. På frågan om utsatthet genom livet var motsvarande siffror 4.5procent för ekonomiskt våld (5.7procent av kvinnorna och 3.0 procent av männen) och 10.1procent för materiellt våld (14.8procent av kvinnorna och 4.4procent av männen). Inga deltagare uppgav att de anmält det ekonomiska våld som de utsatts för under 2022 till polisen.

Vidare har det gjorts studier om ekonomiskt våld, som inkluderade men inte begränsades till våld i nära relationer. I en mindre studie av våld mot äldre personer fann Kristensen och Lindell (2013) att 3.4procent av de tillfrågade männen och 3.3procent av kvinnorna rapporterade utsatthet för ekonomiskt våld, exempelvis genom att de tvingats till att teckna något abonnemang eller att någon stulit deras pengar eller egendom. Tre gånger så många kvinnor, jämfört med männen, rapporterade att de vid upprepade tillfällen hindrats från att själva förfoga över sina pengar.

I studien av Kristensen och Lindell (2013) rapporterade ungefär lika många män som kvinnor att de utsatts för ekonomiskt våld. Likaså tyder rapporten från BRÅ (2024) på större utsatthet bland män, under det senaste året. Samtidigt angav fler kvinnor att de utsatts tidigare i livet. På liknande vis fann en omfångsstudie av olika typer av våld i nära relationer (Nybergh m fl, 2013) högre nivåer av våldsutsatthet under det senaste året bland män, medan fler kvinnor uppgav utsatthet under livsloppet. Nybergh m fl (2013) påtalar att detta kan spegla skillnader i våldets allvarlighetsgrad och konsekvenser, då kvinnor typiskt utsätts för mer allvarligt och upprepat våld samt upplever mer rädsla för sin förövare, och därför mer sannolikt minns det längre fram i livet. Andra forskare har diskuterat att även om den rapporterade våldsutsattheten ser liknande ut bland män som bland kvinnor, kan betydande skillnader förekomma gällande våldets effekter, betydelse och kontext (t ex Caldwell m fl, 2012; Dobash & Dobash, 2004; Kimmel, 2002; NCK, 2014; Nybergh m fl, 2013; Romito & Grassi, 2007). Studier har exempelvis visat att kvinnors våld mot män ofta utövats i självförsvar (Caldwell m fl, 2012; Enander m fl, 2022; Nybergh m fl, 2013). Samtidigt är det naturligtvis viktigt att synliggöra mäns våldsutsatthet och dess konsekvenser (t ex Romito & Grassi, 2007; Skillmark & Kullberg, 2022). Antalet studier om skillnader mellan kvinnors och mäns utsatthet för ekonomiskt våld i nära relationer är idag begränsat.

Samtidigt som forskning betonar vikten av att betrakta ekonomiskt våld som en egen, specifik våldsform, utövas detta ofta sammanflätat med andra typer av våld (t ex Bruno m fl, 2024; Eriksson & Ulmestig, 2021). I studien av Bruno m fl (2024) rapporterade många kvinnor att de utsatts för både ekonomiskt och fysiskt våld. I en amerikansk studie (Stylianou m fl, 2013) uppgav endast 1.3procent av de tillfrågade kvinnorna att de utsatts för enbart ekonomiskt våld, medan 75.8procent hade erfårit en kombination av ekonomiskt, psykiskt och fysiskt våld från en manlig partner under det senaste året. I andra studier från USA och Storbritannien hade 76–99procent av de kvinnor som sökt stöd för våldsutsatthet också upplevt ekonomiskt våld (Adams m fl, 2008; Johnson m fl, 2022; Postmus m fl, 2012; Stylianou m fl, 2013). Drygt hälften av de kvinnor som under ett år kontaktade en nationell hjälplinje för våld i nära relationer i USA hade också utsatts för ekonomiskt våld i form av påtvingade skulder, det vill säga skulder som genererats av en partner (Adams m fl, 2020). En majoritet av dessa kvinnor uppgav att de gått med på framtvingade ekonomiska transaktioner på grund av rädsla för repressalier inklusive fysiskt och dödligt våld, vilket synliggör hur sammankopplade olika våldsformer kan vara. En studie från Australien (Bagshaw m fl, 2010) påtalade att 89procent av kvinnor

som varit involverade i rättsliga vårdnadstvister efter separation också hade varit utsatta för ekonomiskt våld.

Det ekonomiska våldets utbredning är oklar inte endast på grund av bristande forskning utan även eftersom utsatta personer, såväl som professionella, kan ha svårt att skilja ekonomiska våldshandlingar och dess konsekvenser från mer generell ekonomisk utsatthet (t ex Postmus m fl, 2020; Wilson m fl, 2024).

Det ekonomiska våldets former

Det finns belägg för att mäns ekonomiska våld mot kvinnor förekommit även historiskt. Hustrur berättade om makars ekonomiska våld under 1800-talet (Eriksson, 2010; Lindstedt Cronberg, 2009). Detta bestod av handlingar som ryms inom nutida definitioner av begreppet men som då benämndes som ”slöseri”, och ofta beskrevs som mer hotfullt mot hustrurs, och barns, existens än männens fysiska våld (jfr Outlaw, 2009). I berättelserna framfördes anklagelser om mäns slöseri sammanflätat med andra våldsformer och problem i äktenskapet, vilket sannolikt avspeglade både verkligheten och den nya skilsmässogrund som infördes 1810 i termer av ”fylleri, slöseri och våldsamt sinnelag” (Eriksson, 2010).

Redan den tidiga forskningen om våld i nära relationer uppmärksammade kopplingar mellan ekonomi och våld (t ex Pence & Paymar, 1993), även om ekonomiskt våld först under senare år synliggjorts som en egen form av våld i nära relationer (Adams m fl, 2008; Eriksson & Ulmestig, 2021; Postmus m fl, 2012; Sanders, 2015; Sharp, 2008). Ekonomiskt våld (*economic abuse*) lyftes också fram som en våldsform i det så kallade Makt- och kontrollhjulet, vilket utformades av The Domestic Abuse Intervention Project i Minnesota på 1980-talet för att beskriva våld i nära relationer. I linje med den feministiska våldsforskningen har studier om ekonomiskt våld vanligen utgått från ett (köns)maktperspektiv som tolkar våldet som ett uttryck för de vidare maktrelationer som existerar i samhället i stort, och som våldet bidrar till att reproducera (Stark, 2009).

Under senare tid har informations- och kommunikationsteknologi skapat nya förutsättningar för utövande av ekonomiskt våld, såväl som av andra former av våld och kontroll. Digitala verktyg kan alltså användas som redskap för ekonomiskt våld (Clevenger m fl, 2022; Nyman m fl, 2023).

Ekonomisk kontroll, ekonomisk exploatering och försörjningssabotage

Ekonomiskt våld delas ofta in i tre subkategorier (t ex Adams m fl, 2008; Anitha, 2019; Eriksson & Ulmestig, 2021; Fawole, 2008; Kutin m fl, 2017), bland annat i kvantitativa studier som utgår ifrån den så kallade SEA28-skalan baserad på dessa kategorier (Postmus m fl, 2012, 2016).

Den första, *ekonomisk kontroll*, utgör kontroll över någons ekonomiska situation, till exempel genom att undanhålla inkomster, besparingar eller tillgångar, begränsa insynen i den gemensamma ekonomin, pytsa ut ”fickpeng” eller avkräva kvitton för inköp. Den andra är *ekonomisk exploatering*, vilket innebär utnyttjande av någons ekonomiska tillgångar, exempelvis genom stöld eller pantsättning, att vägra bidra till gemensamma utgifter eller spendera gemensamma tillgångar på egen hand, att tvinga den utsatta att skriva på banklån, ta krediter eller teckna abonnemang, att sälja den utsattas egendom, eller utnyttja den utsatta för annan ekonomisk brottslighet. Den tredje formen är *försörjningssabotage*. Detta innebär hindrande av en person från att försörja sig, genom att fysiskt stoppa henne från att arbeta eller studera, eller på andra sätt störa hennes arbete

eller studier (Anitha, 2019; Bruno m fl, 2024; Chowbey, 2017; Eriksson & Ulmestig, 2021; Glinski, 2024; Kaittila m fl, 2024; Postmus m fl, 2020).

I en studie av ekonomiskt våld i Sverige noterar Bruno m fl (2024) att den vanligast förekommande våldsformen var ekonomisk exploatering, till skillnad från internationell forskning där ekonomisk kontroll har varit framträdande. Detta kan tolkas, menar Bruno m fl (2024), i relation till den höga andelen förvärvsarbetande kvinnor i Sverige, vars ekonomiska inkomster alltså kan utnyttjas genom ekonomiskt våld.

Jag fick inte ha min lön på mitt konto. Den skulle dras till hans konto, så att han hade kontroll över ekonomi. Jag fick ha 1000 kronor, ibland 2000 kronor, beroende på hur mycket jag hade tjänat. (Lina)

Gjorde jag inte som han sa eller om vi inte hade sex eller om jag sa emot honom, då fick jag inga pengar och då kunde jag inte ge barnen mat. Han var också väldigt noga med att jag inte fick ha bensinkortet. (Ulrika)

Han slet sönder mina kläder och smycken jag hade på mig. Jag hade en mobiltelefon som han bara kramade sönder. En gång stack jag därifrån och när jag kom hem låg alla mina ytterkläder och skor sönderklippta. Alltså sönderskurna i små bitar, med en lapp: "välkommen hem". (Anna)

Redigerade citat, från intervjuer av Wemrell och Hiltunen med kvinnor som utsatts för våld i nära relation

Påtvingade skulder och (över)skuldsättning

Skuldsättning, vilket nämndes ovan som en form av ekonomisk exploatering, kan begränsa våldsutsatta kvinnors möjligheter att försörja sig samt att skaffa en stadigvarande bostad. Inom internationell forskning används begreppet *coerced debt*, som kan översättas till påtvingad skuld. Begreppet har definierats som "kreditrelaterade transaktioner som sker i nära relationer, utan samtycke, genom att en partner använder tvång för att dominera den andra partnern" (Littwin, 2012, förf. övers.). Stark (2007) beskriver tvingande kontroll (*coercive control*) som systematisk, återkommande, hotande och isolerande kontroll vilken syftar till att begränsa offrets autonomi, och som även kan ha ekonomiska dimensioner. Dutton och Goodman (2005) framhäver att tvingande kontroll handlar om krav som ställs tillsammans med trovärdiga eller realistiska hot om negativa konsekvenser om personen inte lyder. Kort sagt skapas en makt dynamik där den som utsätts känner sig tvingad att följa våldsutövarens vilja, utifrån rädsla för vad som annars kan hända.

Flera studier (Adams m fl, 2008, 2020; Sanders, 2015) visar att påtvingad skuldsättning och försämrade kreditvärdighet är vanligt förekommande bland kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Littwin (2012) ger exempel på hur män förfalskat sina partners underskrifter för att teckna krediter och ingå andra finansiella avtal, tvingat dem att konsumera på kredit, och ställt krav på att hushållsskulder ställts i kvinnans namn. Av studien framgår också att männen ofta undanhöll vetskap om skulderna, exempelvis genom att gömma post eller begränsa tillgången till bankkonton. Detta kunde få långtgående negativa konsekvenser för de drabbade kvinnorna, såsom skadad kreditvärdighet och svårigheter att betala de ackumulerade skulderna, samt i förlängningen till fattigdom och försämrade livsvillkor (jfr Eriksson & Ulmestig, 2021).

Han placerade oss i olika ekonomiska situationer och eftersom vi levde tillsammans fick jag betala. Han kunde boka resor som han inte hade råd med. Han lånade pengar, spelade om pengar och sedan fick jag kompensera. Till slut fick jag ta ett lån för att vi skulle klara av vardagen, och sedan ett lån till för att han skulle hålla sig flytande. Över 100,000 som jag betalar av nu. (Stina)

Redigerat citat, från intervjuer av Wemrell och Hiltunen

Eftervåld

För vissa personer som utsatts för våld i nära relationer tar våldet slut i och med separationen. För andra kan våldet fortsätta, förändras eller eskalera, inte minst när förövaren och den utsatta har gemensamma barn (Bruno m fl, 2024). Just ekonomiskt våld utövas ofta efter att relationen avslutats (Eriksson & Ulmestig, 2021; Johnson m fl, 2022; Krigel & Benjamin, 2021; Postmus m fl, 2012) och för en del kvinnor inleds det ekonomiska våldet först då (Krigel & Benjamin, 2021; Kutin m fl, 2017). Ungefär 10procent av alla kvinnor blir någon gång under sin livstid utsatta för förföljelse eller övergrepp av en ex-partner. Störst risk löper de kvinnor som utsatts för kontrollerande våld under relationen. Ju fler former av våld förövaren utsatte henne för under relationen, desto större är risken för att hon utsätts även efteråt (Ornstein & Rickne, 2013).

I internationell forskning används en rad olika begrepp för att beskriva det våld som en partner fortsätter att utöva efter separationen: *post-separation abuse*, *post-separation violence*, *post-separation stalking*, *separation assault* (Mahoney, 1991) och *aftermath of domestic violence* (Hydén, 2015; Spearman m fl, 2023). Vissa forskare lägger tonvikten vid fysiskt våld som sker efter uppbrottet (Brownridge, 2006) medan andra även betonar vikten av psykiska våldsformer och konsekvenser av våld (DeKeseredy m fl, 2017). Begreppsanvändningen skiljer sig också åt gällande vilken betydelse som tillmäts förövarens intention och uppsåt, där exempelvis Spearman m fl (2023) betonar handlingens avsiktlighet. Följaktligen beskriver han *post-separation violence* som en form av avsiktliga handlingar som syftar till att trakassera och skapa rädsla hos en före detta partner, genom exempelvis rättsligt våld, ekonomiskt våld, isolering, förtal, trakasserier och förföljelse samt utsättande av gemensamma barn för hot och fara (Spearman m fl, 2023). I Sverige har termen eftervåld under senare år börjat användas inom forskning och praktik (Kjellberg, 2023). Kjellberg (2023) och Skoog Waller (2022) definierar eftervåld som det våld som inte upphör, trots att relationen har avslutats. Detta våld ändrar ofta skepnad, fortsätter typiskt under lång tid och utövas inte sällan i och genom samhällets institutioner.

Risken för allvarligt och dödligt våld ökar efter separation (Caman, 2017; Ekbrand, 2006; Hardesty, 2002; Stark & Hester, 2019). Uppskattningsvis sker 40–44procent av dödligt våld i nära relationer i samband med uppbrottet (Caman, 2017). Störst risk föreligger de tre närmast efterföljande månaderna, men risken kvarstår under hela det första året efter uppbrott (Enander m fl, 2022). Även barnen i familjen löper högre risk att utsättas för allvarligt våld i samband med separation (Jaffe m fl, 2012; Lyons m fl, 2021).

Samtidigt är den vanligaste formen av eftervåld inte fysiskt, då forskning tyder på att det fysiska våldet tenderar att minska över tid och i stället övergå i andra våldsformer, såsom psykiskt, ekonomiskt eller rättsligt våld eller stalkning (Brownridge m fl, 2008; Kaittila m fl, 2024; Krigel & Benjamin, 2021; Li, 2024; Toews & Bermea, 2017).

Eftervåld kan även utövas genom att barnen används som maktmedel (Eriksson m fl, 2015; Li, 2024). Att det fysiska våldet minskade och det ekonomiska våldet ökade efter att kvinnorna sökt hjälp hos myndigheter, i en studie från Israel, tolkar Kriegel och Benjamin (2021) som en konsekvens av att det saknades ett juridiskt skydd mot ekonomiskt våld och att detta därför kunde utövas bortom det offentliga juridiska och sociala ingripanden.

Vid bodelningen... ja, han bytte jurister. Det är också ett sätt att fortsätta ha konflikt. Då måste man börja om från början. Så det tog ett år, och det kostar liksom... Sen plötsligt bara "ok, vi kör". Då hade min advokat redan kostat 80,000 kronor. Det som är hemskt är att alla inte har den möjligheten. (Mira)

Redigerat citat, från intervjuer av Wemrell och Hiltunen

Institutionellt, myndighetsunderstött eller rättsligt våld

Sverige har genom fördrag som Istanbulkonventionen (Europarådet, 2011) förbundit sig att arbeta aktivt för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor. Svenska myndigheter, inklusive rättssystemet, som har detta uppdrag fyller också centrala funktioner för att kvinnor som lämnar en våldsam partner ska kunna få skydd och upprättelse. Samtidigt visar studier att myndigheter och tillämpningen av deras lagar, riktlinjer och rutiner på olika sätt kan bidra till att skapa förutsättningar för utövande av ekonomiskt våld i nära relationer (Branigan & Grace, 2005; Littwin, 2012; Natalier, 2018; Sharp-Jeffs, 2021; Skoog Waller, 2022). Myndigheters institutionella logiker och praktiker kan, om än oavsiktligt, efterlikna och understödja ekonomiskt våld (t ex Branigan & Grace, 2005, 2005; Kjellberg, 2023; Kriegel & Benjamin, 2021; Skoog Waller, 2022; Ulmestig & Eriksson, 2017), samt därmed bidra till att reproducera mönster varigenom våldsutsatta kvinnors autonomi och säkerhet missgynnas (Natalier, 2018).

I en svensk studie av våldsutsatta kvinnors möte med handläggare inom socialtjänstens enheter för ekonomiskt bistånd (Ulmestig & Eriksson, 2018) framgår att merparten av kvinnorna beviljades ekonomiskt bistånd, men också att de upplevde brister i bemötandet från myndighetspersoner med ett kränkande och nedlåtande sätt, bland annat genom misstänkliggöranden och förlöjliganden. I kvinnornas berättelser framträder upplevelser av att den ekonomiska kontroll som handläggare utövade liknade det våld som kvinnorna utsatts för av sin partner (jfr Haeseler, 2013; Laakso & Drevdahl, 2006; Lindhorst m fl, 2008; Ulmestig & Eriksson, 2018).

Jag och barnen fick lämna vårt hus för att placeras på ett skyddat boende i en annan stad. Jag förstod inte då att vi aldrig skulle komma tillbaka igen, att vi skulle bli tvungna att sälja vårt hus. Det var inte säljarens husmarknad längre, så jag var tacksam att jag lyckades få det sålt och att försäljningen täckte mina bolån. Det var otroligt stressande och jag var rädd för att jag skulle bli skuldsatt och behöva stå med dubbla boendekostnader. Jag är väldigt besviken över kontakten med socialtjänsten. Jag fick ingen ekonomisk ersättning för de kostnader som följde av att jag behövde sälja huset på distans. Jag behövde till exempel anlita ett flyttbolag för att hämta mina saker efter försäljning av huset. När jag ringde och pratade med en tjej var hon helt oförstående och skulle berätta för mig hur jag skulle hantera min ekonomi. Hon var väldigt nedvärderande och sa åt mig att ”du kan väl handla på extrapris och tänk på att försöka spara”. Det var så konstigt, som att jag var 5 år och aldrig hade haft hand om pengar innan. De skulle förklara för mig hur jag skulle hantera min ekonomi.

Redigerat citat från intervju med kvinna i Agevall, Arnesson och Ellegårds studie Att leva i transit.

I en studie från Israel används begreppet ”den våldsamma staten” (*the battering state*) (Adelman, 2017 i Krigel & Benjamin, 2021, förf. över.) för att synliggöra strukturella dimensioner av ekonomiskt våld, och hur kvinnor kan utsättas för sådant våld genom att statens lagar, policydokument och institutioner skapar förutsättningar för utövande av ekonomiskt våld, även efter separation. Genom att bortse från den våldsutsatta situation menar Kriegel och Benjamin att ”staten kan anses samarbeta med förövaren, och pressa den våldsutsatta genom att ignorera sammanhanget för hennes situation” (s. 1225, förf. övers.), vilket i sin tur kan medföra att ”strukturen för kriminalisering används mot henne snarare än mot förövaren” (s. 1225, förf. övers.). På så sätt kan våldsutsatta kvinnor drabbas av ett dubbelt förtryck (jfr Eriksson & Ulmestig, 2021; Zufferey m fl, 2016).

Våld av ekonomisk eller annan art som utövas genom samhällets institutioner (t ex Bruno, 2016; Douglas, 2020; Gutowski & Goodman, 2023; Kaye, 2023; Khaw m fl, 2021; Laing, 2017; Skoog Waller, 2022) kan kallas för rättsligt, institutionellt eller myndighetsunderstött våld. Detta är ofta en aspekt av eftervåld, vilket inte minst kan drabba kvinnor som har barn med våldsutövaren och därför behöver upprätthålla kontakt med honom (t ex Wilde m fl, 2024). Våld och kontroll kan fortsätta exempelvis genom utdragna rättsprocesser, upprepade stämningar om vårdnad, boende och umgänge, eller överklagande av beslut om placering av barn i skyddat boende (Bruno, 2016; Fernqvist & Näsman, 2016; Kjellberg, 2023; Tegler m fl, 2023a).

En studie av familjerättsprocessers psykologiska effekter på mödrar (Wilde m fl, 2024) påtalade att våldsutövare använde rättssystemet som ett verktyg för kontroll, att kvinnor upplevde sig viktimiserade av rättsprocessen, att de fick återuppleva övergrepp i rättsalen då de tvingades berätta om dem igen, samt att detta gjorde att rättsprocessen fick negativa psykologiska konsekvenser på både kort och lång sikt. Stressande faktorer i samband med rättsprocesser kan inkludera att behöva träffa våldsutövaren, krav på umgänge, hot om förlorad vårdnad, rädsla för barnens säkerhet samt angrepp på det egna föräldraskapet (Toews & Bermea, 2017).

Upprepade stämningar och utdragna rättsprocesser kan vidare bli kostsamma och undergräva den ekonomiska tryggheten för den våldsutsatta parten och hennes barn (Douglas, 2020; Kaye, 2023; Wilde m fl, 2024). Jaffe med kollegor (2003) fann att en merpart av de våldsutsatta kvinnor som deltog i deras studie beskrev sig som ekonomiskt ruinerade, delvis på grund av kostnader för rättsliga processer. Sådana kumulativa effekter av familjerättsliga processer kan ge upphov till ökade psykiska hälsoproblem,

vilka i sin tur kan negativt påverka utsattas sociala relationer och kapaciteter (Douglas, 2020). Forskning från Australien visar vidare att många kvinnor vars före detta partner använde sig av rättsprocesser som ett medel för kontroll gav upp sina egna juridiska rättigheter, eftersom de saknade medel för att kunna finansiera ett rättsligt biträde, trots att detta innebar att kvinnorna fick acceptera beslut och villkor gällande egendom, besöksförbud och barn som de inte kände sig trygga med (Douglas, 2020). Kvinnor har också uppmanats av sina advokater att inte nämna erfarenheter av våld under rättsprocessen, för att inte riskera att tolkas som ovilliga att samarbeta med den andra föräldern (Laing, 2017).

Utdragna domstolsförhandlingar kan vidare göra det svårt för våldsutsatta kvinnor att planera för sina liv. I en vardag där egna val är avhängiga beslut från domstol, såväl som socialnämnd, kronofogdemyndighet, försäkringskassa och/eller läkare, skapas en osäkerhet som kan starkt begränsa det egna handlingsutrymmet. Beslut om var kvinnan och hennes barn kan bosätta sig, var hon kan söka arbete eller var barnen kan börja i skola kan vid upprepade tillfällen behöva skjutas på framtiden.

Uppgift om våld förekommer i runt två tredjedelar av vårdnadsmål som prövats vid tingsrätt i Sverige (JÄMY, 2022d). Liknande siffror återfinns i andra länder, som i Australien där uppgift om våld framkom i 76procent av vårdnadsmål (Harman, 2017). I den svenska kontexten ter det sig som att förändringar i svensk familjepolicy, vilka syftat till att öka jämställdhet och gemensamt föräldraansvar, kan få motsatt effekt och i stället bidra till att möjliggöra våld mot kvinnor i nära relationer samt reducera våldsutsatta kvinnors ekonomiska egenmakt (Bruno m fl, 2024; Fernqvist & Sépulchre, 2022; Tegler m fl, 2023a, 2023b).

Vem drabbas av våldet?

Merparten av den befintliga forskningen om ekonomiskt våld kommer från USA, Storbritannien och Australien, och har studerat gifta, heterosexuella och engelskspråkiga ciskvinnor. På senare år har det tillkommit studier från andra länder, exempelvis Finland (Kaittila m fl, 2024). I likhet med annan våldsforskning har intersektionella perspektiv dock börjat appliceras även i studier av ekonomiskt våld (Anitha, 2019; Chowbey, 2017; Eriksson & Ulmestig, 2021; Fawole, 2008; Singh & Sidhu, 2020). Trots sådana ansatser är forskningen fortfarande begränsad när det gäller kvalitativa studier som belyser diskurser och levda erfarenheter av ekonomiskt våld i relationer till kategorier eller maktasymmetrier som exempelvis klass, rasifiering eller migrationsbakgrund och ålder.

Våld och klass

Studier av ekonomiskt våld i nära relationer i Sverige har funnit att utsatthet är lite vanligare bland kvinnor med lägre utbildning (BRÅ, 2024) eller större socioekonomisk sårbarhet (Karimi m fl, 2024). En studie (Bruno m fl, 2024) fann emellertid inga signifikanta skillnader baserat på utbildningsnivå eller inkomst. Detta indikerar att våldet förekommer i alla samhällsklasser. Våldet kan dock få olika konsekvenser och drabba utsatta på olika sätt.

När det gäller klassposition och våldsutsatthet över lag visar forskning att låg inkomst, låg utbildningsnivå, lågt arbetsmarknadsdeltagande och större bidragstagande är riskfaktorer för både utsatthet och förövande av våld i nära relationer (Karimi m fl, 2024). Socioekonomisk utsatthet kan innebära större sårbarhet för våld och även skapa stora begränsningar gällande utsattas möjlighet att hantera sin livssituation (jfr Goodman

m fl, 2009). Bristande ekonomiska resurser utgör ett viktigt hinder för att lämna en våldsam partner (Anderson & Saunders, 2003) och kvinnor med begränsad ekonomi kan därför bli mer fastlåsta i relationen och utsättas för allvarligare våld (t ex Tauchen m fl, 1991). Vissa menar också att mannens relativa ekonomiska beroende av kvinnan kan minska sannolikheten att han utövar våld mot henne (Anderberg m fl, 2016). Samtidigt tyder andra studier på att kvinnor med högre utbildning och inkomstnivå, i absoluta termer eller jämfört med sina partners, kan löpa högre risk för våldsutsatthet (Ericsson, 2020; Nybergh m fl, 2013; Sanders, 2015; Wemrell, 2023). Detta kan förklaras utifrån begreppet *backlash*, enligt vilket personer i relativ maktposition kan reagera med motstånd exempelvis i form av våld när de upplever sin maktposition som hotad (t ex Wemrell, 2023; Whaley & Messner, 2002). Det kan också förklaras utifrån resursteori, enligt vilken män som inte är i socioekonomiskt överläge kan använda våld som ett sätt att bibehålla sin maktposition, speciellt om de har könstraditionella värderingar (t ex Atkinson m fl, 2005; Vyas & Watts, 2009). Kvinnors förvärvsarbete eller inkomst kan därmed öka risken för våld, om det hotar deras manliga partners överläge (jfr Gómez-Casillas m fl, 2023). Europeiska studier av våld i nära relationer visar högre utsatthet i länder med högre nivåer av jämställdhet (FRA, 2014; FRA, EIGE och Eurostat, 2024). Stamatel (2018) visar också på höga nivåer av dödligt våld mot kvinnor i EU-länder med låg ekonomisk jämställdhet men primärt i länder med hög sådan jämställdhet. I en nordisk kontext har kvinnor med högre inkomst eller utbildning än sina manliga partners löpt högre risk för våldsutsatthet (Bjelland 2014), och fler kvinnor med högre inkomst, än med låg inkomst, har lagts in på sjukhus på grund av våld (Eswaran & Malhotra, 2011).

Kort sagt visar studier från olika länder olikartade resultat gällande huruvida kvinnors socioekonomiska egenmakt ökar eller minskar risken för våld i nära relationer, (t ex Ince-Yenilmez, 2022; Lenze & Klasen, 2017; Luetke & Kristiansen, 2024; Vyas & Watts, 2009), och ökad ekonomisk självständighet kan alltså också vara en riskfaktor (Christy m fl, 2022; Ince-Yenilmez, 2022; Sanders, 2014; Wemrell, 2023). Paradoxalt nog kan insatser för att stärka kvinnors egenmakt, exempelvis genom förvärvsarbete, därmed öka risken för att de utsätts för mäns våld (Eswaran & Malhotra, 2011).

Dock är kunskapen om hur ekonomiskt våld och dess konsekvenser tolkas och erfars av kvinnor ur högre samhällsklasser begränsad. Ett av undantagen, en studie av kvinnor med hög inkomst i Japan, visade att en femtedel av deltagarna hade utsatts av våld. Vidare framgår här att befintliga stödfunktioner för våldsutsatta kvinnor inte är utformade för att möta deras behov (Wang & Sekiyama 2024, jfr Ericsson 2020).

Andra sårbarhetsfaktorer

Ekonomiskt våld kan skapa stor ekonomisk sårbarhet, oavsett de utsattas inkomst- eller utbildningsbakgrund. Samtidigt är det viktigt att betona att ekonomiskt våld kan vara särskilt drabbande för marginaliserade grupper. Exempelvis kan utsatta kvinnor med migrationsbakgrund, funktionshinder eller missbruk stå inför mångdubbla hinder inklusive diskriminering och bristande resurser. Ekonomiskt våld sker inom ramen för, och förvärrar, utsatta gruppers ekonomiska sårbarhet (jfr t ex Postmus m fl, 2020).

En grupp som är särskilt utsatt för ekonomiskt våld är ensamstående mammor (Bruno, 2016; Bruno m fl, 2024; BRÅ, 2024; Postmus m fl, 2012). Barn och unga påverkas också negativt när deras mammor utsätts för ekonomiskt våld (Bruno, 2016; Eriksson m fl, 2015; Fernqvist m fl, 2024; Fernqvist & Näsman, 2016; Näsman & Fernqvist, 2015).

Till skillnad från de flesta andra typer av våld, som är vanligare i yngre åldersgrupper, är utsattheten för ekonomiskt våld högst i åldern 45–64 år (BRÅ, 2024). Ungdomar utsätts emellertid också för ekonomiskt våld, vilket kan få långtgående konsekvenser längre fram i livet (Kutin, 2019; Kutin m fl, 2018, 2022). Ekonomiskt våld i ungas relationer kan exempelvis ta formen av att den unga utnyttjas som en källa till pengar, av kontroll över den utsattas eller gemensamma pengar, eller av trassel med lån, köpekontrakt eller mobiltelefoner (Kutin 2019). En annan form av ekonomiskt våld i yngre åldersgrupper är utbildningssabotage, alltså en variant av försörjningssabotage. Detta kan innebära att den unga hindras från att gå till skolan eller ägna sig åt studier, eller att hennes studieprestationer systematiskt förringas (Korkmaz m fl, 2022; Lagerlöf & Øverlien, 2022; Voth Schrag & Edmond, 2017).

En studie av Kutin (2019) visar att ungdomar sällan var medvetna om att de varit utsatta för ekonomiskt våld, utan i hög grad lade skulden på sig själva, vilket bland annat kan relateras till en ovana vid både relationer och hantering av ekonomi. Ungdomar kan också vara en grupp som sällan blir synlig för stödorganisationer, då de med stor sannolikhet vänder sig till föräldrar eller vänner om de söker hjälp (Scott m fl, 2024). I relation till påtvingad skuldsättning, är det värt att påtala att en hög andel ungdomar har skulder som de har svårt att betala (MUCF, 2022). Enligt Kronofogdemyndigheten (2022) ökar skulderna bland unga vuxna, framför allt bland unga kvinnor vars medianskuld har fördubblats under perioden 2011–2021.

En annan sårbar grupp är äldre personer. Faktorer som kan göra äldre kvinnor särskilt ekonomiskt utsatta inkluderar socialisering in i mer traditionella könsroller och familjenormer, beroenderelationer till förövaren, försämrad hälsa eller funktionsnedsättning (Band-Winterstein, 2015; Kridahl & Duvander, 2023). Bristfälliga kunskaper om datorer och digitalisering kan också öka risken för äldre personers utsatthet för ekonomiskt våld (Zhang m fl, 2023).

Kvinnor med migrationsbakgrund kan möta flera särskilda hinder. Svårigheter med att söka stöd kan vara kopplade till språk, grad av kännedom om samhällsliga stödfunktioner, rasism och rädsla för sådan, samt problem kopplade till uppehållstillstånd (Goodman m fl, 2009; Humphreys, 2007). Kvinnor med migrationsbakgrund kan också möta hinder på arbetsmarknaden, vilket kan stärka deras beroende av våldsamma partners (t ex Moe & Bell, 2004). Kvinnor utan uppehållstillstånd har mött svårigheter när de sökt skyddat boende på grund av otydlighet gällande vilken myndighet – socialtjänsten eller Migrationsverket – som har ansvar för detta (GREVIO, 2024). GREVIO (2024) påtalar vikten av kunskapshöjning om samt arbete med stöd för våldsutsatta kvinnor med migrationsbakgrund, samtidigt som de betonar att detta inte får resultera i stigmatisering av vissa grupper.

Funktionsnedsättning är en annan faktor som kan öka sårbarhet för ekonomiskt våld, bland annat på grund av beroendeförhållande till förövaren samt särskilda hinder för att söka hjälp eller lämna en partner (Anyango m fl, 2023; García-Cuéllar m fl, 2023; Walter m fl, 2024, 2024). Bland hinder för hjälpsökande i denna grupp nämner Iudici m fl (2019) skam, rädsla för konsekvenser av hjälpsökande samt normalisering av våld.

Särskild sårbarhet för ekonomiskt våld kan också grunda sig i sexuell läggning eller könsidentitet. Medan det fortfarande saknas forskning om ekonomiskt våld i nära relationer mot hbtqia+-personer (Haifley, 2021) visar MUCF (2022) att unga personer i denna grupp var mindre nöjda med sin nuvarande arbetssituation än unga heterocispersoner. I studien framgick att hbtqia+-personer hade större erfarenhet av

arbetslöshet, upplevde mer utsatthet och otrygghet på arbetet och hade upplevt sig mer orättvist behandlade på arbetsplatsen. När det gäller ekonomi var unga hbtqia+-personer mindre nöjda med sin ekonomi i jämförelse med unga heterocispersoner, och det var vanligare att de hade svårt klara av löpande utgifter för exempelvis mat och hyra.

Våldets konsekvenser

Ekonomiskt våld kan försämra de utsattas livskvalitet på många olika sätt. Våldsutsatthet har en negativ inverkan på fysisk och psykisk hälsa och har exempelvis visat sig vara kopplat till ökad risk för depression samt kronisk stress (Eriksson & Ulmestig, 2021; Johnson m fl, 2022; Krigel & Benjamin, 2021; Roberto & McCann, 2021). Bond och Holkar (2018) noterar att individer med ohanterliga skuldsituationer är upp till tre gånger så benägna att överväga självmord. I en studie från Sverige (Levinsson m fl, 2023) hade en av fem personer med överskuldsättning gjort minst ett suicidförsök. Forskning pekar också på att det finns en förhöjd suicidrisk bland kvinnor som utsatts för ekonomiskt våld i nära relationer (t ex Johnson m fl, 2022).

Ekonomiskt våld kan även medföra sociala konsekvenser, såsom ensamhet och isolering, genom förlorad kontakt med vänner samt minskad närvaro på arbetsplatsen. Familjerelationer och inte minst föräldraskap kan också bli lidande (Johnson m fl, 2022; Milne, 2023), med långsiktiga negativa konsekvenser för barn (t ex Huang m fl, 2015; Postmus m fl, 2012).

Utmärkande för det våld som sker i nära relationer är dess kontinuum, det vill säga dess ständiga närvaro på en skala från latent eller lätt till (potentiellt) allvarligt och livshotande (Kelly, 1987). Våld i nära relationer, inklusive det som sker efter uppbrott, kan också ha en egen temporalitet, i den meningen att det inte endast kan förstås som enstaka händelser avgränsade i tid och rum. Tidigare våldshändelser kan vara närvarande i nuet genom minnen och levda erfarenheter (Henze-Pedersen, 2022), samt påverka de utsattas tankar om sin framtid (Eriksson & Ulmestig, 2021). Henze-Pedersen (2022) illustrerar i sin studie av våldsutsatta kvinnor som lever på skyddat boende hur våldet fortsätter att vara närvarande även då kvinnorna befinner sig på en trygg plats dit våldsutövaren inte når dem, dels genom förkroppsligade minnen och dels genom förövarens användning av digitala medel.

Ekonomiska konsekvenser

Våldsutsatta kvinnor är ofta ekonomiskt utsatta, på grund av både ekonomiskt våld och ekonomiska konsekvenser av våld. Båda dessa aspekter är viktiga att beakta, samtidigt som gränsen dem emellan kan vara otydlig. Såsom tidigare nämnts kan det vara svårt, för utsatta och andra, att särskilja mellan ekonomiskt våld, ekonomiska konsekvenser av våld och kvinnors ekonomiskt utsatta situation över lag, i en kontext av ekonomisk ojämställdhet som inkluderar ekonomiska beroenderelationer (jfr Postmus m fl, 2020). Ekonomiskt våld leder ofta till en fördjupning av de utsatta kvinnornas sociala och ekonomiska utsatthet, vilket kan leda till ökade intersektionella ojämlikheter (jfr Bruno m fl, 2024).

I en studie av riskfaktorer och konsekvenser av våld i nära relationer visar Karimi m fl (2024) att många våldsutsatta kvinnor hade en låg eller ingen inkomst alls flera år efter den rapporterade våldshändelsen. På liknande vis påtalar Voth Schrag (2015) att mäns ekonomiska våld hade en långvarig negativ inverkan på kvinnornas ekonomi. Detta kan vara särskilt påtagligt bland äldre kvinnor som inte arbetat heltid och därigenom inte har

en ekonomisk självständighet (Milne, 2023). Utbildningssabotage mot yngre kvinnor kan leda till försämrade studieresultat, vilka kan påverka framtida anställnings- och karriärmöjligheter (Klencakova m fl, 2023; Voth Schrag, 2019; Voth Schrag m fl, 2020; Voth Schrag & Edmond, 2017). Ekonomiska konsekvenser av våldsutsatthet kan inkludera skulder, utökade ekonomiska kostnader exempelvis för boende, nedsatt arbetsförmåga på grund av ohälsa eller skyddsbehov, samt hemlöshet (Agevall, 2012; Johnson m fl, 2022; Ulmestig & Panican, 2015). Kort sagt visar studier av våld i nära relationer och ekonomisk utsatthet att många kvinnor blir fattiga i och genom relationen till våldsutövande män (t ex Branigan & Grace, 2005; Eriksson & Ulmestig, 2021; Sanders, 2015).

I en forskningsöversikt (Peled & Krigel, 2016) sammanställdes faktorer som försvårar våldsutsatta kvinnors ekonomiska självständighet. Dessa var partnerns fortsatta våld och förtryck, våldets hälsomässiga konsekvenser, samt strukturella faktorer och processer av marginalisering, förtryck och ojämlikhet. Dessa kategorier synliggör att våldet påverkar våldsutsatta kvinnors ekonomiska självständighet på mikro-, meso- och makronivå.

Jag har ett hus som jag betalar på varje månad, men tvingas bo på skyddat boende. Mitt barn kan inte gå på förskola. Eftersom jag inte har någon diagnos, och inte vill åberopa dålig psykisk hälsa eftersom det skulle kunna tala mot mig i vårdnadstvist, kan jag inte vara sjukskriven. Som tur har jag föräldraledighetsdagar som jag kan ta ut. Hur hade jag annars kunnat finansiera mitt liv under den här perioden? Han har hotat att ta kontakt med min chef, eller att sprida e-postmeddelanden med anklagelser mot mig till alla medarbetare på min arbetsplats, men som tur är har det inte hänt. Jag har ett ganska specifikt jobb som inte är så lätt att ersätta med ett annat, så om han skulle hota mig på jobbet eller sabotera mitt jobb på något annat sätt vet jag inte vad jag ska göra.

Berättelse från våldsutsatt kvinna

4. EKONOMISKT VÅLD OCH UTSATTAS BOSTADS- OCH ARBETSSITUATION

Ekonomiskt våld i nära relationer, och ekonomiska konsekvenser av våld, kan påverka utsatta kvinnors bostads- och arbetssituation på en rad olika vis. Bristande ekonomiska resurser kan utgöra ett avgörande hinder för att lämna en våldsam relation. Våldet kan vara direkt inriktat på den utsattas arbets- eller bostadssituation, och det kan ha konsekvenser för dessa områden i den utsattas liv på både kort och lång sikt.

Ekonomi som hinder för att lämna en våldsam relation

Ekonomiskt våld, och ekonomiska konsekvenser av våld, kan ha en kvarhållande effekt genom att de ökar kvinnans beroende av sin partner och därigenom gör det svårare för henne att bryta upp från relationen (t ex Adams m fl, 2008; Postmus m fl, 2012; Sharp-Jeffs, 2015). Ekonomiska faktorer har ofta stor påverkan på beslutet att lämna relationen (Glinski, 2024) och kvinnor som stannar i relationen eller återvänder till den gör det inte sällan av ekonomiska skäl, såsom att de inte har råd med en egen bostad eller upplever att de inte har något bostadsalternativ (Hamby, 2013; jfr Clough m fl, 2014; Kulkarni & Notario, 2024). Exempelvis framgår det i en studie från USA (Websdale & Johnson, 1997) att strukturella problem på bostadsmarknaden och en brist på billiga bostäder medförde att våldsutsatta kvinnor som tagit sin tillflykt till skyddat boende ibland inte hade något annat alternativ än att återvända till en våldsutövande man.

Avsaknad av kunskap om vilket stöd en våldsutsatt kvinna har rätt till, när hennes egen ekonomi är bristfällig, kan också utgöra en sortihämmande faktor. Bristande kunskaper om ekonomi, som ibland kan härledas till att den våldsutövande partnern har kontrollerat pengarna, kan vara en försvårande faktor inte minst bland äldre kvinnor (Band-Winterstein, 2015).

**Många tror ju att de inte kan fly eller lämna mannen, för att de inte har några pengar....
Jag tror det är det som stoppar många.**

Intervju med socialsekreterare. Agevall 2017, pågående forskning

Våldsutsatthet och förvärvsarbete

Ekonomiskt våld inriktat på arbete

Försörjningssabotage är, som nämnts, en form av ekonomiskt våld specifikt inriktat på att hindra eller störa den utsattas förvärvsarbete eller utbildning (t ex Moe & Bell, 2004). Det kan spänna från att förövaren fysiskt hindrar den utsatta från att gå till arbetet, till att han försvårar hennes arbete på andra sätt. Swanberg m fl (2005) skiljer mellan störande av och trakasserier i anslutning till arbetet. Arbetet kan störas exempelvis genom att våldsutövaren hindrar den utsatta från att sova, vägrar att ta hand om deras barn, gömmer eller förstör bil- eller husnycklar, kläder eller arbetsmaterial, stänger av väckarklockan, låser in henne, eller tillfogar henne skador innan jobbet (Agevall, 2012;

Goodman m fl, 2009; Moe & Bell, 2004). Trakasserier i anslutning till arbete kan bestå av våldshandlingar mot den utsatta eller hennes kollegor på arbetsplatsen eller på väg dit eller hem, eller störande av arbetet exempelvis genom en mängd telefonsamtal. Våldsutövaren kan även sprida lögn om den utsatta, till exempel genom att skicka meddelanden till hennes chef och säga att hon har stulit från jobbet eller att hon har missbruksproblem. Kvinnor har även dödats av sin partner på eller på väg till eller från arbetet (Moe & Bell, 2004). Kvinnans vilja eller behov att behålla sitt arbete kan leda till att våldsutövaren vet var kvinnan befinner sig, och därmed har möjlighet att söka upp henne i princip när som helst, långt efter att relationen tagit slut (t ex Moe & Bell, 2004).

En kvinna som nyligen lämnat sin pojkvän berättar:

”Min chef visste om vad som hade hänt och att jag hade anmält och så, men jag var ändå rädd på jobbet, men jag kände jag måste ju jobba, jag kan ju inte släppa hela livet bara”.

Mannen sökte senare upp henne på arbetsplatsen, där hon blev utsatt för livshotande våld.

Från Agevall, pågående forskning

Konsekvenser för utsattas arbetsliv

Försörjningssabotage och andra former av våld i nära relationer kan få negativa konsekvenser för närvaro och prestation på arbetet, karriärs- och löneutvecklingsmöjligheter, samt relationer med chefer och medarbetare (Swanberg m fl, 2005). Kvinnans ställning på arbetsmarknaden kan därmed undermineras på grund av partners våld (Logan m fl, 2007).

De (kollegorna på den tidigare arbetsplatsen) var så oroliga att han skulle släppas, så att han skulle börja om från början. Nu när jag sökte jobb så ringde jag och pratade med dem och då sa min verksamhetschef rakt ut tyvärr är det andra brukare som har fått höra vad som har hänt och hör de ditt namn så då kommer de nog att backa att ha dig som assistent. Så det var lite svårt, sen var jag på en anställningsintervju. De frågade varför jag har varit sjukskriven i så många månader, så jag fick ju säga sanningen, att jag blev grovt misshandlad av min före detta sambo, så jag var tvungen att sjukskriva mig av både fysiska och psykiska skäl och skador och plötsligt så ville de inte ha mig där.

Ur Agevall, 2012

Många kvinnor berättar inte om sin våldsutsatthet på arbetsplatsen, exempelvis på grund av skam eller rädsla för att våldet ska eskalera (Swanberg m fl, 2005). Arbetsgivare och kollegor kan därför tolka effekter av hennes våldsutsatthet som uttryck för låg arbetsmoral eller bristande kompetens, vilket kan få ytterligare negativa konsekvenser inklusive förlust av arbetet.

Andra orsaker till förlust av anställning och arbete kan vara flykt till skyddat boende eller annan ort (t ex Swanberg m fl, 2005). I en studie av ekonomiskt våld fann Moe och Bell (2004) att flera intervjudeltagare hade sagt upp sig från välbetalda arbeten för sin egen och barnens säkerhets skull. Vid flykt till skyddat boende eller annan ort kan vissa arbeten ge möjlighet till att jobba hemifrån eller ta ledigt, medan andra blir omöjliga att utföra. Därutöver kan våldsutsatta kvinnors förmåga att utföra eller behålla sitt arbete,

skaffa ett nytt eller avancera karriärmässigt minska på grund av psykiska eller andra hälsomässiga konsekvenser av våldet, som depression, ångest, posttraumatiskt stressyndrom eller riskbruk av alkohol (DeRiviere, 2008; Goodman m fl, 2009). Barns hälsoproblem, kopplade till våld, kan också påverka kvinnors arbetssituation (Swanberg m fl, 2005). Utbildningssabotage kan leda till försämrade studieresultat samt avhopp från utbildningar, vilket kan få långsiktiga konsekvenser för kvinnans möjligheter till arbete och karriärutveckling (Klencakova m fl, 2023). Kvinnor som utsatts för allvarligt våld i nära relationer i unga år har också visat sig få svårare att ta sig in på arbetsmarknaden (Kahlmeter, 2023).

Vidare kan sökandet efter och påbörjande av ett nytt arbete försvåras av våldet och dess konsekvenser, såsom social isolering och bristande självkänsla (Moe & Bell, 2004). Arbetsfrånvaro på grund av våldsutsatthet kan också bli ett hinder vid sökande efter ny anställning. Kvinnor som lever med skyddade personuppgifter eller i skyddat boende kan inte heller utan vidare söka arbete eftersom det kan innebära att deras identitet röjs.

Att studera effekter av våldsutsatthet i relation till förvärvsarbete kompliceras av att både våld och förvärvsarbete kan se olika ut, och av att effekter av våld kan vara både kort- och långsiktiga (Riger & Staggs, 2004). Ett antal studier visar emellertid att våldsutsatthet ökar kvinnors risk för arbetslöshet och fattigdom samt instabilitet i arbetslivet (Adams m fl, 2013; Flaherty, 2010; Goodman m fl, 2009). Moe och Bell (2004) betonar att både kvinnor som är arbetslösa eller har instabila anställningar, och kvinnor med lång utbildning och karriär, har mött stora svårigheter i att hitta eller behålla arbete på grund av våldsutsatthet.

När det gäller våldsutsattas sårbarhet i relation till arbetsmarknaden kan den ökas ytterligare genom andra faktorer, såsom rasism, funkofofi, ålderism eller homofobi (Carlsson & Eriksson, 2017; Johansson & Langenskiöld, 2017; JÄMY, 2022c).

Jag hade fått ett nytt jobb och då låste han in mig i lägenheten, samma dag som jag skulle gå dit, till jobbet på en ny arbetsplats. (Jessica)

Jag hade varit borta mycket på grund av att jag mårde psykiskt dåligt, alltså jag hade varit sjukskriven i perioder. Till sist fick jag inte vara kvar på jobbet för att de tyckte att jag hade haft för mycket frånvaro. (Malin)

Jag hade ett jobb, men han ville styra det. Alltså jag var så begränsad. Jag fick inte åka på arbetsresor utan fick hitta på en ursäkt till varför jag inte kunde följa med, eller så började han ringa: "Du måste komma hem nu". Även när jag var på plats på jobbet så kunde han ringa 20 gånger om dagen. Det störde. (Alina)

Barnen, du vet det är alltid ett maktmedel. [...] Jag fick ställa in arbetsresor för att han plötsligt hade rest bort själv och lämnat barnen ensamma hemma. (Frida)

Jag skulle resa i väg med jobbet. Jag hade packat min jobbväska med jobbdator och allt och den stod där i hallen. Plötsligt började han riva sönder resväskan och alla kläder. Han slog sönder min dator - den var totalt massakrerad. Sen fick jag ringa till jobbet och säga att jag var sjuk och inte kunde följa med. (Berit)

Redigerade citat, från intervjuer av Wemrell och Hiltunen

Jag var hela tiden tvungen att ha kontakt med honom via mina hörlurar när jag var på jobbet. Han ville veta att jag inte flirtade med någon annan manlig kund eller kollega. Det blev väldigt jobbigt, jag visste ju att det stred mot sekretessen, men jag vågade inte säga nej.

Redigerat citat, från intervjuer av Agevall

Förlust av arbete eller frånvaro på arbetsplatsen har inte bara ekonomiska konsekvenser. Forskning visar att arbetsplatsen också fyller andra viktiga funktioner för våldsutsatta, såsom social gemenskap, möjlighet till återhämtning, identifikation och välbefinnande (Agevall, 2012). Arbete utanför hemmet kan också utöka kvinnors sociala nätverk och minska deras isolering, samt på så vis bidra till ökad självständighet (Gibson-Davis m fl, 2005; Ince-Yenilmez, 2022).

Våld som en arbetsplatsfråga

I arbetskontext har våldsutsatthet inte bara konsekvenser för den enskilda kvinnan, utan även för arbetsplatsen. Effekter på organisationer kan inkludera kostnader på grund av minskad produktivitet eller nedsatt arbetsförmåga, sjukskrivningar samt nyrekrytering. Våldet kan även påverka den utsattas kollegor, och ha sociala såväl som ekonomiska effekter (Logan & Showalter, 2023; Swanberg m fl, 2005). Våld i nära relationer har därför i växande utsträckning börjat betraktas som en arbetsplatsfråga, vilket det också bör göra (Swanberg m fl, 2012). Att inte uppmärksamma detta som en arbetsplatsfråga kan ses som ett uttryck för att organisationer, om än omedvetet, följer en könad logik enligt vilken våld i nära relationer betraktas som en privat angelägenhet som inte angår arbetsplats eller arbetsgivare. Detta samtidigt som forskning visar att våld i nära relationer kan ha stora effekter på arbetsplatsen (Logan & Showalter, 2023; Swanberg m fl, 2012).

Jag förlorade ju mitt jobb under den här tiden. Jag kunde inte sköta mitt jobb utan var sjukskriven och mitt jobb krävde mer av mig så de ville köpa ut mig. (Intervjuare) Och det gick du med på? (Irene) Ja, det blir ju aldrig det samma igen om de vill köpa ut dig. Jag klarade inte av det psykiskt. Jag blir aldrig igen den psykiskt starka människan som jag var innan. Jag tror inte att jag blir det igen. (...) Alltså jag lever i eftervågen om vad vi har varit med om. Jag har skulder för hans missbruk. Jag förlorade mitt jobb och jag tjänade jättebra. Jag hade en chefspost. Nu har jag min lilla A-kassa och tjänar jättedåligt ekonomiskt. Jag vänder på alla kronor och han vägrar betala underhåll.

Ur Agevall, 2012

Våldsutsatthet och bostadssituation

Bostadssituation efter uppbrott

Hemmet och bostaden har en stor betydelse för förmågan att forma det egna livet (Boverket, 2024a). Bostaden är avgörande för möjligheten att skaffa sig nödvändiga resurser för ett liv utan fattigdom och våld (t ex Ludermir, 2024). Behovet av en egen bostad, och svårigheten att hitta en, är inte endast faktorer som hämmar uppbrott från en våldsam partner, utan kan också utgöra ett stort hinder efter uppbrottet (Agevall, 2012; Kjellberg, 2023). Att finna en säker och lämplig bostad kan vara en komplex och tidskrävande process, inte minst för äldre kvinnor (Hamby, 2013).

Det finns många orsaker till att våldsutsatta kvinnor kan drabbas av instabila boendeförhållanden och hemlöshet. Framför allt handlar det om utsatthet kopplad till kvinnors ekonomiska beroende av en partner, utsatthet för ekonomiskt våld samt ekonomiska konsekvenser av våld i nära relationer (Hahn & Postmus, 2014; Sanders, 2015).

Ekonomiskt våld inriktat på boende

Ekonomiskt våld, inklusive eftervåld, kan riktas specifikt mot den utsattas tillgång till bostad. Som framgått ovan kan våldet störa förvärvsarbete och försörjning, kreditvärdighet och referenser, och därmed möjligheter till en stadigvarande bostad (Adams m fl, 2013; Baker m fl, 2010; Daoud m fl, 2016; O'Campo m fl, 2016). Ekonomisk kontroll kan innebära att den utsatta förvägras att stå med på hyreskontrakt eller som ägare till en gemensam bostad, och ekonomiskt sabotage kan utövas bland annat vid husförsäljning och bodelning. Förövaren kan exempelvis framföra hot mot kvinnan vid bodelningen, fördröja processen, förstöra värdefulla föremål eller vägra betala sin andel i uppgörelser mellan parterna (Eriksson & Ulmestig, 2021; Näsman & Fernqvist, 2015). En viktig faktor här är skuldsättning, som en del eller en följd av ekonomiskt våld, vilket kan begränsa kvinnans möjlighet att köpa en bostad eller att få ett hyreskontrakt.

Han hade anmält en bodelning, från mitt hemland. Då hade han förfalskat min namnteckning, så han tog över lägenheten som jag fått av min morfar och som jag bodde i under somrarna. (Rani)

Jag fick inte tillträde till huset mer överhuvudtaget. Han sålde det jättesnabbt och tog min nyckel när de besiktigade det. Så jag kom inte in i huset mer. Jag hade inga grejer överhuvudtaget. Än idag lägger han upp grejer till försäljning på sociala medier, mina saker, husgeråd, arvegods... Jag hade betalat 600,000 till honom rakt ner i fickan när jag sålde mitt hus, men fick betala en restskatt på 300,000 kronor när han sålde. (Britta)

Redigerade citat, från intervjuer av Wemrell och Hiltunen

Så talade min advokat om för mig att det fanns något som heter ersättningsgaranti – att man kan få några timmars betald advokathjälp. Jag ansökte, men fick nej. Jag fick inte de pengarna. För att det var inte, det fanns en lång, lång, förklaring. Och jag överklagade och då tänkte jag att om inte jag ska få ersättningsgaranti, det handlade om 10.000-15000, vem sjutton får det då. Det är helt otroligt. Jag ville ha hjälp med att göra en bodelning. Hade jag fått det hade jag sluppit många bekymmer. Det har medfört många kostnader. Vi bor i hus, det går inte att sälja, det är jättesvårt att sälja hus nu. I stället läggs ränta på ränta på ränta för att man inte kan betala.

Ur Agevall, 2012

Jag fick betala alla hyrorna för han satt inne och jag var ensam ansvarig för lägenheten som jag inte ens bodde i. Jag sa till socialen att bara för att jag hade haft lön sedan tidigare, men då sa dom, att du kan betala det, men för mig var det en principgrej. Jag betalar inte hans del. Jag betalar gärna min del men inte hans. För jag bodde inte ens i lägenheten och jag kunde inte bli av med den så där lätt. Att man inte bara går in och täcker upp det förstår jag inte och jag var igång och pratade med dom för att få en lägenhet för jag bodde hos min mamma och pappa. För jag ville inte sätta min fot i den lägenheten som vi hade bott i eftersom man har gått igenom en sån här grej är det en sån känslomässig situation, allt spelas upp igen

Ur Agevall, 2012

Våldsutsatthet, hemlöshet och instabilt boende

Våld i nära relationer är ofta en direkt eller bakomliggande orsak till att kvinnor drabbas av instabila boendeförhållanden och hemlöshet, i Sverige och andra länder (Chung m fl,

2000; Goodman m fl, 2009; Socialstyrelsen, 2024b). En intervjustudie med personer i hemlöshet i USA (Hargrave m fl, 2025) visar att våld var en vanlig anledning till att kvinnor hamnade i hemlöshet, samt att våldsutsattheten försvårade deras möjligheter att ta sig ur denna. En annan studie (Moe & Bell, 2004) påtalar på liknande vis att många hemlösa kvinnor hade upplevt våld i nära relationer, och att de ofta blev hemlösa efter att ha flytt från våldsutövaren. I USA är våldsutsatthet den främsta orsaken till hemlöshet bland kvinnor (t ex Fallahi, 2016), och de kvinnor som utsätts för mäns våld löper fyra gånger så stor risk att bli hemlösa än andra kvinnor (Pavao m fl, 2007).

Hemlöshet kan definieras på många sätt (Blid, 2016; Sahlin, 2004; Swärd, 2021) och fram till nyligen har begreppet inte inbegripit våldsutsatta kvinnor i Sverige. När även skyddade boenden inkluderades i Socialstyrelsens kartläggning av hemlöshet, ökade antalet hemlösa kvinnor markant. Under 2023 tillbringade nästan 7,000 vuxna personer och drygt 4,000 barn minst en natt vid ett skyddat boende (Socialstyrelsen, 2024b). Trots att omfattande forskning bedrivits inom våld i nära relationer, saknas det emellertid fortfarande studier om våldsutsattas hemlöshet i Sverige.

Vid sidan av hemlöshet kan man tala om boendeinstabilitet, vilket även rymmer erfarenheter såsom att ofta tvingas flytta, ha svårigheter med att betala hyra, löpa risk att bli vräkt från bostaden och därmed bli hemlös, trångboddhet eller att bo inhytt hos vänner eller familj (Frederick m fl, 2014; Rollins m fl, 2012; Suglia m fl, 2011). Forskning pekar också på samband mellan våldsutsatthet och instabila bostadsförhållanden (Flaherty, 2010; Slesnick m fl, 2015). En amerikansk studie av Pavao med kollegor (2007) visade att kvinnor som utsatts för våld i nära relationer löpte nästan fyra gånger så hög risk att hamna i en otrygg och instabil boendesituation som kvinnor utan våldserfarenhet. Därutöver finns det samband mellan utsatthet för våld i nära relationer och osäker tillgång till mat och vård (Fedina m fl, 2022).

I en studie av Baker m fl (2003) hade 38procent av de kvinnor som utsatts för våld i nära relationer blivit hemlösa, och ungefär lika många hade haft andra bostadsrelaterade problem, som svårigheter att betala hyran, ha behövt hoppa över måltider eller att ha blivit hotade med vräkning. Många hade bott kvar i det gemensamma hemmet, som den våldsutövande partnern lämnat. Medan det kan finnas stora fördelar med att kunna bo kvar i sin bostad, kan det alltså också innebära övermäktiga ekonomiska kostnader. Baker m fl (2003) fann vidare att informellt stöd från vänner och familj kunde vara betydelsefullt, men otillräckligt för att möjliggöra en stabil bostadssituation. Samtidigt kunde negativt bemötande från stödorganisationer, som socialtjänst och rättsväsende, förvärra situationen.

Instabila bostadsförhållanden har haft en negativ inverkan på våldsutsatta kvinnors, samt deras barns, upplevelser av trygghet och säkerhet (Klein m fl, 2021). I samband med själva upprottet, när det finns en risk för att mannens våld trappas upp, kan en trygg bostad utgöra skillnaden mellan liv och död (Campbell m fl, 2007). Bostadsproblem kan också medföra en ökad risk för att våldsutsatta drabbas av psykisk ohälsa, såsom PTSD, oro eller depression (Gilroy m fl, 2016; Rollins m fl, 2012), samtidigt som tillgång till bostad har haft en positiv effekt på utsattas hälsotillstånd (Bomsta & Sullivan, 2018). I en kanadensisk intervjustudie (Woodhall-Melnik m fl, 2017) framgick att våldsutsatta kvinnor värderade betydelsen av ett eget stabilt boende mycket högt. Många betonade bostadens betydelse för att möta materiella behov av bland annat säkerhet, medan andra framhöll faktorer mer relaterade till existentiell trygghet och lugn.

En aspekt av instabila boendeförhållanden är att personer som utsatts för våld i nära relationer, och som kanske lever med skydde personuppgifter, har en kringskuren frihet och ofta är starkt begränsade i relation till vilka platser de kan vistas på, vilka personer de kan träffa och när, samt hur och när de kan förflytta sig från en plats till en annan.

Kvinnan i citatet nedan berättar att mannen bor kvar i hennes lägenhet under tiden som hon är placerad vid skyddat boende, samtidigt som han vägrar att betala:

I december var han tvungen att betala för halva hyran och jag halva. Då var jag på kvinnojouren. Han ville inte betala sin halva, han försökte på alla sätt att jag skulle förlora den lägenheten. Han gick till hyresvärden för att annullera vårt hyresavtal. Den 30 mars var han tvungen att lämna lägenheten, han betalade ingen hyra på fem månader. Han bodde i lägenheten medan jag bodde på kvinnojouren, så jag vände mig till socialen med hjälp av min kontaktperson på kvinnojouren. De hjälpte mig så att jag inte skulle förlora min lägenhet.

Ur Agevall, 2012

Tillfälliga bostäder för våldsutsatta kvinnor

Ett stort antal kvinnor och medföljande barn söker varje år plats på skyddat boende på grund av att de utsatts för våld i nära relationer (Socialstyrelsen, 2024b). Detta innebär att kvinnorna behöver lämna sina egna hem under en kortare eller längre period.

Enligt socialtjänstlagen är kommunen skyldig att tillhandahålla bostäder till särskilda grupper, samt ytterst ansvarig för att invånarna får den hjälp och stöd som de behöver. Detta inbegriper personer som utsatts för våld i nära relationer. En kommuns socialnämnd har ett generellt ansvar för brottsoffer, och ska särskilt beakta kvinnor och barn som utsatts för våld eller andra övergrepp. En viktig del i detta arbete är att hjälpa våldsutsatta till olika former av tillfälliga boenden, och enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOF 2014:4) ska socialnämnden erbjuda våldsutsatta personer adekvat boende vid behov. Detta kan vara ett tillfälligt så kallat skyddsboende, i den egna kommunen eller någon annan. Å andra sidan innehåller inte SoL några särskilda bestämmelser för bostadslösas rätt att få en bostad av socialtjänsten. Socialnämndens ansvar för brottsoffer (5 kap. 11 § SoL) är inte heller en rättighetsbestämmelse, utan beslut om boende beviljas som bistånd enligt 4 kap. 1 § (Prop. 2006/07:38, s. 11). Våldsutsatta personer, eller svenska medborgare i allmänhet, har alltså inte en rättighet till bostad i juridisk mening. Socialtjänsten ska snarare (enligt allmänna råd i 7 kap. 1 § SOSFS 2014:5) erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp att ordna ett stadigvarande boende.

Många kvinnor frågar liksom, men vi har ju inga lägenheter här på socialtjänsten och det kan ju vara en missuppfattning ibland, att det är nånting vi kan bistå med, men det går inte. Alltså det vi kan göra, är att ge tips och råd om hur de lättast kan söka lägenhet.

Intervju med socialsekreterare, pågående forskning. Agevall 2017

Regeringen gav år 2021 Länsstyrelserna i uppdrag (A2021/01299) att kartlägga kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med bostad. Tillgången till tillfälligt skyddat boende bedömdes då som generellt god, då många kommuner hade upphandlade ramavtal eller upparbetande kontakter med sådana boendeverksamheter.

Antalet skyddade boenden har ökat i antal (Socialstyrelsen, 2020) och kan också kombineras med eller ersättas av andra former av tillfälliga boenden såsom jourlägenheter. Ofta behöver boendet finnas utanför den egna kommunen på grund av skyddsbehov, exempelvis i små kommuner eller i glesbygd (Länsstyrelserna, 2022).

Jourverksamheter som ger stöd och skydd till våldsutsatta kvinnor har byggts upp och drivits sedan 1970-talet, i hög grad på basis av ideella krafter. I dessa har en specialiserad kunskap vuxit fram, om våldsutsatthet och komplexa utmaningar knutna till den. Många skyddade boenden, som ofta samverkar med kommuners socialtjänst, drivs fortfarande av sådana ideella kvinnojourer. Samtidigt består en stor andel av nyetablerade boenden av privatägda, vinstdrivande verksamheter (Socialstyrelsen, 2020). Forskning om dessa är begränsad, men tyder på att de skiljer sig från kvinnojourerna på väsentliga punkter, bland annat genom en betoning på säkerhet, praktisk hjälp, ekonomisk vinst och terapeutisk kunskap, snarare än på trygghet, social förändring, egenmakt och kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Med Lauri och Lauris ord (2024) tenderar privata skyddade boenden att erbjuda logi utifrån våldsutsattas individuella, praktiska behov än utifrån omständigheter specifikt kopplade till våld. Bland annat för att stävja oseriösa aktörer, måste verksamheter som driver skyddat boende från 1 april 2024 söka och beviljas tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Ökad översyn och tillgänglighet till skyddade boenden är viktigt, men krav som inkluderar anställd personal och bemanning dygnet runt gör att kvinnojourer kan tvingas stänga ner sina boenden. Detta har skett exempelvis i Halmstad, Ljungby och Norrbottens län. Det finns alltså en risk för att utvecklingen får till följd att kvinnojourerna, och deras gedigna kunskap och erfarenhet av att möta våldsutsattas komplexa behov, trängs ut. I granskningen av Sveriges arbete mot våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor framhåller GREVIO (2024) detta som problematiskt, och förordar att myndigheter ser till att kvinnojourerna får tillräckliga finansiella förutsättningar för att fortsätta sina verksamheter. Vikten av att skyddande boenden för våldsutsatta drivs av personal med kunskap om denna typ av våld bekräftas av internationell forskning som pekar på att kvinnors upplevelser av möten med dessa, samt med och hälso- och sjukvård, har präglats mer av stigmatisering, diskriminering och re-viktimisering än av fungerande stöd för att få tillgång till en bostad (Clough m fl, 2014; Hargrave m fl, 2025).

Detta kan relateras till att många organisationer som arbetar för våldsutsatta kvinnor och för att förbättra deras bostadssituation också har ekonomiska problem, på grund av underfinansiering, och därmed begränsade möjligheter att erbjuda hjälp med både tillfälliga och mer stadigvarande bostäder (Maki, 2019). Följaktligen kan våldsutsatta kvinnor tvingas till provisoriska lösningar, såsom övernattningar hos vänner och familj eller på dyra och osäkra platser som hotell och överfulla härbärgen (Bernas m fl, 2019).

Vidare skapar otydligheten gällande socialtjänstens ansvar för att hjälpa våldsutsatta med skydd och bostad ett utrymme för lokala bedömningar (jfr Molander & Grimen, 2010), samt för skilda förutsättningar i olika kommuner. Sådana skillnader avser bland annat antal dygn i skyddat boende och omfattningen av andra stödinsatser (Länsstyrelserna, 2022). GREVIO (2024) lyfter också fram den ojämna geografiska tillgången till jourverksamheter som en brist i Sverige.

Det saknas i stor utsträckning forskning om våldsutsatta kvinnor som lever i skyddat boende i Sverige. Vi vet inte i vilken mån boendeinsatser till våldsutsatta reducerar risken för nytt våld efter vistelsen, jämfört med om kvinnan inte erhållit skyddat boende (Socialstyrelsen, 2013).

Det känns som om de var väldigt schyssta där och skulle det vara så att jag behövde fly från mitt hem skulle man verkligen vara välkommen. Det känns som om de, nej men, det kändes ändå som om jag kunde klara mig själv så pass bra att det finns andra som behövde deras hjälp bättre om man säger så. Så, det var skönt att komma dit, men det blev för mycket för mig att sitta och prata på ytterligare ett ställe. Jag hade i alla fall mitt hem och så där.

Ur Agevall, 2012

Tillgång till stadigvarande boende

Våldsutsatta kvinnor möter komplexa svårigheter i sökandet efter stadigvarande boende, både på individ- och systemnivå (t ex Clough m fl, 2014; Daoud m fl, 2016; Gezinski & Gonzalez-Pons, 2021; Kulkarni & Notario, 2024). Såsom nämnts, kan påtvingade skulder och andra former av ekonomiskt våld, samt ekonomiska konsekvenser av våld, göra det svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Betalningsanmärkningar och tidigare vräkningar, som kan ha orsakats av våldsutövaren, kan exempelvis skapa problem (Clough m fl, 2014; Gezinski & Gonzalez-Pons, 2021; Kofman m fl, 2018). Skuldsanering kan sökas hos Kronofogdemyndigheten, men möjligheten varierar mellan kommuner (Länsstyrelserna, 2022) och även om ekonomiskt våld kan synas i ansökningar om skuldsanering har Kronofogdemyndigheten saknat praxis eller verktyg för att bedöma och hantera detta (Liedgren & Kullberg, 2024).

Samtidigt förutsätter tillgången till en stadigvarande bostad inte endast tillräckliga ekonomiska resurser, utan även en rörlig bostadsmarknad med tillgängliga bostäder. SKR (2024) varnar för att våldsutsatta möter stora svårigheter på bostadsmarknaden på grund av en ekonomisk utsatthet i kombination med bostadsbrist och höga krav för hyreskontrakt. Samtidigt kan det finnas en hotbild som måste beaktas i sökandet efter lämplig bostad, exempelvis som att boendet måste finnas på en annan ort, inte får ligga på markplan, eller behöver ha utrustning som titthål eller säkerhetskedja (van Houdt, 2023) och upplysta trappuppgångar. Våldsutsattas tillgång till bostad kan vara särskilt begränsad både i städer och på landsbygd (Websdale & Johnson, 1997), av olika skäl. I städer kan gentrifieringen bidra till höjda bostadspriser, och på landsbygden kan turism och säsongarbete begränsa möjligheterna att hyra en bostad (Gezinski & Gonzalez-Pons, 2021).

Ytterligare hinder som påtalats inkluderar hyresvärdars syn på våldsutsatta kvinnor som problematiska hyresgäster som kanske inte betalar hyra eller orsakar störningar om de återgår till våldsamma ex-partners, eller utnyttjande av deras brådskande bostadsbehov för egen ekonomisk vinning. Ytterligare försvårande omständigheter kan inkludera missbruksproblem, medföljande husdjur och ofullständiga dokument (Clough m fl, 2014; Gezinski & Gonzalez-Pons, 2021; Kofman m fl, 2018). Även isolering och begränsade sociala nätverk, vilka är vanliga konsekvenser av våldsutsatthet, kan göra det svårare att finna bostad (Pajak m fl, 2014).

De hinder som våldsutsatta möter i sökandet efter bostad kan vara fler och högre för kvinnor som är fattiga, rasifierade (Hernández-Martinez m fl, 2018), äldre eller unga, har funktionsnedsättning eller identifierar sig som HBTQIA+. Sådana hinder inkluderar exempelvis rasism, sexism, ålderism och funkofofi (Bullock m fl, 2020; Drabble & McInnes, 2017; Yakubovich m fl, 2022).

Ungdomars etablering på både bostads- och arbetsmarknaden kan försvåras av bland annat bristande tillgång på mindre lägenheter, långa bostadsköer samt höga hyror, såväl

som arbetslöshet eller osäkra anställningar (Boverket, 2019; Hyresgästföreningen, 2023), och dessa svårigheter kan förvärras av utsatthet för ekonomiskt våld. Hinder för etablering på bostads- och bostadsmarknaden upplevs som högre bland unga hbtqia+ personer med utländsk bakgrund, med funktionsnedsättning samt med föräldrar utan eftergymnasial utbildning, enligt en studie (MUCF, 2022) som synliggör vikten av ett intersektionellt perspektiv.

En intervjustudie med kvinnor i åldern 55–90 år (Petersen & Tilse, 2024) som utsatts för ekonomiskt våld under sina äktenskap visade att våldet hade haft en långvarig negativ påverkan på kvinnornas bostadsförhållanden. Flera av kvinnorna hade hög utbildning och tidigare karriärer, men alla levde nu under osäkra bostadsförhållanden, många i hyresrätter med bristande rättighet till boendet samt höga hyror. Det ekonomiska våld som de hade utsatts för inkluderade orättvis uppdelning av tillgångar vid separation samt skuldsättning.

5. ATT FÖREBYGGA OCH HANTERA EKONOMISKT VÅLD: BEHOV OCH INSATSER

Mot bakgrund av de stora konsekvenser som ekonomiskt våld i nära relationer kan ha för utsatta, deras barn och samhället i stort, är insatser för att förebygga och hantera denna typ av våld av stor vikt för folkhälsa och jämställdhet. Med tanke på våldets och dess konsekvensers komplexitet behövs olika insatser i ett flertal olika sammanhang.

Forskning och kunskapsspridning

Även om forskningen om ekonomiskt våld har ökat i omfattning, behöver den utvecklas vidare (t ex Adams m fl, 2020) inte minst gällande våldets effekter på de drabbades arbets- och bostadssituation. Mer kunskap behövs om utsatthet i olika grupper, såsom hos män, kvinnor och personer med annan könsidentitet, samt HBTQIA+-personer, i olika åldrar och klasspositioner, med migrationsbakgrund, i städer och på landsbygd. Vid sidan av kunskap om själva utsattheten och våldets konsekvenser behövs forskning om hjälpsökande och stödbehov, om professionellas kunskapsläge och arbetssätt, samt om olika interventioner och deras grad av hjälpsamhet (t ex Johnson m fl, 2022). Goodman m fl (2009) betonar vikten av att sådan forskning involverar personer med erfarenhet av ekonomiskt våld, eller av arbete med sådant, för att skapa så adekvata och praktiskt nyttiga studier som möjligt. Forskning behövs även i svensk kontext om brister eller glapp i samhällets stödstrukturer som gör det möjligt att utöva våld via institutioner och regelverk, eller som på andra sätt kan skapa hinder för våldsutsatta kvinnor och deras barn i deras orientering mot ett liv fritt från våld.

Kunskap om ekonomiskt våld behöver vidare spridas till och säkerställas bland professionella som möter eller arbetar med våld i nära relationer, exempelvis inom socialtjänst, jourverksamheter, polis och rättsväsende respektive hälso- och sjukvård. GREVIO (2024) betonar vikten av att utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ges till professionella i ledande positioner och nyckelroller, inte minst inom det rättsliga fältet, samt att dessa utbildningar säkerställs och utvecklas. Vi tillägger att sådana utbildningar bör inbegripa ett specifikt och självklart fokus på ekonomiskt våld samt ekonomiska konsekvenser av våld. På grund av komplexa samband mellan ekonomiskt våld, ekonomiskt beroende och dess långvariga konsekvenser för både vuxna och barn (t ex Bruno m fl, 2024) behövs kunskap om frågan även bland socialarbetare som arbetar med barn, ungdomar och familjer, samt inom organisationer som samverkar med socialtjänsten för att stödja utsatta personer. Kunskap behövs även bland personer som arbetar med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten, med ekonomisk budget- och skuldrådgivning, med skuldhantering vid Kronofogdemyndigheten samt inom banker och försäkringsbolag. Därutöver behöver kunskapen om ekonomiskt våld höjas bland hyresvärdar och bostadsbolag, arbetsförmedlare, arbetsgivare, handläggare vid Försäkringskassan, HR-personal samt berörda ideella organisationer.

Ett exempel på en pågående kunskapshöjande insats är utvecklingen av en webbutbildning om ekonomiskt våld, primärt riktad mot organisationer, offentliga förvaltningar och myndigheter som kan antas komma i kontakt med personer som utsätts för eller utövar ekonomiskt våld. Utbildningen kommer att vara kostnadsfri och tillgänglig för alla. Projektet är ett samarbete mellan Linnéuniversitet (Marie Eriksson), Kommunal utveckling i Jönköpings län (Karin Fröderberg), Länsstyrelserna i Västerbotten och Kalmar samt Jämställdhetsmyndigheten.

Stödinterventioner för utsatta

En viktig förutsättning för adekvat hantering av ekonomiskt våld är att tillräckliga stödverksamheter säkerställs för personer som utsatts för denna eller andra former av våld i nära relationer (t ex Adams m fl, 2020; Baker m fl, 2003). Sådana insatser inkluderar socialtjänst, jourverksamhet, rättsligt stöd samt hälso- och sjukvård. Det finns också behov av ytterligare samverkan mellan myndigheter i arbetet mot våld i nära relationer samt mäns våld mot kvinnor i Sverige (GREVIO, 2024).

I bemötandet av och insatser för våldsutsatta kvinnor bör deras ekonomiska situation, inklusive både kort- och långsiktiga behov, ingå som en självklar del (t ex Stylianou, 2018). Myndigheter och stödverksamheter bör utveckla praxis och riktlinjer för insatser riktade mot bostad och förvärvsarbete samt sträva efter att säkerställa den utsattas ekonomiska självständighet (GREVIO, 2024). Ekonomisk egenmakt bör också vara i fokus för insatser till utsatta som är kvar i relationer med våldsamma partners, för att hjälpa dem att stärka sin ekonomiska självständighet och därmed mobilisera resurser för att kunna ta sig ur sin, och eventuella barns, våldsutsatthet (Stylianou, 2018).

Adekvat kunskap om ekonomiskt våld samt ekonomiska konsekvenser av våld behövs inte minst vid utredningar av dessa aspekter, tillsammans med utsatta. Ekonomiskt våld kan vara svårt att urskilja som sådant, både av den som är utsatt för det och av yrkesverksamma (t ex Wilson m fl, 2024). De senare behöver därför ha kunskap om taktiker och dynamiker som kännetecknar ekonomiskt våld i nära relationer, samt redskap för att igenkänna, diskutera och agera i relation till denna typ av våld. Verktyg motsvarande riskbedömningsredskapet FREDÅ bör därför utvecklas för identifiering och bedömning av ekonomiskt våld. Beredskap behövs också för att utveckla planer för att förebygga ekonomiskt våld och hantera ekonomiska risker. Likaså behövs beredskap för att hjälpa den utsatta att säkerställa eller öka sin ekonomiska trygghet, exempelvis genom att få eller behålla arbets- eller utbildningsmöjligheter, se över och stärka kreditvärdighet, hantera skuldsättning, eller på andra sätt få en tryggad tillgång till tillräckliga ekonomiska resurser (t ex Krigel & Benjamin, 2021; Stylianou, 2018). Detta kan exempelvis göras genom en kartläggning av kvinnans situation, insamling av relevant dokumentation samt etablering av kontakt med berörda institutioner (Adams m fl, 2020).

Det är viktigt att yrkesverksamma är medvetna om att ekonomiskt våld kan skapa stor ekonomisk utsatthet hos personer oavsett deras inkomst eller utbildningsbakgrund, samtidigt som exempelvis migrationsbakgrund eller funktionsnedsättning kan orsaka ökad sårbarhet. Det är också väsentligt att yrkesverksamma har kunskap om det ekonomiska våldets vidare sociala, psykologiska och hälsomässiga konsekvenser för den utsatta, samt beredskap och kompetens för samverkan med andra relevanta yrkesgrupper (t ex Peled & Krigel, 2016).

Vidare framhåller forskare (t ex Christy & Valandra, 2017; Meler m fl, 2022; Sharp-Jeffs, 2015) vikten av att politiker avsätter tillräckligt med resurser för att stödja våldsutsatta kvinnor, exempelvis genom finansiering av jourverksamheter, utbildningsinsatser och liknande. Därutöver behöver beslut och interventioner anpassas till olika kontexter och målgrupper, exempelvis så att kvinnor får tillgång till information och kunskap om ekonomiskt våld i nära relationer, om sina rättigheter och om var de kan få hjälp, på sitt modersmål.

Interventioner mot ekonomiskt våld

Stödinsatser specifikt riktade mot ekonomiskt våld har i viss mån utvecklats och studerats, om än i lägre utsträckning än interventions- och preventionsforskning om våld i nära relationer över lag. De senare har typiskt inriktats mot akuta skyddsbehov, individuell terapi eller opinionsarbete (Byrt m fl, 2025; Peled & Krigel, 2016; Postmus m fl, 2012; Sanders, 2014). I den mån ekonomiska frågor har beaktats har fokus ofta legat på kvinnors kortsiktiga behov (Christy-McMullin, 2002).

Interventioner fokuserade på ekonomiskt våld (t ex Postmus m fl, 2012; Sanders, 2014) har vanligen inriktats på så kallad ekonomisk literacitet (*financial literacy*), och syftat till öka våldsutsattas grundläggande kunskap om ekonomi, samt deras självförtroende gällande sin förmåga att hantera och planera för sina ekonomiska resurser (Stylianou, 2018). Sådana interventioner har rymt undervisning om ekonomi, ekonomiskt våld och ekonomiska säkerhetsrisker, samt tillgängliga stödinsatser (Byrt m fl, 2025).

Ett exempel på en intervention för att öka ekonomisk literacitet är *Redevelopment Opportunities for Women's Economic Action Program* (REAP) från USA. REAP består av fyra sessioner á 3 timmar, med fokus på pengar och makt, budgetering, upprätthållande eller stärkande av kreditvärdighet, samt sparande och investering (Sanders, 2007). Modellen har kombinerats med åtgärder fokuserade på den enskilda individen, som exempelvis hjälp med köp eller renovering av hus, bilköp, initiering av utbildning eller hjälp med att starta företag eller pensionsplanera. Ett liknande program, som också visats ha positiva effekter på våldsutsattas ekonomiska kompetens och självständighet (Hetling & Postmus, 2014; Postmus m fl, 2015), är *Moving Ahead through Financial Management*. Programmet består av fem moduler: kunskap om ekonomiskt våld, grundläggande ekonomi, kreditvärdighet, byggande av ekonomisk stabilitet samt skapande av budgetstrategier (Postmus m fl, 2015; Stylianou, 2018).

Samtidigt som kvinnors ekonomiska egenmakt är högst betydelsefull och interventioner fokuserade på att stärka denna kan vara centrala för kvinnor som drabbats av ekonomiskt våld (t ex Byrt m fl, 2025) kan befintliga insatser kritiseras utifrån att de huvudsakligen fokuserar på individnivån, på enbart ekonomiska eller materiella dimensioner av våld, samt är ensidigt inriktade på kvinnans ekonomiska kompetens och självständighet (Byrt m fl, 2025; Peled & Krigel, 2016). Det har ofta saknats inslag om emotionella och psykologiska hinder för våldsutsatta kvinnors ekonomiska självständighet. Strukturella hinder har ibland berörts, exempelvis genom information om hur kvinnor kan söka skilsmässa eller studiestöd, men frågor om hur våldsutsatta kvinnors ekonomiska självständighet försvåras genom strukturell ojämlikhet eller ojämställdhet, marginalisering och förtryck har varit mer sällsynta (jfr Meler m fl, 2022).

En kritisk analys av interventioner mot ekonomiskt våld (Byrt, m fl, 2025) påtalar också att merparten av dessa närmar sig våldet som ett kvinnoproblem. Kvinnor tillskrivs

med andra ord ansvar för att förhindra, fly från, återhämta sig från och förebygga ekonomiskt våld som de utsatts för. Våldsutövande män osynliggörs därmed, genom att våldshandlingar skjuts mot bakgrunden och fokus läggs på dess konsekvenser. Implikationen blir att ekonomiskt våld är de utsattas problem, som de måste undvika eller lösa genom att öka sin ekonomiska kompetens. Vidare påtalas att flera interventioner har saknat eller utgått ifrån bristande definitioner av ekonomiskt våld. Fokus har ofta legat på ekonomisk kontroll, medan aspekter av ekonomisk exploatering och försörjningssabotage inte har tagits upp (Byrt, m fl, 2025).

I Finland har ett projekt vid namn *Känn det ekonomiska våldet* pågått under 2021–2024. Här har en organisation byggts upp för att sprida information och utbildning om ekonomiskt våld, samt för att erbjuda vägledning till professionella. Vikten av att ekonomiskt våld blir ett erkänt fenomen, så att drabbade kan förstå sina upplevelser i dessa termer, lyfts fram. Så även yrkesverksammas centrala roll för att möta utsattas behov av hjälp och stöd, och betydelsen av samverkan mellan olika sektorer då sådana behov kan vara av både hälsorelaterad, ekonomisk och juridisk karaktär.

Befintliga interventioner mot ekonomiskt våld, från olika nationella kontexter, bör genomlysas vidare (Byrt, m fl, 2025). Kunskap om sådana bör spridas till olika samhällsaktörer, och möjligheten att utveckla och implementera motsvarande interventioner i olika sammanhang i Sverige bör undersökas.

Bostadsinterventioner

I arbetet mot mäns våld mot kvinnor och för ekonomisk jämställdhet måste säkra och tillgängliga bostäder för våldsutsatta kvinnor, både av tillfällig och stadigvarande karaktär, prioriteras högt.

I Sverige erbjuder jourverksamheter och socialtjänster tillfälliga skyddsbostäder till våldsutsatta kvinnor, om än i olika utsträckning på olika platser i landet. GREVIO (2024) påtalar att detta stödsystem bör utvecklas så att alla våldsutsatta kvinnor som behöver skyddat boende, och deras barn, ska kunna få hjälp oavsett var i landet de bor och vem de är. De framhåller här betydelsen av att tillhandahålla stöd för samiska kvinnor (jfr Brandén m fl, 2024). Papperslösa migrerade kvinnor är en annan grupp vars stödbehov behöver synliggöras och mötas. GREVIO (2024) betonar även att kvalitetskrav för skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor bör inkludera specifik kunskap om mäns våld mot kvinnor samt om stödbehov efter utsatthet för sådant våld.

Internationellt sett har interventioner fokuserade på såväl akuta som stadigvarande bostäder utvecklats (Klein m fl, 2021). Samtidigt är kunskapen fortfarande bristfällig om i vilken mån sådana interventioner hjälper utsatta till stadigvarande boende och frihet från våld (Yakubovich m fl, 2022). I en översikt över studier som utvärderat interventioner inriktade mot akuta eller permanenta bostadslösningar för våldsutsatta kvinnor i USA påpekar Klein m fl (2021) att de endast hittat tolv artiklar på temat, från perioden 1985–2017. Detta trots bostadens stora betydelse för våldsutsattas säkerhet och trygghet. En form av insats (*flexible funding*) erbjöd ekonomiskt stöd från fonder, för att hjälpa våldsutsatta kvinnor att behålla sin bostad exempelvis genom bidrag till hyra, abonnemang kopplade till bostaden eller transporter till och från arbetsplatsen. Enligt principen bostad först (*housing first*) har våldsutsatta kvinnor först och främst fått stöd med bostad, då detta setts som en förutsättning för att kunna möta deras övriga behov. Mer omfattande stöd utformat utifrån individens behov (*rapid-housing*) har exempelvis kunnat innehålla hjälp med sökande efter bostad, genomförande av flytt, eller mer

varaktigt ekonomiskt stöd. Även om endast ett fåtal av studierna undersökte i vilken utsträckning interventionen resulterade i ett stadigvarande boende, påtalades positiva effekter såsom förkortad tid i skyddat boende samt tillgång till bostad. Intervjuade kvinnor framhöll att interventionen de fått ta del av hade förhindrat dem från att bli hemlösa samt från att återvända till sin våldsutövande partner (Klein m fl, 2021).

En annan forskningsstudie som granskat boendeinterventioner för våldsutsatta kvinnor, även från andra länder än USA (Yakubovich m fl, 2022), visar på mycket stora kunskapsluckor gällande utvärdering av exempelvis transitboende, stöd till stadigvarande boende samt insatser som syftar till att våldsutsatta kvinnor ska ges möjligheter att bo kvar i sin bostad medan förövaren flyttar. I likhet med Klein (2021) konstaterar Yakubovich m fl (2022) därför att det behövs forskning som belyser olika grupper av våldsutsatta kvinnors komplexa erfarenheter och behov (jfr Klein m fl, 2021) samt interventioners långsiktiga effekter på stabila bostadsförhållanden såväl som på ekonomisk självständighet, frihet från våld samt hälsa och livskvalitet. De pekar emellertid på att befintlig forskning påvisar positiva effekter på kvinnors psykiska hälsa, på deras intention att lämna den våldsutövande partnern, samt på deras upplevelse av trygghet och stress relaterat till relationen respektive boendet (Yakubovich, 2022).

I intervjuer med våldsutsatta kvinnor som deltagit i en boendeintervention konstaterar Clough m fl (2014) att de trots svåra och instabila bostadsförhållanden hade utformat olika strategier i vardagen för att skapa trygghet och stabilitet för sig själva och sina barn. Kvinnorna framhöll betydelsen av kunskap hos myndighetspersoner, en kontinuitet i kontakterna med dem, samt ett ekonomiskt och emotionellt stöd präglat av respekt, för att kunna uppnå en stabil bostadssituation.

Klein m fl (2021) betonar vidare att effektiva bostadsinterventioner kräver strukturella insatser, såsom policys som ger incitament för bostadsbolag att hyra ut till våldsutsatta (Thomas m fl, 2021) samt organisatoriska förutsättningar för att implementera dessa i praktiken (Kaur m fl, 2021).

Boendelösningar inriktade mot äldre kvinnor, som är sårbara på bostadsmarknaden oaktat sin våldsutsatthet, inkluderar modeller där äldre personer delat bostad eller fått reducerade bostadskostnader då de hjälpt studenter med hushållsarbete (Stewart & Cloutier, 2022).

Existerande interventioner inriktade på våldsutsattas bostadssituation, samt dess strukturella förutsättningar, bör genomlysas vidare. Möjligheten att utveckla och implementera liknande internationella interventioner i Sverige bör undersökas.

Övriga insatser på bostadsmarknaden

Ökad kunskap om samt specifika stödinsatser inriktade mot ekonomiskt våld i nära relationer är centrala, men otillräckliga för att lösa problem kopplade till bostadsmarknadens struktur och villkor. Denna marknad drivs idag i hög grad utifrån en rationalitet fokuserad på värdeökning och vinst, snarare än på tillhandahållande av bra bostäder till alla, inklusive personer som utsatts för ekonomiskt eller andra former av våld i nära relationer.

GREVIO (2024) påtalar att våldsutsatta kvinnors tillgång till stadigvarande bostad försvåras av en allmän bostadsbrist, i kombination med en avsaknad av nationella regelverk som ger våldsutsatta prioriterad tillgång till boende. Då endast vissa kommuner har utformat riktlinjer gällande hjälp till stadigvarande bostad för våldsutsatta, tvingas många kvinnor bo kvar i skyddade boenden under långa perioder,

eller att stanna i relationer till våldsutövande män på grund av rädsla för hemlöshet (GREVIO, 2024). Bengtsson m fl (2020) menar på liknande sätt att strukturellt hemlösa personer, som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden exempelvis på grund av skulder eller akuta behov, inte prioriteras i dagens system. Sveriges kommuner har, vilket tidigare nämnts, utrymme att enligt lagen (SFS 2010:879) ge förtur eller andra typer av stöd till grupper med särskilda behov kopplade till bostad, exempelvis på grund av skyddsbehov eller ekonomisk utsatthet. Det främsta verktyget för detta är de kommunala bostadsbolagen, vilka emellertid används för ändamålet i varierande och begränsad utsträckning (Bengtsson m fl, 2020; Boverket, 2024a). Bengtsson m fl (2020) påtalar att Socialtjänsten till stor del tagit över den roll som tidigare spelats av kommunala bostadsbolag inom området. Utöver hjälp till bostäder administrerade av socialtjänsten kan sådana insatser inkludera hjälp via borgensåtagande, ökat bostadsbidrag eller boenden kopplade till ytterligare insatser såsom säkerhetsåtgärder (Bengtsson m fl, 2020). Våldsutsatta personer bör lyftas fram tydligare som en grupp med rätt till sådant särskilt stöd, utifrån socialtjänstlagen, gällande bostad såväl som utbildning och arbete (GREVIO, 2024). Sådant stöd kan primärt ta formen av subventionerade, kommunalt ägda bostäder riktade till målgruppen (se t ex Kopsch, 2019).

Samtidigt pekar forskning på vikten av samverkan mellan stödorganisationer, myndigheter, hyresvärdar och bostadsbolag, för att skapa förutsättningar för stadigvarande bostad för våldsutsatta kvinnor (Sullivan m fl, 2019). En kartläggning från Länsstyrelserna (2022) påtalar att det primära hindret för kommunala insatser för bostadsstöd är kopplade till bostadsmarknadens villkor, vilket även kan antas kraftigt begränsa socialsekreterares handlingsutrymme inom området. Bengtsson m fl (2020) betonar också vikten av nyproduktion av bostäder, inklusive prioritering av hyresrätter, samt förbättring av befintliga kommunalt ägda och relativt billiga bostäder. Hyresgästföreningen (2023) betonar vikten av att det byggs bostäder anpassade för ungdomar med lägre inkomst.

Möjligheter till att erbjuda kravlätnader gällande bolån, till personer som utsatts för ekonomiskt våld, bör också utredas. Sådana lätnader kan avse handpenning, kreditvärdighet eller krav på fast anställning. Det bör också utredas om kreditbolag, banker samt relaterade aktörer bör ha lagstodda riktlinjer för att hantera och möta behov hos personer som utsatts för påtvingad skuldsättning och andra former av ekonomiskt våld, samt om företag och banker kan hållas delansvariga för att de möjliggjort eller inte förhindrat ekonomiskt våld. Skärpta krav på kreditgivning skulle kunna inkludera att låntagare aktivt måste bevisa att den andra parten är införstådd och medgivande vid lån och krediter, samt att företag exempelvis inför begränsningar för hur många abonnemang en enskild person kan teckna i sitt eget namn.

Insatser som möjliggör att våldsutsatta personer kan bo kvar i den tidigare bostaden, medan våldsutövarna flyttar ut, är sällsynta. Flera kommuner har dock uttryckt intresse av att utveckla sådana (Länsstyrelserna 2022). GREVIO (2024) påpekar emellertid att detta tillvägagångssätt bör föregås av noggrann riskbedömning i det enskilda fallet.

Gällande befintliga insatser kan det nämnas att en webbutbildning om våld, ekonomiskt våld och ekonomiska konsekvenser av våld nyligen tagits fram med hyresvärdar, bostadsbolag och liknande aktörer som primär målgrupp. Det övergripande målet med utbildningen är att skapa bättre förutsättningar för stadigvarande boende åt

våldsutsatta kvinnor, och projektet drivs av Kommunal utveckling i Jönköpings län i samverkan med andra aktörer såsom Sveriges allmännytt.

Insatser avseende förvärvsarbete

Forskare har, vilket nämnts, framhållit vikten av att våld i nära relationer i högre grad betraktas som en arbetsplatsfråga, då våldet kan få konsekvenser såsom minskad produktivitet, högre frånvaro samt påverkan inte bara på utsatta personer utan även deras kollegor (t ex Bennett m fl, 2019; Swanberg m fl, 2005, 2012). Samtidigt som arbetsplatsbaserade insatser för att stödja våldsutsatta fortfarande är begränsade och varierande, och vissa arbetsgivare hanterat frågan genom att avskeda utsatta kvinnor (Moe & Bell, 2004), har många organisationer också infört olika typer av stödinsatser.

Swanberg m fl (2012) har identifierat flera stödstrategier. Den första består av möjligheter till ledighet från jobbet, för att hantera juridiska, hälsomässiga eller familjerelaterade angelägenheter kopplade till våldsutsatthet (Swanberg m fl, 2012). I svensk kontext kan detta handla om närvaro vid domstolsförhandlingar, möten med familjerätt och socialtjänst, läkarbesök eller annat. Andra stödstrategier syftar till att reducera chefers och kollegors diskriminering av våldsutsatta. Ett tredje form av åtgärder inkluderar strategier för att öka säkerheten vid samt medvetenheten om våld på arbetsplatsen. Här ingår krav på att chefer och övriga anställda får utbildning om våld i nära relationer och därtill kopplade frågor gällande arbete, samt krav på att arbetsgivare tillhandahåller någon form av säkerhetsåtgärder för utsatta (Swanberg m fl, 2012). Vikten av bättre utbildningar för HR-personal och fackrepresentanter, såväl som policys för stöd vid våldsutsatthet inom ramen för deras roller, har också påtalats (Bennett m fl, 2019; Schucan Bird m fl, 2024). Bennett m fl, (2019) framhåller att om kunskap om våld saknas hos chefer och HR-personal, kan arbetsplatsens agerande förstärka snarare än mildra våldets konsekvenser.

Mer formellt stöd på arbetsplatsen kan inbegripa flexibilitet gällande arbetstider, arbetsuppgifter eller fysisk arbetsplats, information om stödinsatser, säkerhetsplanering samt erbjudande om samtalshjälp (Gibson-Davis m fl, 2005; Swanberg m fl, 2012). Arbetsgivare har på vissa ställen i USA även betalat ut förskottslön, korttidslån eller semesterersättning för våldsutsatta i akutläge (Goodman m fl, 2009). Representanter för fackliga organisationer kan ha en viktig roll att spela i sammanhanget, då de i samverkan med HR-personal kan vidta åtgärder för att möjliggöra att den utsatta kan vara kvar på arbetet.

Resurser för arbete mot ekonomiskt våld, bland annat som arbetsgivare, chef, HR-partner, företagshälsovård eller fackrepresentant, finns hos organisationer från bland annat Storbritannien (SEA, *Surviving Economic Abuse*), Australien (EARG, *Economic Abuse Reference Group*; CWES, *Centre for Women's Economic Safety*) och Canada (CCWE, *Canadian Centre for Women's Empowerment*). Dessa erbjuder exempel på hur man kan arbeta mot våld på arbetsplatser, bland annat genom en utbildning utvecklad för ändamålet (*Economic abuse awareness for employers*).

I Sverige bör arbetsgivarens ansvar för våld i nära relationer som en arbetsplatsfråga tydliggöras, förslagsvis av Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Detta ansvar kan likställas det ansvar som chefer och arbetsgivare bär för att motverka missbruk och psykisk ohälsa hos anställda. Samma myndighet bör ta fram riktlinjer för hur arbetsgivare och företagshälsovård kan och bör agera för att tidigt förebygga, identifiera och vidta åtgärder på arbetsplatsen, när en anställd utsätts eller misstänks utsättas för

våld i nära relationer. Sådana riktlinjer bör exempelvis innehålla rutiner och riktlinjer för hur anställdas personuppgifter ska hanteras, inklusive adressuppgifter eller information om deltagande vid olika evenemang, med hänsyn till våldsutsatta kvinnors skyddsbehov. Sådana riktlinjer bör även innehålla krav på utbildningar om våld i nära relationer till chefer, HR-personal och skyddsombud, samt på att arbetsgivare tar fram åtgärdslistor över hur de kan underlätta för kvinnor som utsatts för våld. Dessa kan inbegripa erbjudande om professionellt stöd och behandling. Medvetenhet om möjlig våldsutsatthet kan också behöva finnas med vid diskussion inför anställdas pensionsavgång.

Vidare påtalar forskning vikten av informellt kollegialt stöd på arbetsplatsen (Schucan Bird m fl, 2024; Swanberg m fl, 2005). Detta kan exempelvis ta formen av att lyssna på den utsatta, agera som grindvakt för telefonsamtal från våldsutövaren, bidra till säkerhetsplanering och insatser på arbetsplatsen, följa den utsatta till och från bilen, bussen eller hemmet före och efter jobbet, informera om tillgängliga stödresurser samt stödja i utförandet av arbetsuppgifter. I en studie av hur utbildning kan förbättra informella stödpersoners möjlighet att identifiera och bemöta personer som utsatts för våld pekar Bird m fl (2024) bland annat på vikten av kunskap om varningstecken som kan tyda på våldsutsatthet, kunskap om fysiska, mentala och sociala konsekvenser av våld, samt råd om hur man bör bemöta och stödja våldsutsatta personer. Kunskap om våld i nära relationer kan möjliggöra en förståelse för bakomliggande orsaker till en utsatt medarbetares beteende och mående, samt vara betydelsefullt för att kunna ge henne adekvat stöd. Här är det värt att betona att kollegors uppmärksamhet kan rädda liv.

Anders och Rut (mina arbetskamrater) hade gått till polisen på måndagen och sa att hon inte svarar i sin privata mobiltelefon, inte i sin arbetstelefon, ni måste åka upp till dem. Så de kom upp och ringde på... Han (mannen) tittade i kikhålet och jag ser på hans blick att det inte står rätt till och han ger mig nycklarna och säger du öppnar. Den blicken han gav mig... Jag blev så fruktansvärt rädd och visste inte vad som väntade utanför dörren men där stod två poliser och sa att min arbetsgivare hade anmält mig som försvunnen.

ur Agevall, 2012

Övriga interventioner på arbetsmarknaden

Det har framhållits att stöd till våldsutsatta bör innehålla ett självklart fokus på ekonomiska frågor, inklusive problem kopplade till förvärvsarbete (GREVIO, 2024). Sådant stöd kan exempelvis inbegripa säkerhetsplanering samt mediering av kontakt med arbetsgivare (Swanberg m fl, 2005).

Arbetsförmedlingen har under perioden 2022–2024 arbetat tillsammans med andra myndigheter (Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen) utifrån ett regeringsuppdrag för att förbättra upptäckt av våldsutsatthet (A2022/00842). Enligt uppdraget skulle myndigheterna utveckla sin samverkan gällande rutiner och metoder för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande, genom stöd till medarbetare och ledningar. Ytterligare ett regeringsuppdrag, 2024–2026, har lämnats till Arbetsförmedlingen tillsammans med en rad andra myndigheter, för att sprida information om ekonomiskt våld till respektive målgrupper samt säkerställa välfungerande och kunskapsbaserade rutiner för att hjälpa utsatta personer (A2024/00777). Arbetsförmedlingen har bland annat utvecklat webbresurser för

spridning av kunskap om våld i nära relationer till medarbetare och leverantörer. Det nämns här bland annat att våldsutsatta kan stå inför särskilda svårigheter såsom nedsatt psykisk och fysisk hälsa, eller svårigheter att ta sig till jobbet eller att kommunicera via e-post utan insyn från våldsutövaren, samt att krav på arbetssökande kan behöva anpassas exempelvis om de inte kan söka jobb i den kommun som våldsutövaren bor i. Det framhålls att förvärvsarbete kan ge både sociala och ekonomiska resurser av betydelse för att komma ur våldsutsatthet, samt att Socialstyrelsens senaste dödsfallsutredning (2024a) visar att flera av de kvinnor som dödats av en partner hade varit i kontakt med Arbetsförmedlingen under året före sin död.

Gällande interventioner för att stärka våldsutsatta kvinnors möjligheter till arbete betonar många forskare (t ex Gilroy m fl, 2016; Krigel & Benjamin, 2021; Peled & Krigel, 2016; Renan Barzilay, 2018) vikten av långsiktiga och strukturella perspektiv och förändringar. Forskare framhåller att insatser som ökar kvinnors såväl som mäns utbildning och arbete är generellt våldsförebyggande (t ex Gibson-Davis m fl, 2005; Lenze & Klasen, 2017) inte minst gällande särskilt sårbara grupper såsom kvinnor med funktionsnedsättning (Divin m fl, 2013; Zamora Arenas m fl, 2023). Sådana insatser bör dock kompletteras med andra skyddsåtgärder, såsom tillgång till bostäder och adekvat rättsligt stöd (t ex Eswaran & Malhotra, 2011; Gibson-Davis m fl, 2005).

Övriga välfärdspolitiska åtgärder

Socialpolitiska interventioner kan vara avgörande för att utsatta kvinnor ska kunna återfå kontroll över sin ekonomi. Våldsutsatta personer har ofta behov som gör att de behöver vara i kontakt med flera myndigheter, vilka antingen kan stödja eller skapa ytterligare hinder för dem.

En av de viktigaste instanserna på kommunal nivå är socialtjänsten, som inte bara ger stöd till våldsutsatta utan också har en skyldighet, enligt socialtjänstlagen, att erbjuda kostnadsfri budget- och skuldrådgivning. Denna kan även fungera som en ingång till ekonomiskt bistånd. Om kunskap om ekonomiskt våld integrerades bättre i dessa insatser, skulle fler våldsutsatta kvinnor kunna få hjälp innan deras ekonomiska situation förvärras.

GREVIO (2024) nämner här att gifta våldsutsatta kvinnor har haft svårt att få ekonomiskt bistånd på grund av deras civilstånd och deras mäns inkomst. Detta bör åtgärdas. Det är också viktigt att påtala att arbets- eller aktivitetskrav kopplade till ekonomiskt bistånd kan slå hårt mot kvinnor som utsatts för försörjningssabotage eller andra former av våld (Baker m fl, 2003). Våldsutsatta kvinnor bör därför undantas från sådana krav (Gibson-Davis m fl, 2005; Riger & Staggs, 2004).

På statlig nivå spelar Kronofogdemyndigheten en central roll för överskuldsatta personer, då myndigheten administrerar skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (SFS 2016:675). Kronofogdemyndigheten omfattas av Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM), men deras arbete med ekonomiskt våld har länge varit begränsat. Liedgren och Kullberg (2024) visar att ekonomiskt våld har kunnat synas i ansökningar om skuldsanering, men att praxis och verktyg för att ta hänsyn till detta vid bedömning och hantering av ärenden har saknats. Idag finns emellertid information om ekonomisk utsatthet på myndighetens hemsida. Insatser har genomförts i syfte att utveckla kompetens- och erfarenhetsutbyte gällande våld i nära relationer med fokus på ekonomiskt våld, samt att ge information och stöd till utsatta personer och till medarbetare som kan komma i kontakt med dessa. Rutiner för löneutmätning har också

förändrats, med hänsyn till att levnadskostnader kan öka i samband med separation från en våldsutövande partner (Jämställdhetsmyndigheten, 2022b; Kronofogdemyndigheten, -a, -b, -c). Möjligheten till ytterligare insatser för att möta våld utsatta kvinnors behov bör utredas, såsom prioritering och underlättande av skuldsanering för personer som varit utsatta för påtvingade skulder eller andra former av ekonomiskt våld i nära relationer.

Även Pensionsmyndigheten har varit en del av JiM, men deras handlingsutrymme är begränsat då deras huvudsakliga uppdrag är att administrera pensionssystemet. Såsom nämnts tidigare missgynnas kvinnor av detta system, eftersom pensionen i hög grad baseras på livsinkomst. Kvinnor utgör en majoritet av ekonomiskt utsatta pensionärer, till följd av lägre livsinkomst på en könssegregerad arbetsmarknad samt ett större ansvar för obetalt omsorgsarbete. För kvinnor som utsatts för försörjningssabotage saknas i stort sett möjligheter till ekonomisk upprättelse genom pensionssystemet. De insatser som finns, såsom änkepension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, är formellt könsneutrala och tar inte hänsyn till ekonomisk våld utsatthet. Pensionsmyndigheten ingår emellertid tillsammans med Arbetsförmedlingen samt Försäkringskassan, Konsumentverket, Migrationsverket och Statens servicecenter i nämnda regeringsuppdrag (2024–2025) om att sprida information om ekonomiskt våld samt säkerställa välfungerande arbetssätt för att stödja utsatta personer (A2024/00777).

Försäkringskassan, som också ingår i regeringsuppdraget (A2024/00777), spelar en viktig roll genom administration av socialförsäkringar. Här hanteras bostadsbidraget, vilket är en av de mer selektiva socialpolitiska insatserna i Sverige. Ensamstående kvinnor med barn är den största gruppen av mottagare (Försäkringskassan, 2025). Bostadsbidraget ges utifrån särskilda villkor, vilka skulle kunna förändras för att ge våld utsatta kvinnor prioriterad tillgång till långsiktigt boendestöd, utan krav på återbetalning. Samtidigt har bostadsbidraget länge kritiserats för att inte följa inflationen och det ekonomiska läget, vilket innebär att dess skyddande funktion försvagats. Allt färre personer beviljas också bostadsbidrag. Samtidigt visar forskning att Försäkringskassans utbetalningar har stramats åt mot bakgrund av nya regelverk och normer (Börjesson, 2022; Jacobsson, 2022; Jacobsson m fl, 2019; Jacobsson & Hollertz, 2021).

Ytterligare stödåtgärder som skulle kunna hjälpa kvinnor som utsatts för ekonomiskt våld är tillfälliga ekonomiska bidrag för de som lever i skyddat boende eller befinner sig i transition från en våldsam relation (jfr Goodman m fl, 2009). Därtill skulle insatser som medborgarlön, höjda minimilöner samt en minskad andel arbeten med prekära anställningsvillkor vara av stor vikt (t ex Sklar m fl, 2008), liksom andra åtgärder för att öka kvinnors ekonomiska egenmakt och utjämna intersektionella ojämlikheter vilka kan förvärra våldet och dess konsekvenser (Goodman m fl, 2009). Många forskare påtalar att akuta stödåtgärder inte är tillräckliga för att försäkra våld utsatta kvinnors ekonomiska trygghet och skapa bättre förutsättningar för deras självständighet, utan att strukturella åtgärder som säkerställer kvinnors långsiktiga ekonomiska trygghet också är nödvändiga för att de ska kunna återta kontrollen över sina liv och levnadsvillkor (t ex Goodman m fl, 2009; Kaur m fl, 2021; Peled & Krigel, 2016; Thomas m fl, 2021).

Här är det värt att återigen påtala det paradoxala i att medvetenheten om och skyddsåtgärder mot våld i nära relationer har tagit stora kliv framåt, samtidigt som det välfärdssamhälle som i hög grad möjliggjort kvinnors ekonomiska egenmakt och självständighet har dragits tillbaka. Denna utveckling, där privata aktörer och företag förväntas komplettera eller helt ersätta socialpolitiska insatser medan välfärdstjänster

konkurrensutsätts och social trygghet individualiseras, har försvagat de skyddsnät som skulle kunna göra kvinnor mindre ekonomiskt utsatta samt friare från våld. Detta aktualiserar frågor om vilket ansvar aktörer på den fria marknaden bör ta för mäns våld mot kvinnor och hur socialpolitiska åtgärder ska utvecklas för att på allvar kunna motverka ekonomiskt våld.

Riksrevisionen (RiR, 2025) har fått i uppdrag att granska statens arbete för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer. Uppdraget slutredovisas i april 2025.

Rättsliga aspekter

Forskare (t ex Meler m fl, 2022) har påtalat vikten av ett ökat juridiskt erkännande av ekonomiskt våld, som en egen brottskategori och en specifik typ av våld i nära relationer. Även om former av ekonomiskt våld kan lagföras i Sverige inom ramen för lagstiftning mot kvinnofridsbrott eller ekonomisk brottslighet, kan en brist på juridiskt erkännande av ekonomiskt våld i nära relationer lämna utsatta kvinnor utan skydd, medan problemet riskerar att förbli osynligt (jfr Krigel & Benjamin, 2021; Littwin, 2012; Renan Barzilay, 2018).

I enlighet med det jämställdhetspolitiska delmålet att motverka och förhindra mäns våld mot kvinnor, har en rad rättsliga reformer genomförts under det senaste decenniet. Införandet av samtyckeslagstiftning och barnfridsbrott syftar till att ge ett starkare rättsskydd till brottsoffer. Civilrättsliga förändringar inkluderar utökade möjligheter att säga upp hyresgäster som begår brott samt stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor (Ds 2023:18; SOU 2023:57; Prop. 2023/24:112).

En utökad kvarsittningsrätt mot bakgrund av våldsutsatthet kan därutöver vara ett sätt att flytta fokus till den som bär ansvar för våldet, då detta kan innebära att den som utövar våldet förlorar nyttjanderätten till bostaden, i stället för att den som utsätts för våld tvingas att lämna sitt hem. Detta ligger i linje med regeringens betoning av förebyggande insatser samt av mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld. Ett sådant perspektivskifte överensstämmer också med erfarenheter och behovsbeskrivningar från våldsutsatta kvinnor (Agevall, 2012; Diemer m fl, 2017). Dock visar en studie från Australien (Diemer m fl, 2017) att risken för överträdelser av kontaktförbud ökade för våldsutsatta kvinnor som stannade kvar i sina hem, jämfört med de som valde att flytta. Detta visar på vikten av att kombinera arbete för att ge kvinnor möjlighet att stanna kvar i sitt boende med andra polisära, rättsliga och sociala stödåtgärder för att säkerställa kvinnornas säkerhet och trygghet (Diemer m fl, 2017; GREVIO, 2024).

I GREVIOs (2024) uppföljning av Sveriges arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer framhålls ett behov av flera förbättringar av praxis gällande kontaktförbud, med direkt koppling till utsattas bostadssituation och säkerhet i det egna hemmet. Dessa inkluderar snabb administration av kontaktförbud, inklusive vid förnyande av sådana, omfattandet av barn i behov av skydd, inkludering av digitalt våld som en våldsform vilken kan motivera kontaktförbud, samt effektiv uppföljning av samt sanktion vid brott mot kontaktförbud.

GREVIO (2024) betonar även vikten av att rättsliga beslut om vårdnad respektive umgänge i högre grad behöver beakta säkerheten för kvinnor och barn som lämnat våldsamma relationer. Detta är inte minst viktigt vid utsatthet för eftervåld exempelvis av ekonomisk art.

Gällande bodelning, saknas det idag möjlighet att utdöma vite om en part systematiskt och avsiktligt fördröjer bodelningsprocessen. Detta öppnar möjligheten att använda det juridiska systemet för att utöva ekonomiskt våld och försvåra för den andra parten att

finna en ny bostad. Det finns idag en ökad medvetenhet om att bodelningsprocesser kan nyttjas för att utöva ekonomiskt våld, och regeringen har därför tillsatt en utredning som syftar till att ”säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för personer som vill separera och att motverka ekonomiskt våld” (Dir. 2024:107).

En genomlysning behövs av ytterligare rättsliga aspekter av hur förebyggande samt hantering av ekonomiskt våld kan förbättras. En sådan genomlysning bör lägga särskilt fokus på att identifiera samt åtgärda brister eller glapp i lagstiftning och juridisk praxis, som kan möjliggöra ekonomiskt våld eller på annat sätt skapa hinder för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Exempel på aspekter som bör undersökas är tillgången till samt användningen av rättshjälp bland både våldsutsatta och förövare, möjligheten att begränsa antalet stämningsansökningar i vårdnads mål, samt möjligheten till undantag från krav på informationen till den andra föräldern vid gemensam vårdnad när det gäller exempelvis barns rätt till behandling för att bearbeta erfarenheter av våld. Vidare bör krav på folkbokföring undantas personer som lever med skyddade personuppgifter till följd av våldsutsatthet, för att säkerställa deras möjlighet att utöva medborgerliga rättigheter såsom att rösta eller söka sjukvård. Möjligheten att utkräva delansvar för möjliggörande av ekonomiskt våldsutövande från kreditgivare, banker och liknande aktörer bör också undersökas.

Skola och utbildning

GREVIO (2024) uppmanar svenska myndigheter att säkerställa att skolundervisningen inkluderar mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Vi betonar att även ekonomiskt våld behöver ingå här. Detta är viktigt inte minst eftersom våld i nära relationer idag är vanligt förekommande bland ungdomar, och relationsmönster som etablerats i tidiga år kan följa med senare i livet (t ex BRÅ, 2021). Skolundervisning om ekonomiskt våld och andra former av våld i nära relationer utgör därmed en viktig förebyggande insats (Moulin-Stozek, 2021).

Grundskolan har ett jämställdhetsuppdrag (Skolverket, 2025a) som rymmer frågor kopplade till våld. Efter revidering av grundskolans läroplan (Lgr22) ska ökat fokus läggas på sexualitet, samtycke och relationer samt maktstrukturer kopplade till kön och våld, inom olika ämnen. Skolverket erbjuder på sin hemsida en gedigen kunskapsbank inom området, som kan utvecklas med koppling till ekonomiskt våld och ekonomiska konsekvenser av våld i nära relationer. Ett nytt förslag på förändringar i läroplanen, enligt vilket undervisning om sexualitet, samtycke om relationer föreslås tas bort från läroplanens övergripande innehåll (SOU 2025:19) bör beaktas kritiskt, då det inte går att utesluta att en sådan förändring skulle kunna medföra att denna undervisning marginaliseras.

Undervisning om ekonomiskt våld i nära relationer kan utvecklas och säkerställas inom ramen för Hem- och konsumentkunskap, som ska inkludera undervisning om privatekonomi samt om normer, jämställdhet och arbetsfördelning i hemmet (Skolverket, 2025b). Ekonomiskt våld bör även tas upp i ämnet Samhällskunskap, som i grundskolan ska lyfta frågor om demokrati, mänskliga rättigheter, ekonomiska och sociala strukturer samt hur individ och samhälle påverkar varandra (Skolverket, 2025c). På gymnasienivå kan ekonomiskt våld tas upp i Samhällskunskap exempelvis inom ramen för kunskapsmål om relationer och sociala villkor, samt utmaningar utifrån levnadsvillkor som kön och socioekonomisk bakgrund (Skolverket, 2025d). Gällande ämnet Historia, som kan belysa våld samt relationer mellan män och kvinnor utifrån

samhällsstrukturers förändring och kontinuitet, har föreningen *Stockholms kvinnohistoriska* (2025) i samarbete med forskare tagit fram historielektioner om ekonomiskt våld, med tillhörande pedagogiskt material.

Uppföljningar av integrering av undervisning om våld i nära relationer bör göras, förslagsvis av Skolinspektionen. En systematisk kunskapssammanställning, liknande Skolforskningsinstitutet *Aktivt Jämställdhetsarbete i undervisningen*, kan också vara aktuell. Ytterligare material om ekonomiskt våld och våld i nära relationer anpassat till respektive årskurs kan också sammanställas (Skolforskningsinstitutet, 2024).

Vidare ingår uppvisande av kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som ett examensmål i högre utbildningar till jurist, läkare, psykolog, socionom, sjuksköterska, fysioterapeut, tandläkare samt tandhygienist (JÄMY, 2024c). Även professionsutbildningar till lärare, förskolelärare och fritidspedagog bör omfatta detta examensmål. I examensmålet bör ekonomiskt våld, samt ekonomiska konsekvenser av våld, läggas till. Ytterligare uppföljningar om hur detta examensmål integreras i utbildningar bör göras, förslagsvis av UKÄ.

6. FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING OCH ÅTGÄRDER

Ekonomiskt våld mot kvinnor i nära relationer tar plats i en kontext präglad av ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män, och kvinnor som utsatts för ekonomiskt våld är ofta beroende av socialförsäkringar och andra välfärdsinsatser. Faktorer som statliga resursfördelningsprinciper, kreditvärdighetskrav, bostadsbrist och andra strukturella faktorer kan samtidigt förvärra våldsutsatta kvinnors situation. Insatser för att hantera och förebygga ekonomiskt våld i nära relationer, inklusive eftervård, behöver därför inkludera ett strukturellt perspektiv och strukturella åtgärder.

Samhällets hantering av ekonomiskt våld mot kvinnor i nära relationer bör inbegripa såväl proaktiva som reaktiva interventioner. Utöver att tillhandahålla stöd till kvinnor som utsatts för denna typ av våld, behövs fler insatser som förebygger och förhindrar våldsutövande samt motverkar att kvinnor hamnar i ekonomisk utsatthet och beroendeställning. Ansvar behöver förläggas inte bara hos män som utövar ekonomiskt våld i nära relationer utan även hos aktörer i samhället som, om än oavsiktligt, möjliggör sådant våld.

Även om medvetenheten om ekonomiskt våld i nära relationer har ökat, finns det fortfarande brister och glapp i samhällets stödstrukturer, som gör det möjligt att utöva våld via institutioner, regelverk och rutiner, eller som på andra sätt kan skapa hinder för våldsutsatta kvinnor och deras barn i deras orientering mot ett liv fritt från våld. Sådana brister behöver identifieras och åtgärdas.

Åtgärdsförslag

Forskning

Forskning behövs om:

- erfarenheter av ekonomiskt våld i olika grupper, såsom kvinnor, män och personer med annan könsidentitet i olika åldrar och klasspositioner, inklusive HBTQIA+-personer, personer med migrationsbakgrund samt personer med funktionsnedsättning
- kunskap om samt arbete med ekonomiskt våld inom stödorganisationer, såsom socialtjänst, jourverksamheter, polis och domstol samt hälso- och sjukvård
- erfarenheter av ekonomiskt våld specifikt kopplade till bostadssituation samt förvärvsarbete, ekonomiskt bistånd, utbildning och andra aspekter av försörjning
- våldsutsatta personers möjligheter till ekonomisk försörjning, genom förvärvsarbete, utbildning och ekonomiskt bistånd, i och efter avslutad relation
- våldsutsatta personers bostadssituation, i och efter avslutad relation, inklusive vem som lämnar den gemensamma bostaden vid uppbrott samt vilka konsekvenser detta får
- interventioner för att stärka våldsutsatta kvinnors möjligheter till stadigvarande bostad respektive förvärvsarbete
- andra möjliga reformer av bostads- och arbetsmarknad för att stödja våldsutsatta

- hur rättsliga och övriga samhällsinstitutioner kan förbättra sitt arbete mot ekonomiskt våld, inte minst genom identifikation och åtgärdande av brister, glapp eller systemfel som gör det möjligt att utöva våld via institutioner och regelverk, eller som på andra sätt kan skapa hinder för våldsutsatta kvinnor och deras barn

Kunskapshöjande insatser

Kunskapshöjande insatser gällande ekonomiskt våld bör genomföras för eller inom ramen för aktörer såsom:

- socialtjänsten, inklusive professionella som arbetar med våld i nära relationer, ekonomiskt bistånd, barn och familj samt ungdomar
- Försäkringskassa, Kronofogdemyndighet, bank- och försäkringsväsende
- grundskola och gymnasium, förslagsvis inom ämnen som hemkunskap och samhällskunskap
- universitet och högskola, genom inkludering av ekonomiskt våld i examenskrav på kunskap om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor i professionsutbildningar till socionom, sjuksköterska, läkare, psykolog, jurist, fysioterapeut, tandläkare samt tandhygienist
- universitet och högskola, genom ställande av examenskrav på kunskap om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor, inklusive ekonomiskt våld, i professionsutbildningar till lärare, förskolelärare och fritidspedagog
- ideella organisationer och föreningsliv, inklusive exempelvis pensionärs- samt barn- och ungdomsföreningar
- arbetsgivare, fackliga organisationer, samt HR-personal
- hyresvärdar och bostadsbolag
- polis och domstolar

Stödinterventioner

- Fokus på ekonomiskt våld bör införlivas i befintliga insatser mot våld i nära relationer, inom socialtjänst, jourorganisationer, hälso- och sjukvård och andra stödorganisationer.
- Verktyg för identifiering och utredning av ekonomiskt våld, liknande redskapet FREDÅ, bör utvecklas för användning inom socialtjänst, jourverksamheter, hälso- och sjukvård och andra stödorganisationer.
- Specifika interventioner riktade mot ekonomisk våldsutsatthet bör utvecklas och implementeras, förslagsvis med utgångspunkt i tidigare insatser från andra länder samt i forskning om sådana.
- Möjligheter till förstärkt stöd till våldsutsatta exempelvis via Försäkringskassan (bostadsbidrag, föräldra- och sjukpenning), Arbetsförmedlingen (undantag från aktivitetskrav för arbetslöshetsersättning), Socialtjänsten (undantag från aktivitetskrav för ekonomiskt bistånd) och Kronofogdemyndigheten (undantag vid skuldsättning) bör utredas. Möjligheten att erbjuda våldsutsatta kostnadsfri juridisk rådgivning bör också beaktas.

Åtgärder kopplade till bostadsmarknaden

- Ökade krav bör ställas på kommuner att, enligt bostadsförsörjningslagen, erbjuda bostäder och stödåtgärder för personer som drabbats av ekonomiskt

våld eller ekonomiska konsekvenser av våld i nära relationer. Detta genom tillhandahållande av billigare hyresrätter, gärna i samarbete mellan kommuner. Sådant stöd bör erbjudas parallellt med andra insatser för att stärka våldsutsattas förvärvsarbete och ekonomiska självständighet.

- Möjligheter till kravlättnader gällande bostadsbidrag, hyreskontrakt, bostadslån, handpenning och kreditvärdighet för personer som utsatts för ekonomiskt våld bör utredas.

Åtgärder kopplade till arbetsmarknaden

- Arbetsgivares ansvar för våld i nära relationer som en arbetsplatsfråga, motsvarande befintligt ansvar i fall av missbruk och psykisk ohälsa hos anställda, bör tydliggöras.
- Riktlinjer bör tas fram för hur arbetsgivare, chefer, företagshälsovård, HR-personal, fackliga representanter, yrkesförbund samt studentorganisationer kan och bör agera för att tidigt identifiera och förebygga våldsutsatthet, samt vidta åtgärder på arbetsplatsen när sådan utsatthet finns.

Rättsliga åtgärder

Vägar till ökat rättsligt stöd för förebyggande och hantering av ekonomiskt våld i nära relationer bör genomlysas, lämpligen genom en statlig offentlig utredning. Exempel på frågor som bör utredas är:

- ökat juridiskt erkännande av ekonomiskt våld i nära relationer som en brottskategori
- hur rättssystemet kan användas, och har använts, för att utöva ekonomiskt våld, exempelvis vid civilrättsliga mål gällande bodelning eller vårdnad
- tillgång till samt användning av rättshjälp, av personer som utsatts för respektive utövat våld
- möjlig begränsning av antal stämningsansökningar i vårdnadsmål
- möjligheten att utkräva delansvar för möjliggörande av ekonomiskt våldsutövande från kreditgivare, banker och liknande aktörer

ENGLISH SUMMARY

This report investigates economic intimate partner violence, post-separation violence, and economic consequences of violence in the context of the housing and labour markets. The aim is to develop knowledge about how exposure to violence, as well as structural inequality and gender inequality in the labour and housing markets, affect women's opportunities for housing, self-sufficiency, and a life free from violence, and how these opportunities can be strengthened.

Sweden is ranked as one of the world's most gender equal countries, but economic inequality between women and men still exists and has, in some respects, increased in recent years. The different economic conditions of women and men are reflected in wages, ownership, pensions, responsibility for unpaid household and care work, and housing situations. Women's economic situation often deteriorates after separation, which can negatively affect their housing opportunities. This economic inequality forms the context within which women are exposed to economic intimate partner violence in Sweden.

Economic intimate partner violence has increasingly been recognised as a distinct form of violence, after long having received less attention than other forms of violence. Knowledge about its prevalence is still limited, but in a Swedish study (Bruno et al, 2024), 13 percent of the participating women had been subjected to economic violence, with a larger proportion reporting exposure from a former partner and a smaller share from a current one. The study indicates that economic intimate partner violence occurs in all social classes, and that single mothers form a particularly vulnerable group. Economic violence can take many different forms, and be categorised as economic control, economic exploitation or economic sabotage. Economic violence does not always cease when the relationship ends but can continue, change, or escalate and then be referred to as post-separation violence, which can also include institutional violence.

Economic violence, as well as economic consequences of violence, can lead to significant and long-term economic problems for affected women and impact their work and housing conditions. The violence can be directly aimed at the woman's work or educational opportunities, by the perpetrator hindering or disrupting her work or studies. The violence can also affect the woman's work situation for example through physical or psychological health consequences and sick leave due to the violence, or due to the need to live under protection. Economic violence in the form of coerced debt or in connection with property division can have a significant impact on the victim's and her children's housing situation. Both internationally and in Sweden, exposure to intimate partner violence is a common cause of homelessness among women. Economic violence and economic consequences of violence can also increase the woman's dependence on the violent partner, making it more difficult for her to leave the relationship.

In Sweden, shelters, social services, and municipalities provide help with temporary and more long-term housing solutions for victims of violence and their children. This

support varies between municipalities and regions, however, and is limited by housing shortages and other factors related to the housing market. Economic and other forms of intimate partner violence have also increasingly begun to be considered by actors such as the Public Employment Service, the Social Insurance Agency and the Enforcement Authority. Awareness of and work against economic intimate partner violence, not least as a workplace issue, still need to be developed, however. There is a continued need for measures in the housing and labour markets. There are also still gaps and shortcomings in societal support structures, which enable the exercise of violence through institutions and regulations, or which in other ways can create obstacles for victims of violence and their children. Such systemic flaws need to be identified and addressed.

The report highlights the societal responsibility to counteract and prevent economic and other forms of intimate partner violence and emphasises that this responsibility does not only include dealing with the consequences of violence. Society should work more preventively and systematically at various levels to prevent women's economic vulnerability and dependency, counteract perpetrators using legal and other societal institutions to continue exercising control, and ensure that the welfare state makes it possible for women to leave violent relationships and move towards a life free from violence.

Our proposals for measures to develop the prevention and management of economic intimate partner violence are the following:

- **Research.** More research is needed on economic violence in different groups and contexts, including focusing on links to and consequences on the housing situation, employment, and livelihood of those exposed. Knowledge about and work related to economic violence in societal support organisations also need to be investigated and evaluated.
- **Educational initiatives.** Educational initiatives centred on economic intimate partner violence should be provided to professionals in, for example, social services, the judiciary, healthcare, banks, housing companies, and trade unions. The requirement that knowledge about intimate partner violence and men's violence against women be included in a number of educational programmes should include economic violence and economic consequences of violence and also encompass educational programmes for teachers. Teaching about economic violence should be provided in schools.
- **Support interventions.** Economic violence should be included in the focus of existing support measures against intimate partner violence. Tools for identifying and investigating economic violence need to be developed. Specific interventions aimed at economic violence should be developed and implemented. Possibilities for enhanced support for victims of violence through social insurance, employment services, and debt restructuring should be reviewed.
- **Measures related to the housing market.** Municipalities should be given clearer responsibility to offer safe housing for those affected by economic violence.

Possibilities for easing of rules for rental agreements, mortgages, and housing allowances in cases of economic violence should be examined.

- **Measures related to the labour market.** Employers' responsibility to identify and manage intimate partner violence should be clarified. Guidelines should be developed on how employers, managers, trade unions, and HR personnel can and should act in cases of exposure to, and suspected exposure to, violence.
- **Legal measures.** Economic violence should receive increased legal recognition as a crime. A government inquiry should investigate how legal support for the prevention and management of economic intimate partner violence can be improved.

REFERENSER

- A2021/01299. (2021). *Uppdrag att kartlägga kommuners insatser för våldsutsattas stadigvarande boende*. Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/7cdd7ec615574927a4058a8a87d11483/uppdrag-att-kartlagga-kommuners-insatser-for-valdsutsattas-stadigvarande-boende.pdf>.
- A2022/00842. (2022). *Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2022-2024*. Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/0c9340bf24cd4c55af7e0a49d3fda524/uppdrag-om-okad-upptackt-av-vald-m.m.-2022-2024.pdf>.
- A2024/00777. (2024). *Uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer*. Regeringskansliet.
- Adams, A. E., Littwin, A. K., & Javorka, M. (2020). The frequency, nature, and effects of coerced debt among a national sample of women seeking help for intimate partner violence. *Violence Against Women*, 26(11), 1324–1342. <https://doi.org/10.1177/1077801219841445>
- Adams, A. E., Sullivan, C. M., Bybee, D., & Greeson, M. R. (2008). Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 14(5), 563–588.
<https://doi.org/10.1177/1077801208315529>.
- Adams, A. E., Tolman, R. M., Bybee, D., Sullivan, C. M., & Kennedy, A. C. (2013). The impact of intimate partner violence on low-income women's economic well-being. *Violence Against Women*, 18(12), 1345–1367. <https://doi.org/10.1177/1077801212474294>.
- Agevall, C. (2012). *Våldet och kärleken: våldsutsatta kvinnors begripliggörande av sina erfarenheter*. Lunds universitet.
- Anderberg, D., Rainer, H., Wadsworth, J., & Wilson, T. (2016). Unemployment and domestic violence: Theory and evidence. *The Economic Journal*, 126(597), 1947–1979.
<https://doi.org/10.1111/econj.12246>.
- Andreß, H.-J., Borgloh, B., Brockel, M., Giesselmann, M., & Hummelsheim, D. (2006). The economic consequences of partnership dissolution - A comparative analysis of panel studies from Belgium, Germany, Great Britain, Italy, and Sweden. *European Sociological Review*, 22(5), 533–560. <https://doi.org/10.1093/esr/jcl012>.
- Anitha, S. (2019). Understanding economic abuse through an intersectional lens: Financial abuse, control, and exploitation of women's productive and reproductive labor. *Violence Against Women*, 25(15), 1854–1877. <https://doi.org/10.1177/1077801218824050>.
- Anyango, C., Goicolea, I., & Namatovu, F. (2023). Women with disabilities' experiences of intimate partner violence: a qualitative study from Sweden. *BMC Women's Health*, 23(1), 381.
<https://doi.org/10.1186/s12905-023-02524-8>.
- Atkinson, M. P., Greenstein, T. N., & Lang, M. M. (2005). For women, breadwinning can be dangerous: Gendered resource theory and wife abuse. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1137–1148. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2005.00206.x>.
- Bagshaw, D., Brown, T., Wendt, S., Campbell, A., McInnes, E., Tinning, B., Batagol, B., Sifris, A., Tyson, D., Baker, J., & Arias, P. A. F. (2010). Family violence and family law in Australia: The experiences and views of children and adults from families who separated post 1995 and post 2006. *Australian Family Lawyer*, 21, 1–219.
- Baker, C. K., Billhardt, K. A., Warren, J., Rollins, C., & Glass, N. E. (2010). Domestic violence, housing instability, and homelessness: A review of housing policies and program practices for meeting the needs of survivors. *Aggression and Violent Behavior*, 15(6), 430–439.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2010.07.005>.
- Baker, C. K., Cook, S. L., & Norris, F. H. (2003). Domestic violence and housing problems: A contextual analysis of women's help-seeking, received informal support, and formal system response. *Violence Against Women*, 9(7), 754–783.
<https://doi.org/10.1177/1077801203009007002>.
- Band-Winterstein, T. (2015). Aging in the shadow of violence: A phenomenological conceptual framework for understanding elderly women who experienced lifelong IPV. *Journal of*

- Elder Abuse & Neglect*, 27(4–5), 303–327.
<https://doi.org/10.1080/08946566.2015.1091422>.
- Bengtsson, I. (2020). Bostadsbrist och kommunens roll i bostadsförsörjningen. *Working Papers in Real Estate Law and Real Estate Economics*, Article 2020:2.
https://ideas.repec.org/p/hhs/lureal/2020_002.html.
- Bengtsson, I. (2021). *Bostadsdrömmen är ingen skitdröm*.
- Bengtsson, I., Hansson, Å., Kopsch, F., & Sjöstrand, M. (2020). *Möjligheter och åtgärder för en bättre fungerande bostadsmarknad*.
- Bennett, T., Wibberley, G., & Jones, C. (2019). The legal, moral and business implications of domestic abuse and its impact in the workplace. *Industrial Law Journal*, 48(1), 137–142.
<https://doi.org/10.1093/indlaw/dwy026>.
- Bergman, M. A., & Nyberg, S. (2021). *Konkurrens och prisbildning på den svenska bostadsmarknaden*. SNS.
- Bernas, K., Dunsmore, R., English, L., Friesen, E., MacDonald, D., MacKinnon, S., Spring, L., & Wilson, J. (2019). *Connecting the circle: A gender-based strategy to end homelessness in Winnipeg*. West Central Women's Resource Centre. <https://wcwrc.ca/wp-content/uploads/2019/09/Connecting-the-Circle-Full-Web.pdf>.
- Bisdee, D., Daly, T., & Price, D. (2013). Behind closed doors: Older couples and the gendered management of household money. *Social Policy and Society*, 12(1), 163–174.
<https://doi.org/10.1017/S147474641200053X>.
- Blid, M. (2016). Boende och stöd – En nationell inventering av kommunernas boendeinsatser för utsatta grupper. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 13(4).
<https://doi.org/10.3384/SVT.2006.13.4.2597>.
- Blomqvist, P., & Palme, J. (2020). Universalism in welfare policy: The Swedish case beyond 1990. *Social Inclusion*, 8(1), 114–123.
- Bond, N., & Holkar, M. (2018). *Breaking the link between financial difficulty and suicide*. Money and Mental Health Policy Institute.
- Boverket. (2019). *Bostäder och platser för ungdomar* (2019:25).
- Boverket. (2024a). *Inkluderande bostadsbyggande med statligt stöd - en idéskiss*. Boverket.
- Boverket. (2024b, maj 16). *Bostadsmarknadsenkäten 2024*. Boverket.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsmarknaden/bostadsmarknadsenkaten/>.
- Brandén, J., Nilsson, L. M., Burman, M., Sebastian, M. S., & Stoor, J. P. (2024). *Våld mot samiska kvinnor*. Institutionen för Epidemiologi och Global hälsa, Umeå universitet.
<https://www.umu.se/globalassets/organisation/fakulteter/medfak/institutionen-for-epidemiologi-och-global-halsa/lavvuo/vald-mot-samiska-kvinnor.pdf>.
- Branigan, E., & Grace, M. (2005). *His money or our money: financial abuse of women in intimate partner relationships* (s. 70742 Bytes). Swinburne.
<https://doi.org/10.25916/SUT.26290663.V1>.
- Brownridge, D. A. (2006). Violence against women post-separation. *Aggression and Violent Behavior*, 11(5), 514–530. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.01.009>.
- Brownridge, D. A., Ko Ling Chan, Hiebert-Murphy, D., Ristock, J., Tiwari, A., Leung, W.-C., & Santos, S. C. (2008). The elevated risk for non-lethal post-separation violence in Canada: A comparison of separated, divorced, and married women. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(1), 117–135. <https://doi.org/10.1177/0886260507307914>.
- Bruno, L. (2016). *Ofridstid: fäders våld, staten och den separerande familjen*. Uppsala universitet.
- Bruno, L., Strid, S., & Ekbrand, H. (2024). Men's economic abuse toward women in Sweden: Findings from a national survey. *Violence Against Women*, 10778012241257248.
<https://doi.org/10.1177/10778012241257248>.
- BRÅ. (2021). *Våld i ungas parrelationer* (2021:25). Brottsförebyggande rådet.
- BRÅ. (2024). *Brott i nära relation. Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden. Rapport 2024:4*. Brottsförebyggande rådet.
- Bullock, H. E., Reppond, H. A., Truong, S. V., & Singh, M. R. (2020). An intersectional analysis of the feminization of homelessness and mothers' housing precarity. *Journal of Social Issues*, 76(4), 835–858. <https://doi.org/10.1111/josi.12406>.

- Byrt, A., Cook, K., & Burgin, R. (2025). Addressing economic abuse in intimate-partner violence interventions: A Bacchian analysis of responsibility. *Journal of Family Violence*, 40(2), 419–433. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00639-y>.
- Börjesson, A. (2022). Velfärdsstatens tjänare eller herre? Försäkringskassans självideologi som förklaring till utomparlamentarisk förändring av sjukförsäkringen. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 28(2), Article 2.
- Caldwell, J. E., Swan, S. C., & Woodbrown, V. D. (2012). Gender differences in intimate partner violence outcomes. *Psychology of Violence*, 2(1), 42–57. <https://doi.org/10.1037/a0026296>
- Camán, S. (2017). *Intimate partner homicide rates and characteristics*. Karolinska Institutet. https://openarchive.ki.se/articles/thesis/Intimate_partner_homicide_rates_and_characteristics/26922862/1.
- Carlsson, M., & Eriksson, S. (2017). *The effect of age and gender on labor demand – evidence from a field experiment*.
- Chowbey, P. (2017). Women's narratives of economic abuse and financial strategies in Britain and South Asia. *Psychology of Violence*, 7(3), 459–468. <https://doi.org/10.1037/vio0000110>.
- Christy, K., & Valandra, D. (2017). A multi-systems life course perspective of economic abuse. *Advances in Social Work*, 18(1), Article 1. <https://doi.org/10.18060/21288>.
- Christy, K., Welter, T., Dundon, K., Valandra, & Bruce, A. (2022). Economic abuse: A subtle but common form of power and control. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(1–2), NP473–NP499. <https://doi.org/10.1177/0886260520916264>.
- Christy-McMullin, K. (2002). Designing policies that address the relationship between woman abuse and economic resources. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 29(3). <https://doi.org/10.15453/0191-5096.2830>.
- Clevenger, S., Navarro, J. N., & Holt, T. J. (2022). The financial leash: Cyberfinancial abuse within intimate relationships. *Victims & Offenders*, 17(5), 781–793. <https://doi.org/10.1080/15564886.2022.2065714>.
- Clough, A., Draughon, J. E., Njie-Carr, V., Rollins, C., & Glass, N. (2014). "Having housing made everything else possible": Affordable, safe and stable housing for women survivors of violence. *Qualitative Social Work: QSW: Research and Practice*, 13(5), 671–688. <https://doi.org/10.1177/1473325013503003>.
- Daoud, N., Matheson, F. I., Pedersen, C., Hamilton-Wright, S., Minh, A., Zhang, J., & O'Campo, P. (2016). Pathways and trajectories linking housing instability and poor health among low-income women experiencing intimate partner violence (IPV): Toward a conceptual framework. *Women & Health*, 56(2), 208–225. <https://doi.org/10.1080/03630242.2015.1086465>.
- DeKeseredy, W. S., Dragiewicz, M., & Schwartz, M. D. (2017). *Abusive Endings: Separation and Divorce Violence against Women* (1:a uppl.). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/california/9780520285743.001.0001>.
- DeRiviere, L. (2008). Do economists need to rethink their approaches to modeling intimate partner violence? *Journal of Economic Issues*, 42(3), 583–606.
- Diemer, K., Humphreys, C., & Crinall, K. (2017). Safe at home? Housing decisions for women leaving family violence. *Australian Journal of Social Issues*, 52(1), 32–47. <https://doi.org/10.1002/ajs4.5>.
- Dir. 2024:107. (u.å.). *Stärkt skydd för den som vill separera – nya regler om bodelning och betänketid*. Regeringskansliet.
- Divin, C., Volker, D. L., & Harrison, T. (2013). Intimate partner violence in Mexican-American women with disabilities: A secondary data analysis of cross-language research. *Advances in Nursing Science*, 36(3), 243–257. <https://doi.org/10.1097/ANS.0b013e31829edcdeb>.
- Dobash, R. E., & Dobash, R. (1979). *Violence against wives: a case against the patriarchy*. New York: Free Press. <http://archive.org/details/violenceagainstw00doba>.
- Dobash, R. P., & Dobash, R. E. (2004). Women's violence to men in intimate relationships. *The British Journal of Criminology*, 44(3), 324–349. <https://doi.org/10.4324/9781315094113-3>.
- Domstolsverket. (2025). *Räkna ut ditt ekonomiska underlag*. Sveriges Domstolar. Hämtad 14 april 2025, från <https://www.domstol.se/amnen/rattshjalp/behover-du-rattshjalp/rakna-ut-ditt-ekonomiska-underlag/>.

- Douglas, H. (2020). Family violence, lawyers and debt. *Australian Journal Of Family Law*, 33(3), 264–281. <https://doi.org/10.3316/agispt.20201102038991>.
- Drabble, J., & McInnes, S. (2017). *Finding her home: A gender-based analysis of the homelessness crisis in Winnipeg*. Canadian Centre for Policy Alternatives Manitoba Office. https://www.policyalternatives.ca/sites/default/files/uploads/publications/Manitobaprocent20Office/2017/03/Finding_Her_Home_procent20low-res.pdf.
- Ds 2023:18. *Stärkt hyresrättsligt stöd för våldsutsatta kvinnor*. Regeringskansliet. Hämtad 07 april 2025, från <https://www.regeringen.se/contentassets/847933c6fdf24f16ad0242f39ac11a60/starkt-hyresrattsligt-skydd-for-valdsutsatta-kvinnor-ds-2023-18.pdf>.
- Dutton, M. A., & Goodman, L. A. (2005). Coercion in intimate partner violence: Toward a new conceptualization. *Sex Roles: A Journal of Research*, 52(11–12), 743–756. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-4196-6>.
- Eggers Del Campo, I., & Steinert, J. I. (2022). The effect of female economic empowerment interventions on the risk of intimate partner violence: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(3), 810–826. <https://doi.org/10.1177/1524838020976088>.
- EIGE. (2017). *Gender Equality Index 2017: Measuring gender equality in the European Union 2005-2015*. https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report?language_content_entity=en.
- EIGE. (2024). Gender Equality Index 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024>
- Ekbrand, H. (2006). Separationer och mäns våld mot kvinnor. Göteborgs universitet.
- Eldén, S., & Anving, T. (2016). New ways of doing the ‘good’ and gender equal family: Parents employing nannies and au pairs in Sweden. *Sociological Research Online*, 21(4), 44–56.
- Enander, V., Krantz, G., Lövestad, S., & Örmön, K. (2022). The killing and thereafter: intimate partner homicides in a process perspective, part II. *Journal of Gender-Based Violence*, 6(3), 501–517. <https://doi.org/10.1332/239868021X16317122802413>.
- Ericsson, S. (2020). *Reaching for equality: essays in education and gender economics*. Lunds universitet.
- Eriksson, M. (2010). *Makar emellan: Äktenskaplig oenighet och våld på kyrkliga och politiska arenor, 1810-1880*. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-8905>.
- Eriksson, M., Källström, Å., & Näsman, E. (2015). *Barns röster om våld: att lyssna, tolka och förstå*. Gleerup.
- Eriksson, M., & Ulmestig, R. (2021). ”It’s not all about money”: Toward a more comprehensive understanding of financial abuse in the context of VAW. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(3–4), 1625–1651.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Polity.
- Eswaran, M., & Malhotra, N. (2011). Domestic violence and women’s autonomy in developing countries: theory and evidence. *Canadian Journal of Economics/Revue Canadienne d’économique*, 44(4), 1222–1263. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5982.2011.01673.x>.
- Europarådet. (2011). *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet*. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462544>.
- Fallahi, B. B. (2016). A review of housing policies on women who were confronted to violence. *Online Journal of Counseling & Education*, 5(2), 1–13.
- Fawole, O. I. (2008). Economic violence to women and girls: is it receiving the necessary attention? *Trauma, Violence & Abuse*, 9(3), 167–177. <https://doi.org/10.1177/1524838008319255>.
- Fedina, L., Ashwell, L., Bright, C., Backes, B., Newman, M., Hafner, S., & Rosay, A. B. (2022). Racial and gender inequalities in food, housing, and healthcare insecurity associated with intimate partner and sexual violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(23–24), NP23202–NP23221. <https://doi.org/10.1177/08862605221077231>.

- Fernqvist, S., Flinkfeldt, M., & Tegler, H. (2024). "He won't pay": The entanglement of financial abuse and negligence in Swedish child maintenance processes. *Violence Against Women*, 30(15–16), 3879–3899. <https://doi.org/10.1177/10778012231185538>.
- Fernqvist, S., & Näsman, E. (2016). Velfärdsstatens logik? Erfarenheter från föräldrar med kognitiva och ekonomiska svårigheter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 23(1). <https://doi.org/10.3384/SVT.2016.23.1.2332>
- Fernqvist, S., & Sépulchre, M. (2022). Guaranteed or conditional child maintenance? Examining the 2016 reform in Sweden. *Critical Social Policy*, 42(3), 428–447. <https://doi.org/10.1177/02610183211036563>.
- Flaherty, M. P. (2010). Constructing a world beyond intimate partner abuse. *Affilia*, 25(3), 224–235. <https://doi.org/10.1177/0886109910375220>.
- Flinkfeldt, M. (2022). Rätten till bostadsbidrag: Staten och förutsättningarna att betala för sitt boende. I B. Bengtsson, M. Holdo, & E. Holmqvist (Red.), *Allas rätt till bostad: marknadens begränsningar och samhällets ansvar*. Daidalos.
- FRA. (2014). *Violence against Women: an EU-wide survey*. European Union Agency for Fundamental Rights. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.
- FRA, EIGE, & Eurostat (Red.). (2024). *EU gender-based violence survey: key results: experiences of women in the 27 EU Member States*. Publications Office. <https://doi.org/10.2811/6270086>.
- Frederick, T. J., Chwalek, M., Hughes, J., Karabanow, J., & Kidd, S. (2014). How stable is stable? Defining and measuring housing stability. *Journal of Community Psychology*, 42(8), 964–979. <https://doi.org/10.1002/jcop.21665>.
- Försäkringskassan. (2025). *Statistik inom området barn och familj – bostadsbidrag*. <https://www.forsakringskassan.se/statistik-och-analys/barn-och-familj/statistik-inom-området-barn-och-familj---bostadsbidrag>.
- Gaddis, I., Lahoti, R., & Swaminathan, H. (2022). Women's legal rights and gender gaps in property ownership in developing countries. *Population and Development Review*, 48(2), 331–377. <https://doi.org/10.1111/padr.12493>.
- García-Cuellar, M. M., Pastor-Moreno, G., Ruiz-Pérez, I., & Henares-Montiel, J. (2023). The prevalence of intimate partner violence against women with disabilities: a systematic review of the literature. *Disability and Rehabilitation*, 45(1), 1–8. <https://doi.org/10.1080/09638288.2022.2025927>.
- Gezinski, L. B., & Gonzalez-Pons, K. M. (2021). Unlocking the door to safety and stability: Housing barriers for survivors of intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(17–18), 8338–8357. <https://doi.org/10.1177/0886260519851792>.
- Gibson-Davis, C. M., Magnuson, K., Gennetian, L. A., & Duncan, G. J. (2005). Employment and the risk of domestic abuse among low-income women. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1149–1168. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2005.00207.x>.
- Gilroy, H., McFarlane, J., Maddoux, J., & Sullivan, C. (2016). Homelessness, housing instability, intimate partner violence, mental health, and functioning: A multi-year cohort study of IPV survivors and their children. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 25(2), 86–94. <https://doi.org/10.1080/10530789.2016.1245258>.
- Glinski, J. (2024). *"You Can't Plan to Leave Under the System": Experiences of economic abuse and seeking support for separation*. University of Glasgow. <https://doi.org/10.5525/gla.thesis.84517>.
- Gómez-Casillas, A., van Damme, M., & Permanyer, I. (2023). Women's and men's status: revisiting the relationship between gender equality and intimate partner violence against women in Europe. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(15–16), 8755–8784. <https://doi.org/10.1177/08862605231158760>.
- Goodman, L. A., Smyth, K. F., Borges, A. M., & Singer, R. (2009). When crises collide: How intimate partner violence and poverty intersect to shape women's mental health and coping? *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(4), 306–329. <https://doi.org/10.1177/1524838009339754>.
- Gracia, E., & Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science & Medicine*, 157, 27–30. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.03.040>

- GREVIO. (2019). Baseline evaluation report, Sweden. I *Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence*. Europarådet.
- GREVIO. (2024). Sweden. *First thematic evaluation report. Building trust by delivering support, protection and justice*. <https://doi.org/10.4337/9781839107757.ch72>.
- Gunnarsson, Å., Burman, M., & Wennberg, L. (2004). Economic dependence and self-support in family, tax and social law. I *Nordic Equality at a Crossroads*. Routledge.
- Gutowski, E. R., & Goodman, L. A. (2023). Coercive control in the courtroom: The legal abuse scale (LAS). *Journal of Family Violence*, 38(3), 527–542. <https://doi.org/10.1007/s10896-022-00408-3>.
- Haeseler, L. A. (2013). Practitioner perspectives of the economic coping experiences of women of domestic violence abuse. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 10(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/15433714.2012.751004>.
- Haifley, C. (2021). Economic abuse: a literature review of a salient yet overlooked form of intimate partner violence. *Theory in Action*, 14(2), 82–91. <https://doi.org/10.3798/tia.1937-0237.2114>.
- Hamby, S. (2013). *Battered Women's Protective Strategies: Stronger Than You Know*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199873654.001.0001>.
- Hansén, C. (2024). (In)Vulnerable Masculinity: Men's Narration and Identity when Experiencing Violence from a Female Partner. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-132067>
- Hardesty, J. L. (2002). Separation assault in the context of postdivorce parenting: an integrative review of the literature. *Violence Against Women*, 8(5), 597–625. <https://doi.org/10.1177/107780120200800505>.
- Hargrave, A. S., Knight, K. R., Dhatt, Z. K., Taylor, G., Martinez, D., & Kushel, M. (2025). The impact of intimate partner violence on homelessness and returns to housing: A qualitative analysis from the california statewide study of people experiencing homelessness. *Journal of Interpersonal Violence*, 40(5–6), 1248–1270. <https://doi.org/10.1177/08862605241259006>.
- Harman, J. (2017). The prevalence of allegations of family violence in proceedings before the Federal Circuit court of Australia. *Family Law Review*, 7(1), 3–19. <https://doi.org/10.3316/agispt.20171887>.
- Heise, L. (1998). Violence against women: an integrated, ecological framework. *Violence against women*, 4, 262–290. <https://doi.org/10.1177/1077801298004003002>.
- Henze-Pedersen, S. (2022). The ghost of violence: The lived experience of violence after the act. *Violence Against Women*, 28(1), 194–210. <https://doi.org/10.1177/1077801221994910>.
- Hernández-Martínez, M., Serrata, J. V., & Huitrón, K. (2018). *Housing needs of Latina survivors of domestic violence and successful practices of culturally specific community-based organizations (CBOs)* (Research Report 2018:2). <http://www.nationallatinonetwork.org/research/nln-research>.
- Hetling, A., & Postmus, J. (2014). Financial literacy and economic empowerment of survivors of intimate partner violence: Examining the differences between public assistance recipients and nonrecipients. *Journal of Poverty*, 18(2), 130–149. <https://doi.org/10.1080/10875549.2014.896308>.
- Hirdman, Y. (2022). Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Tidskrift för genusvetenskap*, 9(3), 49–63. <https://doi.org/10.55870/tgv.v9i3.5365>.
- Hogendoorn, B., Leopold, T., & Bol, T. (2020). Divorce and diverging poverty rates: A risk-and-vulnerability approach. *Journal of Marriage and Family*, 82(3), 1089–1109. <https://doi.org/10.1111/jomf.12629>.
- Holm, U. M. (1995). Är Moderskap Djuriskt? *Tidskrift For Genusvetenskap*. https://www.academia.edu/47430531/procentC3procent84r_Moderskap_Djuriskt.
- Holmberg, C., Stjernqvist, U., & Sörensen, E. (2005). *Våldsam lika och olika: om våld i samkönade parrelationer*. Stockholms universitet, Centrum för Genusstudier.
- Hort, S. E. O., Kings, L., & Kravchenko, Z. (2019). The Swedish welfare system. I S. Blum, J. Kuhlmann, & K. Schubert (Red.), *Routledge Handbook of European Welfare Systems* (2:a uppl., s. 466–482). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429290510-26>.

- Huang, C. C., Vikse, J. H., Lu, S., & Yi, S. (2015). Children's exposure to intimate partner violence and early delinquency. *Journal of Family Violence*, 30(8), 953–965. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9727-5>.
- Humphreys, C. (2007). A health inequalities perspective on violence against women: Violence against women. *Health & Social Care in the Community*, 15(2), 120–127. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.2006.00685.x>.
- Hydén, M. (2015). What social networks do in the aftermath of domestic violence. *The British Journal of Criminology*, 55(6), 1040–1057.
- Hyresgästföreningen. (2023). *Unga vuxnas boende*. https://www.hyresgastforeningen.se/globalassets/bostadsfakta/rapporter/2023/unga-vuxnas-boende/unga_vuxnas_boende_2023_11_292.pdf.
- Ince-Yenilmez, M. (2022). The role of socioeconomic factors on women's risk of being exposed to intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(9–10), NP6084–NP6111. <https://doi.org/10.1177/0886260520966668>.
- Iudici, A., Antonello, A., & Turchi, G. (2019). Intimate partner violence against disabled persons: cClinical and health impact, intersections, issues and intervention strategies. *Sexuality & Culture*, 23(2), 684–704. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9570-y>.
- Jacobsson, K. (2022). *Normeringen av handläggarna i sjukförsäkringen: En narrativ etnografi på Försäkringskassan*. 28.
- Jacobsson, K., & Hollertz, K. (2021). *Normativ impregnering som informell styrning: Exemplet Försäkringskassan* (s. 19–48). <https://doi.org/10.37852/oblu.118>.
- Jacobsson, K., Seing, I., & Hollertz, K. (2019). *Följsamhet som styrningsideal hos Försäkringskassan - ett hot mot rättssäkerheten?* 96, 682–689.
- Jaffe, A. E., Cranston, C. C., & Shadlow, J. O. (2012). Parenting in females exposed to intimate partner violence and childhood sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 21(6), 684–700. <https://doi.org/10.1080/10538712.2012.726698>.
- Jaffe, P. G., Crooks, C. V., & Poisson, S. E. (2003). Common misconceptions in addressing domestic violence in child custody disputes. *Juvenile and Family Court Journal*, 54(4), 57–67. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2003.tb00086.x>.
- Johansson, P., & Langenskiöld, S. (2017). What is the right profile for getting a job? A stated choice experiment of the recruitment process. *Empirical Economics*, 53. <https://doi.org/10.1007/s00181-016-1133-1>.
- Johnson, L., Chen, Y., Stylianou, A. M., & Arnold, A. (2022). Examining the impact of economic abuse on survivors of intimate partner violence: a scoping review. *BMC Public Health*, 22(1), 1014. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13297-4>.
- JÄMY. (2022a). *Ekonomisk jämställdhet. En uppföljning av senare års utveckling av det jämställdhetspolitiska delmålet* (2022:2). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2022b). *Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM) 2022* (2022:25). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2022c). *Stärkta möjligheter genom samverkan - Insatser för att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden* (2022:13). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2022d). *Uppgifter om våld är inget undantag* (2022:1). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2023). *Kunskap om våld avgörande för rätt bemötande* (2023:19). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2024a). *Jämställdhetsarbetet tappar styrfart* (2024:10). Jämställdhetsmyndigheten.
- JÄMY. (2024b). *Så blev Kronofogden en aktör mot ekonomiskt våld*. Jämställdhetsmyndigheten. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/ska-du-jobba-med-jamstallldhet/sa-blev-kronofogden-en-aktor-mot-ekonomiskt-vald/>.
- JÄMY. (2024c). *Utbildning leder till ökad upptäckt av våld. Slutrapport av uppdraget att stödja lärosäten kring mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer* (2024:5). Jämställdhetsmyndigheten.
- Kahlmeter, A. (2023). Severe violent victimization and labour market exclusion: The significance of the victim-offender overlap. *European Journal of Criminology*, 20(3), 1081–1105.

- Kaittila, A., Hakovirta, M., & Kainulainen, H. (2024). Types of economic abuse in postseparation lives of women experiencing ipv: A qualitative study from Finland. *Violence Against Women*, 30(2), 426–444. <https://doi.org/10.1177/10778012221127727>.
- Karimi, A., Mühlrad, H., Niknami, S., Ornstein, P., & Sandberg, A. (2024). *Våld i nära relationer: riskfaktorer och konsekvenser* (Nr 102; SNS Analys). SNS.
- Karlsson, T. (2017). *New Public Management - Ett nyliberalt 90-talsfenomen?* Studentlitteratur Lund.
- Kaur, H., Saad, A., Magwood, O., Alkhateeb, Q., Mathew, C., Khalaf, G., & Pottie, K. (2021). Understanding the health and housing experiences of refugees and other migrant populations experiencing homelessness or vulnerable housing: a systematic review using GRADE-CERQual. *CMAJ Open*, 9(2), E681–E692. <https://doi.org/10.9778/cmajo.20200109>.
- Kaye, M. (2023). Family violence and family law property division: How can the system be improved? *Alternative Law Journal*, 48(1), 31–37. <https://doi.org/10.1177/1037969X221136180>.
- Kelly, L. (1987). The continuum of sexual violence. I *Women, violence and social control*. Palgrave Macmillan UK.
- Khaw, L., Bermea, A. M., Hardesty, J. L., Saunders, D., & Whittaker, A. M. (2021). “The system had choked me too”: Abused mothers’ perceptions of the custody determination process that resulted in negative custody outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(9–10), 4310–4334. <https://doi.org/10.1177/0886260518791226>.
- Kimmel, M. S. (2002). “Gender symmetry” in domestic violence: A substantive and methodological research review. *Violence Against Women*, 8(11), 1332–1363. <https://doi.org/10.1177/107780102237407>.
- Kjellberg, J. (2023). *Fri från (efter)våldet? Om partnervåldsutsatta kvinnors motstånd, uppbrott och stödbehov*. Uppsala universitet.
- Klein, L. B., Chesworth, B. R., Howland-Myers, J. R., Rizo, C. F., & Macy, R. J. (2021). Housing interventions for intimate partner violence survivors: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(2), 249–264. <https://doi.org/10.1177/1524838019836284>.
- Klencakova, L. E., Pentaraki, M., & McManus, C. (2023). The impact of intimate partner violence on young women’s educational well-being: A systematic review of literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 1172–1187. <https://doi.org/10.1177/15248380211052244>.
- Kofman, L., Marcus, S., Hacskaylo, P., Billhardt, K., & Herget, J. (2018). *Safe housing needs assessment: Results overview*. <https://www.nationalallianceforsafehousing.org/wp-content/uploads/2018/10/Safe-Housing-Needs-Assessment-published-10-2018.pdf>.
- Kopsch, F. (2019). *En hyresmarknad i kris: fortsatt lindra symptomen eller bota sjukdomen?* SNS förlag.
- Korkmaz, S., Överlien, C., & Lagerlöf, H. (2022). Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*, 12(4), 536–551. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1848908>.
- Kridahl, L., & Duvander, A.-Z. (2023). Financial disagreements and money management among older married and cohabiting couples in Sweden. *Journal of Family and Economic Issues*, 44(2), 394–411. <https://doi.org/10.1007/s10834-022-09846-z>.
- Krigel, K., & Benjamin, O. (2021). From physical violence to intensified economic abuse: Transitions between the types of IPV over survivors’ life courses. *Violence Against Women*, 27(9), 1211–1231. <https://doi.org/10.1177/1077801220940397>.
- Kristensen, K., & Lindell, L. (2013). *Ofredad – om våld mot äldre personer. En kartläggning av våld mot äldre*. Region Gotland. https://kvinnofrid.nu/PDF/Publicerat/OFREDAD_webb.pdf.
- Kronofogdemyndigheten. (u.å.-a). *Löneutmätning*. Kronofogden. Hämtad 05 mars 2025, från <https://kronofogden.se/nagon-har-ett-krav-mot-dig/du-ska-betala-eller-gora-nagot-verkstallighet/du-kan-inte-betala-eller-gora-nagot/loneutmatning>.
- Kronofogdemyndigheten. (u.å.-b). *Råd till dig som är utsatt för ekonomiskt våld*. Kronofogden. Hämtad 05 mars 2025, från <https://kronofogden.se/rad-och-stod/om-privatekonomi/rad-till-dig-som-ar-utsatt-for-ekonomiskt-vald>.

- Kronofogdemyndigheten. (u.å.-c). *Se det ekonomiska våldet*. Kronofogden. Hämtad 05 mars 2025, från <https://kronofogden.se/rad-och-stod/for-dig-som-stodjer-andra/se-det-ekonomiska-valdet>.
- Kronofogdemyndigheten. (2025) Pressmeddelande 2025-02-11: Antalet vräkningar ökar. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2025-02-11-antalet-vrakningar-okar>.
- Kronofogdemyndigheten. (2022). *Skuldsättning bland unga vuxna* | Kronofogden. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/analyser/skuldsattning-bland-unga-vuxna>
- Kulkarni, S. J., & Notario, H. (2024). Trapped in housing insecurity: Socioecological barriers to housing access experienced by intimate partner violence survivors from marginalized communities. *Journal of Community Psychology*, 52(3), 439–458. <https://doi.org/10.1002/jcop.23052>.
- Kutin, J. J. (2019). *Exploring how economic abuse manifests in young adult relationships*. RMIT University. <https://anrows.intersearch.com.au/anrowsjspui/handle/1/17927>.
- Kutin, J. J., Reid, M., & Russell, R. (2018). What is this thing called money? Economic abuse in young adult relationships. *Journal of Social Marketing*. https://www.academia.edu/39857063/What_is_this_thing_called_money_Economic_abuse_in_young_adult_relationships.
- Kutin, J. J., Russell, R., & Reid, M. (2017). Economic abuse between intimate partners in Australia: prevalence, health status, disability and financial stress. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 41(3), 269–274. <https://doi.org/10.1111/1753-6405.12651>.
- Kutin, J. J., Russell, R., & Reid, M. (2022). "I didn't even know it was a thing": Australian young adults' experience of economic abuse. *Health promotion international*, 37. <https://doi.org/10.1093/heapro/daac152>.
- Laakso, J., & Drevdahl, D. (2006). Women, abuse, and the welfare bureaucracy. *Affilia - Journal of Women and Social Work*, 21, 84–96. <https://doi.org/10.1177/0886109905283135>
- Lagerlöf, H., & Øverlien, C. (2022). School as a context for youth intimate partner violence: Young voices on educational sabotage. *Nordic Journal of Social Research*, 13(2), 1–15. <https://doi.org/10.18261/njsr.13.2.2>.
- Laing, L. (2017). Secondary victimization: Domestic violence survivors navigating the family law system. *Violence Against Women*, 23(11), 1314–1335. <https://doi.org/10.1177/1077801216659942>.
- Lauri, M., & Lauri, J. (2024). In the business of gendered violence: The private shelter discourse in Sweden. *Critical and Radical Social Work An International Journal*, 12(3), 398–413.
- Lenze, J., & Klasen, S. (2017). Does women's labor force participation reduce domestic violence? Evidence from Jordan. *Feminist Economics*, 23(1), 1–29. <https://doi.org/10.1080/13545701.2016.1211305>.
- Levinsson, H., Probert-Lindström, S., Holmgren, R., Nilsson Sundström, E., & Ahlström, R. (2023). Suicidal behaviour in over-indebted individuals: a cross-sectional study in Sweden. *Nordic Journal of Psychiatry*, 77(7), 669–675. <https://doi.org/10.1080/08039488.2023.2218349>.
- Li, C. K. W. (2024). A qualitative study on how intimate partner violence against women changes, escalates, and persists from pre- to postseparation. *Family Process*, 63(3), 1446–1468. <https://doi.org/10.1111/famp.12923>.
- Liedgren, P., & Kullberg, C. (2024). Kvinnors och mäns möjligheter att framträda som "ideala offer" för ekonomiskt våld i skuldsaneringsansökningar. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 31(3–4), Article 3–4. <https://doi.org/10.3384/SVT.2024.31.3-4.5631>.
- Lind, H. (2014). Social Housing in Sweden. I *Social Housing in Europe* (s. 91–102). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118412367.ch6>
- Lindhorst, T., Meyers, M., & Casey, E. (2008). Screening for domestic violence in public welfare offices: an analysis of case manager and client interactions. *Violence Against Women*, 14(1), 5–28. <https://doi.org/10.1177/1077801207311948>.
- Lindstedt Cronberg, M. (2009). *Med våldsamt hand: hustrumisshandel i 1800-talets Sverige: en studie av rättsliga, kyrkliga och politiska sammanhang*. Lunds universitet.
- Listerborn, C. (2023). The new housing precariat: experiences of precarious housing in Malmö, Sweden. *Housing Studies*, 38(7), 1304–1322.

- Littwin, A. (2012). Coerced debt: The role of consumer credit in domestic violence. *California Law Review*, 100(4), 951–1026.
- Logan, T. K., Shannon, L., Cole, J., & Swanberg, J. (2007). Partner stalking and implications for women's employment. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(3), 268–291. <https://doi.org/10.1177/0886260506295380>.
- Logan, T. K., & Showalter, K. (2023). Work harassment and resource loss among (ex)partner stalking victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(1–2), NP1060–NP1087. <https://doi.org/10.1177/08862605221086649>.
- Ludermir, R. (2024). Housing and patrimonial (property) violence against women: The reproduction of gender asset inequalities in Brazil. *Journal of Latin American Studies*, 56(1), 63–90. <https://doi.org/10.1017/S0022216X23000962>.
- Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., & Kalliokoski, A.-M. (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Brottsoffermyndigheten.
- Lyons, V. H., Adhia, A., Moe, C. A., Kernic, M. A., Schiller, M., Bowen, A., Rivara, F. P., & Rowhani-Rahbar, A. (2021). Risk factors for child death during an intimate partner homicide: A case-control study. *Child Maltreatment*, 26(4), 356–362. <https://doi.org/10.1177/1077559520983901>.
- Länsstyrelserna. (2022). *Till stadigvarande boende. Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende*.
- Maki, K. (2019). *Transitioning to a Life Free from Violence: Second Stage Shelters in Canada*. Women's Shelter Canada.
- Medlingsinstitutet. (2022). *Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2022 - Vad säger den officiella lönestatistiken?*
- Meler, T., Herbst-Debby, A., & Sabbah Karkabi, M. (2022). Economic abuse of Palestinian mothers in Israel: The case of participants in a welfare-to-work program. *Violence Against Women*, 28(9), 2122–2144. <https://doi.org/10.1177/10778012211024276>.
- Milne, A. (2023). Older women and domestic abuse: through a glass darkly. *The Journal of Adult Protection*, 25(3), 143–155. <https://doi.org/10.1108/JAP-10-2022-0022>.
- Moe, A. M., & Bell, M. P. (2004). Abject economics: The effects of battering and violence on women's work and employability. *Violence Against Women*, 10(1), 29–55. <https://doi.org/10.1177/1077801203256016>.
- Molander, A., & Grimen, H. (2010). Understanding professional discretion. I I. Svensson & J. Evetts (Red.), *ociology of professions. Continental and Anglo-Saxon traditions*. Daidalos.
- Moulin-Stozek, M. (2021). Why should intimate partner violence prevention be integrated in sex education? *Journal of Moral Education*, 50(3), 317–329. <https://doi.org/10.1080/03057240.2020.1837751>.
- MUCF. (2022). *Ung idag 2022. Ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor*. MUCF. https://www.mucf.se/sites/default/files/2022/06/UngasEkonomiskaUtsatthet_webb.pdf.
- Natalier, K. (2018). State facilitated economic abuse: A structural analysis of men deliberately withholding child support. *Feminist Legal Studies*, 26(2), 121–140. <https://doi.org/10.1007/s10691-018-9376-1>.
- NCK. (2014). *Våld och hälsa: en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Nationellt Centrum för Kvinnofrid. https://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/418/NCK-rapport_prevalens_Vald_och_halsa_www.pdf.
- Neuman, E. (2015). *Essays on segregation, gender economics, and self-employment*. Linnéuniversitetet.
- Nordiska ministerrådet. (2023). *Gender-equal pensions in the Nordics*. <https://doi.org/10.6027/temanord2023-506>.
- Nybergh, L., Taft, C., Enander, V., & Krantz, G. (2013). Self-reported exposure to intimate partner violence among women and men in Sweden: results from a population-based survey. *BMC Public Health*, 13(1), Article 1. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-845>.

- Nyman, C., Evertsson, L., & Henrikson, A.-S. (2023). Digitally facilitated economic abuse in the age of digital financial services – new risks for economic abuse in intimate partner violence. *Journal of Gender-Based Violence*, 7(3), 368–382.
- Näsman, E., & Fernqvist, S. (2015). Ekonomiskt våld. I M. Eriksson, Å. Källström, & E. Näsman (Red.), *Barns röster om våld : att lyssna, tolka och förstå* (s. 149-166). Gleerup.
- O'Campo, P., Daoud, N., Hamilton-Wright, S., & Dunn, J. (2016). conceptualizing housing instability: Experiences with material and psychological instability among women living with partner violence. *Housing Studies*, 31(1), 1–19.
<https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1021768>.
- Outlaw, M. (2009). No one type of intimate partner abuse: exploring physical and non-physical abuse among intimate partners. *Journal of Family Violence*, 24(4), 263–272.
<https://doi.org/10.1007/s10896-009-9228-5>.
- Ovesen, N. (2021). *Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships: Challenging Recognition*. Uppsala universitet. <https://doi.org/10.33063/diva-443393>.
- Ownershifft. (2020). *Varför äger kvinnor och män inte lika mycket än? Åtta hinder på vägen till ökat kvinnligt ägande*.
- Ownershifft. (2021). *Vem äger marken du går på? En kartläggning av kvinnors & mäns hus- och markägande*.
- Ownershifft. (2022). *Ägande i nöd och lust. En kartläggning av ägande i våra kärleksrelationer*.
- Pajak, C. R., Ahmad, F., Jenney, A., Fisher, P., & Chan, L. M. Y. (2014). Survivor's costs of saying no: exploring the experience of accessing services for intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(14), 2571–2591. <https://doi.org/10.1177/0886260513520506>.
- Pavao, J., Alvarez, J., Baumrind, N., Induni, M., & Kimerling, R. (2007). Intimate partner violence and housing instability. *American Journal of Preventive Medicine*, 32(2), 143–146.
<https://doi.org/10.1016/j.amepre.2006.10.008>.
- Peled, E., & Krigel, K. (2016). The path to economic independence among survivors of intimate partner violence: A critical review of the literature and courses for action. *Aggression and Violent Behavior*, 31, 127–135. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.08.005>.
- Pence, E., & Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter: The Duluth model* (s. xiv, 198). Springer Publishing Company. <https://doi.org/10.1891/9780826179913>.
- Petersen, M., & Tilse, C. (2024). Women's life course and precarious housing in older age: an Australian qualitative study. *Housing Studies*, 39(12), 3245–3267.
<https://doi.org/10.1080/02673037.2023.2254721>.
- Plesner, Å., & Altermark, N. (2024). *Konsten att avveckla en välfärdsstat: en granskning av det åtstramningspolitiska kretsloppet*. Verbal; Katalys.
- Postmus, J. L., Hetling, A., & L. Hoge, G. (2015). Evaluating a financial education curriculum as an intervention to improve financial behaviors and financial well-being of survivors of domestic violence: Results from a longitudinal randomized controlled study. *Journal of Consumer Affairs*, 49(1), 250–266. <https://doi.org/10.1111/joca.12057>.
- Postmus, J. L., Hoge, G. L., Breckenridge, J., Sharp-Jeffs, N., & Chung, D. (2020). economic abuse as an invisible form of domestic violence: A multicountry review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(2), 261–283. <https://doi.org/10.1177/1524838018764160>.
- Postmus, J. L., Plummer, S.-B., McMahon, S., Murshid, N. S., & Kim, M. S. (2012). Understanding economic abuse in the lives of survivors. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3), 411–430. <https://doi.org/10.1177/0886260511421669>.
- Postmus, J. L., Plummer, S.-B., & Stylianou, A. M. (2016). Measuring economic abuse in the lives of survivors: revising the scale of economic abuse. *Violence Against Women*, 22(6), 692–703.
<https://doi.org/10.1177/1077801215610012>.
- Prop. 2005/06:155. *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*. Hämtad 27 april 2016, från <https://data.riksdagen.se/fil/C9B4424A-5563-4E50-835C-58D8F8999478>.
- Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*, (testimony of Prop. 2006/07:38).
- Prop. 2023/24:112. (2024). *Åtgärder för tryggare bostadsområden*. Regeringskansliet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/atgarder-for-tryggare-bostadsomraden_hb03112/.

- Renan Barzilay, A. (2018). Power in the age of in/equality: Economic abuse, masculinities, and the long road to marriage equality. *Akron Law Review*, 52.
<https://papers.ssrn.com/abstract=3117817>.
- Riger, S., & Staggs, S. L. (2004). Welfare reform, domestic violence, and employment: What do we know and what do we need to know? *Violence Against Women*, 10(9), 961–990.
<https://doi.org/10.1177/1077801204267464>.
- Roberto, K. A., & McCann, B. R. (2021). Violence and abuse in rural older women's lives: A life course perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(3–4), NP2205–2227NP.
<https://doi.org/10.1177/0886260518755490>.
- Rollins, C., Glass, N. E., Perrin, N. A., Billhardt, K. A., Clough, A., Barnes, J., Hanson, G. C., & Bloom, T. L. (2012). Housing instability is as strong a predictor of poor health outcomes as level of danger in an abusive relationship: Findings from the SHARE Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(4), 623–643. <https://doi.org/10.1177/0886260511423241>.
- Roman, C. (2004). *Familjen i det moderna: sociologiska sanningar och feministisk kritik* (1. uppl). Liber.
- Romito, P., & Grassi, M. (2007). Does violence affect one gender more than the other? The mental health impact of violence among male and female university students. *Social Science & Medicine*, 65(6), 1222–1234. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2007.05.017>.
- Sahlin, I. (2004). Central state and homelessness policies in Sweden: New ways of governing. *European Journal of Housing Policy*, 4, 345–367.
<https://doi.org/10.1080/1461671042000307297a>.
- Sanders, C. K. (2007). *Domestic Violence, Economic Abuse, and Implications of a Program for Building Economic Resources for Low-Income Women* (CSD Research Report Nr 07–12). Washington University, Center.
- Sanders, C. K. (2014). Savings for survivors: An individual development account program for survivors of intimate-partner violence. *Journal of Social Service Research*, 40(3), 297–312.
<https://doi.org/10.1080/01488376.2014.893950>.
- Sanders, C. K. (2015). Economic abuse in the lives of women abused by an intimate partner: a qualitative study. *Violence Against Women*, 21(1), 3–29.
<https://doi.org/10.1177/1077801214564167>.
- Sandström, G., & Brändström, A. (2024). Long-term changes in the characteristics of one-person households in Sweden, 1960–2018. *The History of the Family*, 29(4), 662–691.
<https://doi.org/10.1080/1081602X.2024.2416940>.
- SBAB. (2022). *Svårt att få ihop kalkylen efter en separation*. SBAB.
<https://www.sbab.se/download/18.6c7c9ecf1837d3b42601c5/1664306855572/20220928procent20SvprocentC3procentA5rtprocent20attprocent20fprocentC3procentA5procent20ihopp rocent20kalkylenprocent20efterprocent20enprocent20separation.pdf>.
- SCB. (2021). *En fråga om tid. En studie av tidsanvändning bland kvinnor och män 2021*. Statistiska centralbyrån.
https://www.scb.se/contentassets/4e98132b0b784a01b6e4762e909a6fa2/le0103_2021a01_br_lebr2202.pdf.
- SCB. (2023). *Boende i Sverige*. Statistikmyndigheten SCB. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/boende-i-sverige/>.
- Schucan Bird, K., Stokes, N., & Rivas, C. (2024). Enabling workplace and community responses to domestic abuse: A mixed method systematic review of training for informal supporters. *Health & Social Care in the Community*, 2024(1). <https://doi.org/10.1155/2024/3965227>.
- Scott, S. E., Lavage, D. R., Risser, L., Gonzalez Bockinski, S., Miller, E., & Ragavan, M. I. (2024). Economic abuse and help-seeking intentions among adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 39(1–2), 107–132. <https://doi.org/10.1177/08862605231194640>.
- SFS 2010:879. *Lag om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag*. Hämtad 02 april 2025, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2010879-om-allmannyttiga-kommunala_sfs-2010-879/.
- SFS 2016:675. *Skuldsaneringslag*. Hämtad 02 april 2025, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skuldsaneringslag-2016675_sfs-2016-675/.

- Sharp, N. (2008). *Whats yours is mine*. Refuge.
- Sharp-Jeffs, N. (2015). *Money Matter: Research into the extent and nature of financial abuse within intimate relationships in the UK*. The Cooperative Bank.
<https://repository.londonmet.ac.uk/1481/1/Money-Matters.pdf>.
- Sharp-Jeffs, N. (2021). Understanding the economics of abuse: an assessment of the economic abuse definition within the Domestic Abuse Bill. *Journal of Gender-Based Violence*, 5(1), 163–173. <https://doi.org/10.1332/239788220X16076181041680>.
- Singh, S., & Sidhu, J. (2020). Coercive control of money, dowry and remittances among Indian migrant women in Australia. *South Asian Diaspora*, 12(1), 35–50.
<https://doi.org/10.1080/19438192.2019.1558757>.
- Sklar, H., Mykyta, L., & Wefald, S. (2008). *Raise the Floor: Wages and Policies That Work For All Of Us*. South End Press.
- Skolforskningsinstitutet. (2024). *Aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen* (2024:01; Skolforskningsinstitutets systematiska forskningssammanställningar). Skolforskningsinstitutet.
- Skolverket. (2025a). *Aktivt jämställdhetsarbete i skolan*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/aktivt-jamstalldhetsarbete-i-skolan>.
- Skolverket. (2025b). *Hem- och konsumentkunskap*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>.
- Skolverket. (2025c). *Samhällskunskap*. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>.
- Skolverket. (2025d). *Samhällskunskap Gy2025*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne-gy2025>.
- Skoog Waller, S. (2022). *Utan mig är du helt ensa : kvinnors levda erfarenheter av omgivningens och samhällets ensamgörande i spåren av mäns våld och eftervåld*. Högskolan i Gävle.
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hig:diva-38020>.
- SKR. (2024). *Stadigvarande boende, våldsutsatta*.
<https://skr.se/skr/integration/socialomsorg/socialomsorg/valdinararelationhedersvald/stadigvarandeboende.51836.html>.
- Skr. 2016/17:10. *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*. Regeringskansliet. Hämtad 22 november 2016, från
<http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhetsmakt-mal-och-myndighet---feministisk-politik-for-ett-jamstallt-samhalle-skr.-2016-17-10.pdf>.
- Slesnick, N., Guo, X., Brakenhoff, B., & Bantchevska, D. (2015). A comparison of three interventions for homeless youth evidencing substance use disorders: Results of a randomized clinical trial. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 54, 1–13.
<https://doi.org/10.1016/j.jsat.2015.02.001>.
- Socialstyrelsen. (2013). *Fristad från våld: en vägledning om skyddat boende*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2020). *Kartläggning av skyddade boenden i Sverige*.
- Socialstyrelsen. (2024a). *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2024b). *Hemlösheten fortsatt kvar på hög nivå*. Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/hemlosheten-fortsatt-kvar-pa-hog-niva/>.
- SOFS 2014:4. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*, Socialstyrelsen.
- SOFS 2014:5. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS*. Hämtad 02 april 2025, från
<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter->

- [och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/20145-om-dokumentation-i-verksamhet-som-bedrivs-med-stod-av-sol-lvu-lvm-och-lss/](https://www.regeringen.se/och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/20145-om-dokumentation-i-verksamhet-som-bedrivs-med-stod-av-sol-lvu-lvm-och-lss/).
- SOU 1945:63. *Slutbetänkande av bostadssociala utredningen. Del I*. Hämtad 04 april 2025, från https://weburn.kb.se/metadata/283/SOU_1941283.htm
- SOU 1995:60. *Kvinnofrid*. Hämtad 07 april 2025, från <https://data.riksdagen.se/fil/B3AE43A6-564A-424A-AEF3-7A7BC1DCF9B5>.
- SOU 2015:55. *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck: slutbetänkande*. Fritzes Offentliga Publikationer.
- SOU 2023:57. *Åtgärder för tryggare bostadsområden*. Regeringskansliet.
- SOU 2025:19. *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande*. Regeringskansliet.
- Spearman, K. J., Hardesty, J. L., & Campbell, J. (2023). Post-separation abuse: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 79(4), 1225–1246. <https://doi.org/10.1111/jan.15310>
- Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life* (s. xii, 452). Oxford University Press.
- Stark, E. (2009). Rethinking coercive control. *Violence against women*, 15, 1509–1525. <https://doi.org/10.1177/1077801209347452>.
- Stark, E., & Hester, M. (2019). Coercive control: Update and review. *Violence Against Women*, 25(1), 81–104. <https://doi.org/10.1177/1077801218816191>.
- Stewart, A., & Cloutier, D. (2022). More than a roof; challenges for older women renters in British Columbia, Canada. *Journal of Women & Aging*, 34(5), 582–595. <https://doi.org/10.1080/08952841.2021.1948791>.
- Stockholms kvinnohistoriska. (2025). *Ekonomiskt våld — Stockholms Kvinnohistoriska*. Hämtad 14 april 2025, från <https://www.kvinnohistoriska.se/samtal/ekonomiskt-vald>.
- Strid, S., Ekbrand, H., Westerstrand, J., & Carsbring, A. (2023). Mäns våld mot kvinnor i det jämställda Sverige: Resultat från en prevalensstudie. *Tidsskrift för kvinnoforskning*, 47, 130–151. <https://doi.org/10.18261/tfk.47.2.7>
- Stylianou, A. M. (2018). Economic abuse experiences and depressive symptoms among victims of intimate partner violence. *Journal of Family Violence*, 33, 1–12. <https://doi.org/10.1007/s10896-018-9973-4>.
- Stylianou, A. M., Postmus, J. L., & McMahon, S. (2013). Measuring abusive behaviors: is economic abuse a unique form of abuse? *Journal of Interpersonal Violence*, 28(16), 3186–3204. <https://doi.org/10.1177/0886260513496904>.
- Suglia, S. F., Duarte, C. S., & Sandel, M. T. (2011). Housing quality, housing instability, and maternal mental health. *Journal of Urban Health*, 88(6), 1105–1116. <https://doi.org/10.1007/s11524-011-9587-0>.
- Sullivan, C. M., López-Zerón, G., Bomsta, H., & Menard, A. (2019). ‘There’s just all these moving parts’: Helping domestic violence survivors obtain housing. *Clinical Social Work Journal*, 47(2), 198–206. <https://doi.org/10.1007/s10615-018-0654-9>.
- Swanberg, J. E., Logan, T., & Macke, C. (2005). Intimate partner violence, employment, and the workplace: Consequences and future directions. *Trauma, Violence, & Abuse*, 6(4), 286–312. <https://doi.org/10.1177/1524838005280506>.
- Swanberg, J. E., Ojha, M. U., & Macke, C. (2012). State employment protection statutes for victims of domestic violence: Public policy’s response to domestic violence as an employment matter. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3), 587–619. <https://doi.org/10.1177/0886260511421668>.
- Swärd, H. (2021). *Hemlöshet: ett komplext problem i ett föränderligt samhälle* (Tredje upplagan). Studentlitteratur.
- Tauchen, H. V., Witte, A. D., & Long, S. K. (1991). Domestic violence: A nonrandom affair. *International Economic Review*, 32(2), 491–511. <https://doi.org/10.2307/2526888>.
- Tegler, H., Fernqvist, S., & Flinkfeldt, M. (2023a). “And all hell broke loose”: How child maintenance regulations contribute to re-actualizing intimate partner violence between separated parents in Sweden. *Journal of Family Violence*, 38(1), 127–138. <https://doi.org/10.1007/s10896-022-00365-x>.

- Tegler, H., Fernqvist, S., & Flinkfeldt, M. (2023b). Challenges in recognizing and facilitating disclosures of intimate partner violence in customer service calls about maintenance support. *Discourse Studies*, 25(5), 641–663. <https://doi.org/10.1177/14614456221150140>.
- Therborn, G. (2018). *Kapitalet, överheten och alla vi andra: klassamhället i Sverige: det rådande och det kommande*. Arkiv förlag.
- Therborn, G. (2020). Sweden's turn to economic inequality, 1982–2019. *Structural Change and Economic Dynamics*, 52, 159–166. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2019.10.005>.
- Thomas, K. A., Ward-Lasher, A., Kappas, A., & Messing, J. T. (2021). “It actually isn’t just about housing”: Supporting survivor success in a domestic violence housing first program. *Journal of Social Service Research*, 47(2), 232–244. <https://doi.org/10.1080/01488376.2020.1745349>.
- Toews, M. L., & Bermea, A. M. (2017). “I was naive in thinking, ‘I divorced this man, he is out of my life’”: A qualitative exploration of post-separation power and control tactics experienced by women. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(14), 2166–2189. <https://doi.org/10.1177/0886260515591278>.
- Trygged, S., Hedlund, E., & Kåreholt, I. (2013). Våldsutsatta kvinnor drabbas av långsiktiga negativa ekonomiska konsekvenser. *Socialmedicinsk tidskrift*, 4.
- Törner, E., & Frykholm, E. (2020). *Att främja jämställdhet och motverka våld: Kartläggning av ekonomiskt bistånd utifrån ett jämställdhetsperspektiv*. Länsstyrelsen Västmanlands län. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8cd5a1b19362fb4fc21cc1/1732536360367/Attprocent20frprocentC3procentA4mjaprocent20jprocentC3procentA4mstprocentC3procentA4lldhetprocent20ochprocent20motverkaprocent20vprocentC3procentA5ld.pdf>
- Ulmestig, R., & Eriksson, M. (2017). Financial consequences of leaving violent men. Women survivors of domestic violence and the social assistance system in Sweden. *European Journal of Social Work*, 20(4), 560–571.
- Ulmestig, R., & Eriksson, M. (2018). *Att handlägga försörjningsstöd vid våld i nära relationer*. Studentlitteratur AB. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-82010>.
- van Houdt, K. (2023). Separation as an accelerator of housing inequalities: Parents’ and children’s post-separation housing careers in Sweden. *Demographic Research*, 49, 47–82. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2023.49.4>.
- Voth Schrag, R. J. (2015). Economic abuse and later material hardship: Is depression a mediator? *Affilia*, 30(3), 341–351. <https://doi.org/10.1177/0886109914541118>.
- Voth Schrag, R. J. (2019). Experiences of economic abuse in the community: Listening to survivor voices. *Affilia*, 34(3), 313–324. <https://doi.org/10.1177/0886109919851142>.
- Voth Schrag, R. J., & Edmond, T. (2017). School sabotage as a form of intimate partner violence: Provider perspectives. *Affilia*, 32(2), 171–187. <https://doi.org/10.1177/0886109916689785>.
- Voth Schrag, R. J., Wood, L., & Busch-Armendariz, N. (2020). Pathways from intimate partner violence to academic disengagement among women University students. *Violence and Victims*, 35(2), 227–245. <https://doi.org/10.1891/VV-D-18-00173>.
- Vyas, S., & Watts, C. (2009). How does economic empowerment affect women’s risk of intimate partner violence in low and middle income countries? A systematic review of published evidence. *Journal of International Development*, 21(5), 577–602. <https://doi.org/10.1002/jid.1500>.
- Walter, B., Chung, D., Waters, R., & Watts, L. (2024). Exploring lived experience of family and domestic violence against women with disability: A scoping review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(3), 1925–1937. <https://doi.org/10.1177/15248380231201813>.
- Wang, Z., & Sekiyama, T. (2024). The background factors and reality of domestic abuse faced by high-income women: An online survey in Japan. *Social Sciences*, 13(1), 55. <https://doi.org/10.3390/socsci13010055>.
- Wemrell, M. (2023). Stories of backlash in interviews with survivors of intimate partner violence against women in Sweden. *Violence against Women*, 29(2), 154–184.
- Wemrell, M., Lila, M., Gracia, E., & Ivert, A. (2020). The Nordic Paradox and intimate partner violence against women (IPVAW) in Sweden: A background overview. *Sociology Compass*, 14(1), e12759. <https://doi.org/10.1111/soc4.12759>.

- Wemrell, M., Stjernlöf, S., Aenishänslin, J., Lila, M., Gracia, E., & Ivert, A. (2019). Towards understanding the Nordic paradox: A review of qualitative interview studies on intimate partner violence against women (IPVAW) in Sweden. *Sociology Compass*, 13(6), e12699. <https://doi.org/10.1111/soc4.12699>.
- Wemrell, M., Stjernlöf, S., Lila, M., Gracia, E., & Ivert, A.-K. (2022). The Nordic Paradox. Professionals' discussions about gender equality and intimate partner violence against women in Sweden. *Women & Criminal Justice*, 32(5), 431–453. <https://doi.org/10.1080/08974454.2021.1905588>.
- Westerstrand, J., Strid, S., Carsbring, A., & Ekbrand, H. (2022). *Kvinnors trygghet: ett jämställt samhälle fyllt av våld*. ROKS. https://roks.se/assets/files/Roks-rapport-2022_webb-enkelsid_1.pdf.
- Whaley, R., & Messner, S. (2002). Gender Equality and Gendered Homicides. *Homicide Studies*, 6, 188–210. <https://doi.org/10.1177/108876790200600302>.
- Wilde, S., Sheeran, N., & Douglas, H. (2024). The psychological impact on mothers who have experienced domestic violence when navigating the family court system: a scoping review. *Psychiatry, Psychology and Law*, 31(4), 764–791. <https://doi.org/10.1080/13218719.2023.2214927>.
- Wilson, B., Zawitkowski, S., Weiss, S., Docherty, L., & Barata, P. C. (2024). How the invisible becomes visible: The lived experience of economic abuse in heterosexual relationships. *Violence Against Women*, 30(15–16), 3799–3824. <https://doi.org/10.1177/10778012231185540>.
- World Economic Forum. (2024). *Global Gender Gap Report 2024*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2024.pdf?os=app&ref=app.
- Yakubovich, A. R., Bartsch, A., Metheny, N., Gesink, D., & O'Campo, P. (2022). Housing interventions for women experiencing intimate partner violence: a systematic review. *The Lancet. Public Health*, 7(1), e23–e35. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(21\)00234-6](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(21)00234-6).
- Zamora Arenas, J., Millán Jiménez, A., & Bote, M. (2023). Health and socioeconomic determinants of abuse among women with disabilities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(12), 6191. <https://doi.org/10.3390/ijerph20126191>.
- Zhang, T., Morris, N. P., & McNiel, D. E. (2023). Elder financial exploitation in the digital age. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 51(2).
- Zufferey, C., Chung, D., Franzway, S., Wendt, S., & Moulding, N. (2016). Intimate partner violence and housing: Eroding women's citizenship. *Affilia*, 31(4), 463–478. <https://doi.org/10.1177/0886109915626213>.
- Öun, I., & Grönlund, A. (2022). Familjevänligt arbete – för vem (2022:2). Försäkringskassan.

Jämställdhetsmyndigheten | Vikingsgatan 3, 411 04 Göteborg
031-3929000 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | jamstalldhetsmyndigheten.se